

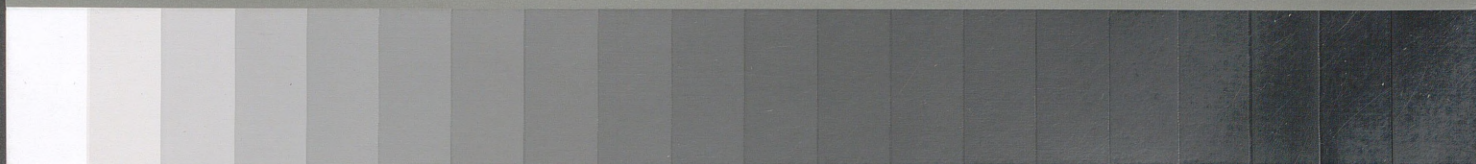

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

OZYTELNI
Biblioteka
W SŁUŻBIE
SOCJALISTYCZNEJ
OJCZYZNY

CZYTELNIKA
Biblioteka Państwowej

**W SŁUŻBIE
SOCJALISTYCZNEJ
OJCZYZNY**

ZARZĄD PROPAGANDY I AGITACJI
GŁÓWNEGO ZARZĄDU POLITYCZNEGO WP

W SŁUŻBIE SOCJALISTYCZNEJ OJCZYZNY

Materiały nr 1
do szkolenia politycznego
dla żołnierzy I rocznika w okresie
szkolenia podstawowego

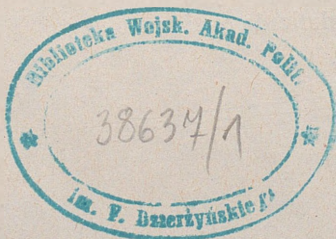
WARSZAWA — PAŹDZIERNIK — 1973

355.1559.1559.208

Opracowanie autorskie

- Temat 1 — TADEUSZ ZIĘTARSKI;
Temat 2 i 9 — WITOLD LISOWSKI;
Temat 3 — MIECZYŚLAW SZYSZKA;
Temat 4 — EDMUND GALUBIŃSKI;
Temat 5 — STANISŁAW MACIUK;
Temat 6 — ROMUALD SAWICKI;
Temat 7 — BRONISŁAW SKRZYPAK;
Temat 8 — PRZEMYSŁAW PRZEWŁOCKI;
Temat 10 i 11 — EDWARD BOBOLA;
Temat 12 — HENRYK JANUSZ.

Redaktor
BRONISŁAW SKRZYPAK

Żołnierskie obowiązki

Województwo opolskie

**OBRONA NIEPODLEGŁOŚCI I SOCJALIZMU
ZASZCZYTNYM OBOWIĄZKIEM
OBYWATELI PRL**

(Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL)

**POWSZECHNOŚĆ OBOWIĄZKU SŁUŻBY
WOJSKOWEJ**

Zgodnie z Konstytucją PRL „Obrona Ojczyzny jest najświętszym obowiązkiem każdego obywatela”. Ten konstytucyjny nakaz rozwija i bliżej określa ustawa O powszechnym obowiązku obrony PRL, w myśl której „obrona Ojczyzny i socjalistycznych zdobyczy Narodu Polskiego jest sprawą i obowiązkiem wszystkich obywateli PRL”.

Te pozornie proste sformułowania zawierają jednak głęboką treść. Wynika z nich, że obowiązek obrony Ojczyzny jest obowiązkiem obywatelskim najwyższej rangi i ma charakter powszechny, dotyczy bowiem wszystkich obywateli bez względu na płeć, wykształcenie oraz pozycję społeczną, co nie oznacza, że ciąży na wszystkich obywatelach w jednakowym stopniu i zakresie.

Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku.

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 roku O powszechnym obowiązku obrony PRL jest obszernym, liczącym 215 artykułów aktem prawnym,

Obrona Ojczyzny jest najświętszym obowiązkiem każdego obywatela PRL

normującym tak zasadnicze dla obrony kraju zagadnienia, jak: administracja rezerw osobowych, służba wojskowa, służba w formacjach samoobrony, służba w dziedzinach zmilitaryzowanych, samoobrona ludności, świadczenia na rzecz obrony oraz odpowiedzialność karna za naruszenie lub niedopełnienie obowiązków wynikających z ustawy.

Ustawa daje wyraz zasadzie, że obowiązek zorganizowania i przygotowania ludności do obrony spoczywa na wszystkich ogniach administracyjnych, gospodarczych i społecznych, jak również na wszystkich obywatelach.

Problemy wiążące się z obronnością kraju są tak liczne, że z konieczności można tu omówić tylko niektóre z nich.

ADMINISTRACJA REZERW OSOBOWYCH

Do obowiązków obronnych należą przede wszystkim: zgłoszenie się do rejestracji oraz stawienie do poboru. Rejestracja polega na ujęciu ewidencją wszystkich przedpoborowych, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 18 lat życia. Obowiązek stawienia się do poboru spoczywa natomiast na mężczyznach kończących 19 lat życia. Pobór przeprowadzają komisje poborowe właściwych prezydiów wojewódzkich i powiatowych rad narodowych, przy współudziale dowództw okręgów wojskowych oraz wojewódzkich i powiatowych sztabów wojskowych. Do zakresu działania powiatowych komisji poborowych należy badanie stanu zdrowia poborowych i orzekanie

Nasze Wojsko wiernie wypełnia nakazy władzy ludowej, ściśle realizuje politykę Partii

o ich zdolności do służby wojskowej oraz do służby w formacjach samoobrony.

Powiatowa komisja poborowa orzeka również o udzieleniu poborowym odroczenia: 1) ze względu na stan zdrowia; 2) w razie stwierdzenia, że poborowy jest jedynym żywicielem rodziny; 3) z powodu odbywania studiów lub pobierania nauki; 4) z powodu wykonywania zawodu. W tym ostatnim przypadku odroczenia udziela się tylko wówczas, jeżeli to jest uzasadnione potrzebami państwa.

Poborowych uznanych za zdolnych do służby wojskowej lub do służby w formacjach samoobrony, którzy nie uzyskali odroczenia, szef powiatowego sztabu wojskowego przeznacza do służby

uwzględniając potrzeby wojska i samoobrony, orzeczenie komisji poborowej, kwalifikacje zawodowe oraz w miarę możliwości życzenia poborowych.

Poborowi, którym udzielono odroczenia, są obowiązani stawić się po upływie okresu odroczenia przed powiatową komisją poborową, a gdy ta nie urzęduje, we właściwym organie prezydium powiatowej rady narodowej.

Mężczyźni, którzy z jakichkolwiek powodów nie stawili się do poboru z upływem roku kalendarzowego, w którym ukończyli 24 lata życia, są obowiązani zgłosić się do powiatowego sztabu wojskowego w celu uregulowania stosunku do powszechnego obowiązku obrony. Obowiązek ten trwa do czasu ukończenia 60 lat życia.

SŁUŻBA WOJSKOWA

Służba wojskowa jest pojęciem znacznie szerszym niż to potocznie się rozumie. Zgodnie z ustawą obowiązek służby wojskowej polega na odbywaniu: 1) zasadniczej służby wojskowej; 2) wojskowego szkolenia poborowych; 3) wojskowego szkolenia studentów; 4) służby wojskowej żołnierzy rezerwy; 5) służby wojskowej w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny. Osoby, które odbywają lub pełnią służbę wojskową, są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, z tym zastrzeżeniem, że studenci odbywający wojskowe szkolenie w ramach studium woj-

skowego są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej tylko w czasie przeszkolenia w jednostkach wojskowych. Osoby powołane do służby wojskowej stają się żołnierzami w czynnej służbie wojskowej z chwilą stawienia się do tej służby w określonym terminie i w miejscu ustalonym.

ZASADNICZA SŁUŻBA WOJSKOWA

Podstawową i najważniejszą formą pełnienia służby wojskowej jest zasadnicza służba wojskowa, którą poborowi — powołani do tej służby — odbywają jako służbę ciągłą w jednym okresie przez 24 miesiące, a w jednostkach pływających, rakietowych i radiotechnicznych przez 36 miesięcy. Zasadniczą służbę wojskową, której czas trwania wynosi 24 lub 36 miesięcy skraca się do połowy poborowym, którzy: 1) ukończyli przysposobienie obronne młodzieży prowadzone w szkołach dla absolwentów szkół średnich o co najmniej dwuletnim okresie nauczania; 2) zostali skreśleni z listy studentów, jeżeli przed skreśleniem odbyli i zaliczyli co najmniej dwa lata wojskowego szkolenia studentów.

Czas trwania zasadniczej służby wojskowej w jednostkach obrony terytorialnej, odbywanej w jednym nieprzerwanym okresie, może być ograniczony do 10 miesięcy. Zasadnicza służba wojskowa w jednostkach obrony terytorialnej może być odbywana również w dwóch lub trzech okresach w ciągu 3 lat przez czas nie przekraczający łącznie 18 miesięcy. Czas trwania służby w po-

szczególnych okresach w zasadzie nie może być krótszy niż 3 miesiące i dłuższy niż 12 miesięcy.

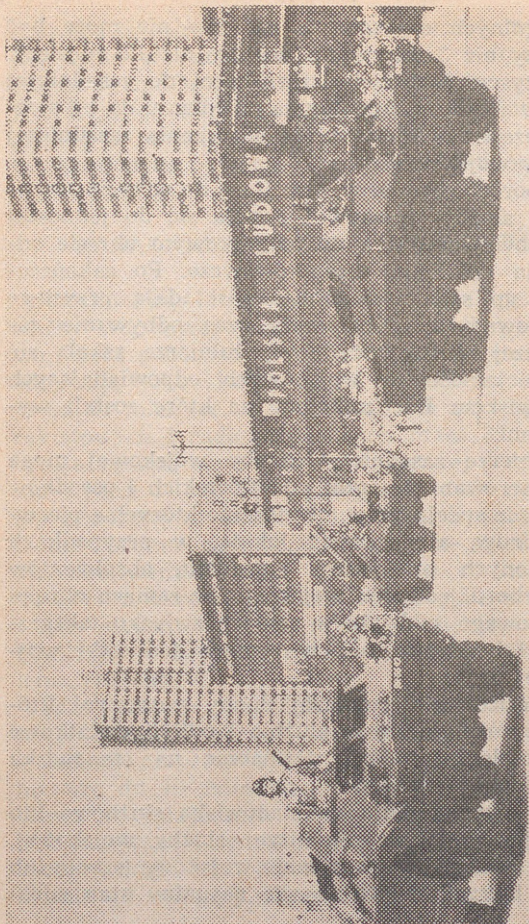
Wszyscy poborowi przeznaczeni do zasadniczej służby wojskowej podlegają powołaniu do tej służby, jeżeli nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej.

Poborowych, którzy stawili się do odbycia zasadniczej służby wojskowej, wciela się do jednostki wojskowej, w której w początkowym okresie odbywają szkolenie przygotowawcze. Po zakończeniu tego szkolenia żołnierze składają przysięgę wojskową. Przez pozostały czas odbywania zasadniczej służby wojskowej żołnierze szkolą się w specjalnościach wojskowych odpowiadających stanowiskom lub funkcjom, na które zostali wyznaczeni.

Żołnierze zasadniczej służby wojskowej mogą być kierowani do szkół podoficerskich i ośrodków szkolenia specjalistów, ukończenie których z pierwszą, drugą albo trzecią lokatą, w przypadkach określonych przepisami, uprawnia absolwentów do wyboru jednostki wojskowej w ramach okręgu wojskowego, oddziału w ramach związku taktycznego lub pododdziału w ramach jednostki wojskowej.

Podoficerów zasadniczej służby wojskowej, którzy wyróżniają się w służbie i odbyli dodatkowe przeszkolenie, można wyznaczać na stanowiska dowódców plutonów.

Przy wyznaczaniu na stanowiska służbowe lub funkcje żołnierza zasadniczej służby wojskowej, który ukończył przeszkolenie wojskowe (szkołę lub kurs) bierze się pod uwagę aktualny stan zdro-

Służba ludowej Polsce, aktywny udział w budownictwie socjalizmu — cechą naszych żołnierzy

wia, uzyskane kwalifikacje wojskowe i opinię bezpośredniego przełożonego.

Z dniem wcielenia do zasadniczej służby wojskowej żołnierze otrzymują bez szczególnego nadania stopień wojskowy szeregowca oraz mogą być mianowani na kolejne wyższe stopnie wojskowe do stopnia kaprała włącznie. Warunkiem mianowania na wyższy stopień wojskowy jest osiągnięcie przez żołnierza pozytywnych wyników w szkoleniu, wykazywanie zdyscyplinowania i sumiennosci w pełnieniu służby wojskowej oraz posiadanie przez żołnierza odpowiednich kwalifikacji służbowych lub zawodowych. Podoficerów, wyróżniających się wysokimi walorami moralno-politycznymi, którzy zostali wyznaczeni na stanowiska dowódców plutonów mianuje się na stopień starszego kaprała, jeżeli przez okres co najmniej 4 miesięcy nienagannie wywiązywali się z obowiązków na tych stanowiskach. Podoficerowie ci mają prawo pierwszeństwa w przyjęciu do zawodowej służby wojskowej w korpusie podoficerów. Szeregowców i starszych szeregowców, którzy uzyskali klasy kwalifikacyjne na zasadach określonych w przepisach, mianuje się na kolejne wyższe stopnie wojskowe bezpośrednio po uzyskaniu klasy kwalifikacyjnej.

Żołnierz traci posiadany stopień wojskowy w razie: 1) utraty obywatelstwa polskiego, 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia praw publicznych lub na karę degradacji; 3) pozbawienia go tego stopnia przez właściwego dowódcę z powodu braku wartości moralnych.

Żołnierzom odbywającym zasadniczą służbę woj-

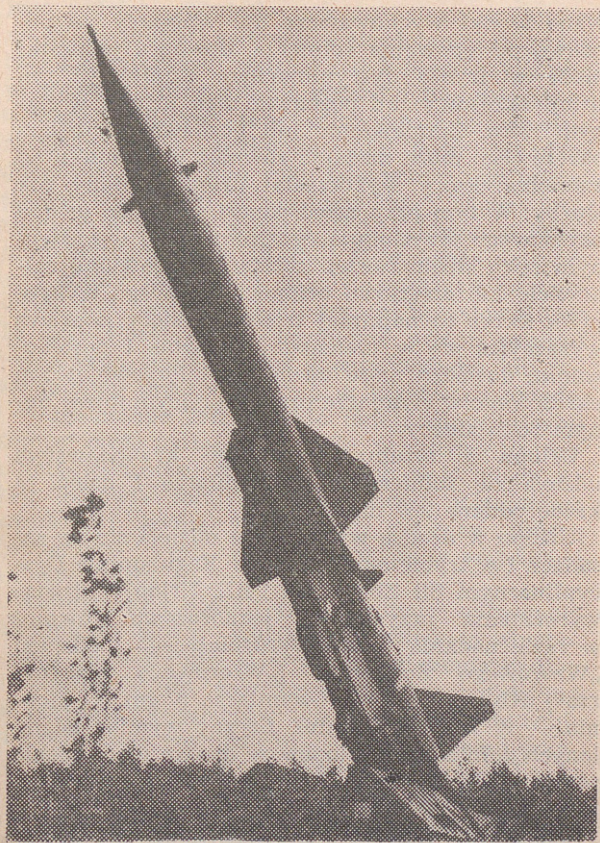
skową przysługują urlopy: 1) okresowe; 2) związane ze szczególnymi warunkami odbywania służby; 3) z tytułu honorowego krwiodawstwa; 4) w drodze wyróżnienia; 5) okolicznościowe; 6) zdrowotne.

Urlop okresowy otrzymują żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową w jednym nieprzerwanym okresie w następującym wymiarze:

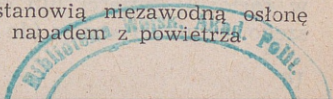
w roku służby	szeregowcy	podoficerowie
pierwszym	jednorazowo 7 dni	jednorazowo 9 dni
drugim	jednorazowo 10 dni	jednorazowo 12 dni
trzecim	jednorazowo 14 dni	jednorazowo 16 dni

Urlop okresowy za pierwszy rok służby może być udzielony po odbyciu co najmniej 6 miesięcy służby, a żołnierzom odbywającym służbę w jednostkach obrony terytorialnej w jednym nieprzerwanym okresie, po odbyciu co najmniej 3 miesięcy służby.

Dowódca jednostki wojskowej może uzależnić udzielenie żołnierzowi urlopu okresowego od stopnia wywiązywania się przez niego z obowiązków służbowych oraz od przestrzegania dyscypliny wojskowej. Jeżeli żołnierz zaniedbuje obowiązki służbowe albo narusza dyscyplinę wojskową, za co był karany dyscyplinarnie karą aresztu, a stoso-

Rakiety przeciwlotnicze stanowią niezawodną osłonę
naszego kraju przed napadem z powietrza.

wane środki wychowawcze nie wpłynęły na poprawę postępowania żołnierza, dowódca jednostki może w trybie dyscyplinarnym zmniejszyć mu urlop okresowy lub pozbawić tego urlopu w danym roku. Zmniejszenie lub pozbawienie urlopu okresowego może nastąpić również w stosunku do żołnierza, który wykorzystał urlop za dany rok służby. W tym przypadku odnosi się to do urlopu okresowego przysługującego żołnierzowi w następnym roku służby. Jeżeli żołnierz pozbawiony całkowicie lub częściowo urlopu okresowego wykaże przez okres co najmniej trzech miesięcy poprawę wyrażającą się w nienagannej służbie i postępowaniu, dowódca może udzielić żołnierzowi urlopu okresowego w wymiarze przysługującym mu w danym roku służby.

Urlopu z tytułu honorowego krwiodawstwa udziela się żołnierzowi w wymiarze 1 dzień za każde oddane 200 ml krwi.

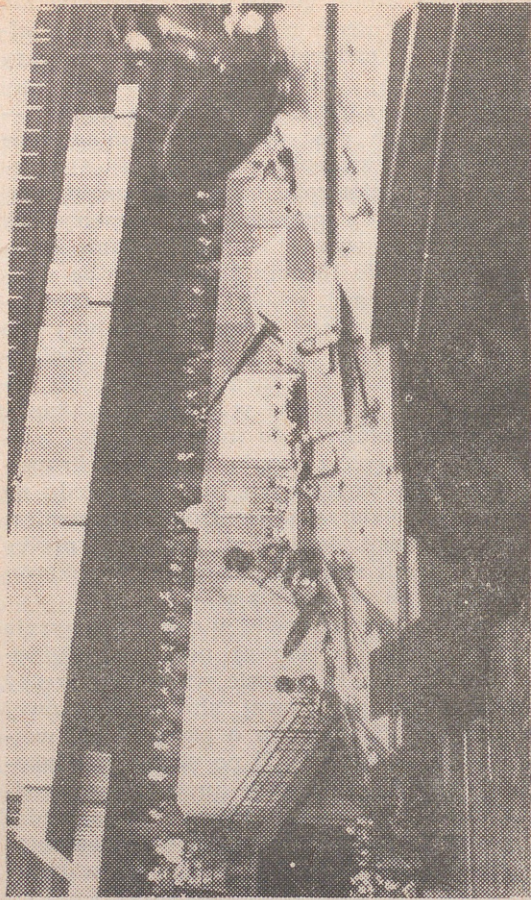
Urlopu w drodze wyróżnienia udziela się na zasadach i w trybie określonym w Regulaminie Dyscyplinarnym Sił Zbrojnych PRL. Urlop w drodze wyróżnienia przysługuje jednorazowo również w razie nadania tytułu wyróżniającego i odznaki „Wzorowego Żołnierza” („Wzorowego Marynarza”) III stopnia — w wymiarze 3 dni, II stopnia — w wymiarze 5 dni. Łączny wymiar udzielonych żołnierzowi urlopów w drodze wyróżnienia nie może przekraczać 15 dni w każdym roku służby.

Urlopu okolicznościowego udziela się żołnierzom w razie: 1) śmierci lub ciężkiej choroby najbliższego członka rodziny (do 5 dni); 2) klęski żywio-

lowej, wskutek której gospodarstwo żołnierza lub jego rodziców poniosło poważne straty materialne (do 15 dni); 3) całkowitej niezdolności do pracy członka najbliższej rodziny, od którego wyłącznej pracy zależy prowadzenie gospodarstwa rolnego — w okresie pilnych prac polowych, a mianowicie zasiewów, żniw i wykopków (do 15 dni); 4) ubiegania się w ostatnim roku odbywania zasadniczej służby wojskowej o przyjęcie na pierwszy rok studiów w szkole wyższej — na składanie egzaminu wstępnego (do 15 dni); 5) przyjęcia do wyższej szkoły wojskowej, szkoły chorążych zawodowych lub podoficerskiej szkoły zawodowej (do 10 dni). Podstawę do udzielenia urlopu okolicznościowego stanowią dokumenty wydane lub poświadczane przez określone w przepisach urzędy.

Przeniesienie żołnierza do innej jednostki wojskowej może nastąpić z urzędu, w ramach uzupełniania jednostek wojskowych lub ze względu na stan zdrowia żołnierza stwierdzony orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej oraz na prośbę żołnierza — jeżeli względy dyscypliny wojskowej i dobro służby na to pozwalają.

Szeregowcy i podoficerowie w czasie odbywania zasadniczej służby wojskowej podlegają służbowemu opiniowaniu: 1) w razie wniesienia prośby o powołanie do zawodowej służby wojskowej w korpusie podoficerów lub o przyjęcie do wojskowej szkoły zawodowej; 2) po ukończeniu szkoły podoficerskiej; 3) w razie przeniesienia podoficera do innej jednostki wojskowej; 4) na żądanie właściwych organów wymiaru sprawiedliwości i organów WSW. W opinii ocenia się wartości

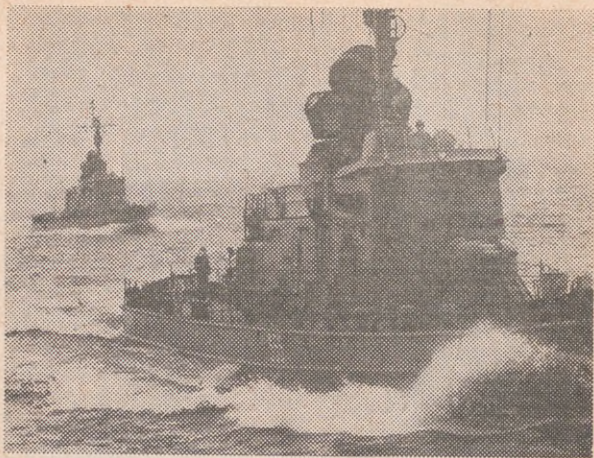
Defilada wojsk Układu Warszawskiego — stanowiącego niezawodną gwarancję bezpieczeństwa — w ćwiczeniach Tarcza-72 w Pradze

polityczne żołnierza, sumiennosc i zdyscyplinowanie, jego stosunek do szkolenia i mienia wojskowego, zachowanie się wobec przełożonych, podwładnych i równych stopniem oraz wobec osób cywilnych, a ponadto koleżeńskość, prawdomówność, szczerosc itp.

Żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową, którzy spełniają warunki do przyjęcia na pierwszy rok studiów w szkole wyższej, mogą ubiegać się o przyjęcie na stacjonarne studia dzienne lub wieczorowe: 1) rozpoczynające się jesienią danego roku — jeżeli odbywanie zasadniczej służby wojskowej kończą w okresie jesiennym (do końca miesiąca grudnia) danego roku; 2) rozpoczynające się w pierwszym kwartale roku kalendarzowego — jeżeli odbywanie zasadniczej służby wojskowej kończą w okresie wiosennym (do końca miesiąca kwietnia) danego roku.

Żołnierzy, którzy złożyli egzamin wstępny z wynikiem pomyślnym i zostali przyjęci na pierwszy rok studiów, zwalnia się z zasadniczej służby wojskowej i przenosi do rezerwy: 1) w dniu 31 sierpnia, jeżeli studia rozpoczynają się w październiku danego roku; 2) na 5 dni przed terminem rozpoczęcia studiów, jeżeli rozpoczynają się one w innym terminie.

Żołnierzy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową, zwalnia się z tej służby i przenosi do rezerwy, jeżeli nie zostali powołani do zawodowej służby wojskowej. Do rezerwy nie przenosi się żołnierzy zwalnianych z zasadniczej służby wojskowej odbywanej w jednostkach obrony terytorialnej: 1) przez czas ograniczony do 10 mie-

Okręty patrolowe czujnie strzegą morskich granic naszego kraju

sięcy, jeżeli mają być powołani do odbywania tej służby w drugim okresie; 2) w dwóch okresach, jeżeli mają być powołani do tej służby w trzecim okresie.

Żołnierzy, którzy zgłosili się do odbycia zasadniczej służby wojskowej z opóźnieniem przekraczającym 24 godziny, a opóźnienie to nie zostało usprawiedliwione, zwalnia się z tej służby po odbyciu pełnego okresu zasadniczej służby wojskowej. Tylko w stosunku do żołnierzy, którzy w czasie odbywania służby osiągnęli dobre wyniki w szkoleniu i wykazali wysoki stopień zdyscypli-

nowania, dowódca jednostki wojskowej może odstąpić od zastosowania tej zasady oraz zwolnić ich z zasadniczej służby wojskowej w terminie ustalonym dla danego wcielenia.

Żołnierzom karanym w czasie odbywania zasadniczej służby wojskowej karą aresztu w trybie dyscyplinarnym nie zalicza się czasu odbywania tych kar do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej, jeżeli kary te nie zostaną skreślone z ewidencji stosownie do postanowień Regulaminu Dyscyplinarnego Sił Zbrojnych PRL. Do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej nie zalicza się również dni przebywania żołnierza na samowolnym oddaleniu.

Zwolnienie z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem następuje w razie: 1) uznania żołnierza orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej za trwale lub czasowo niezdolnego do służby wojskowej albo za zdolnego do służby w formacjach samoobrony; 2) uznania żołnierza za jedynego żywiciela rodziny; 3) zarządzenia w stosunku do żołnierza wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również kary aresztu wojskowego; 4) skazania żołnierza prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia praw publicznych; 5) utraty obywatelstwa polskiego.

Dowódca jednostki wojskowej może zarządzić zwolnienie z zasadniczej służby wojskowej i przeniesienie do rezerwy o jeden miesiąc wcześniej niż wynosi czas trwania zasadniczej służby wojskowej żołnierzy, którzy uzyskali pierwszą klasę kwalifikacyjną oraz wyróżnili się szczególnie w szkoleniu i służbie wojskowej.

Żołnierzy posiadających zawód nauczyciela, którzy będą od września danego roku zatrudnieni w szkolnictwie jako nauczyciele — zwalnia się z zasadniczej służby wojskowej i przenosi do rezerwy w dniu 30 czerwca tego roku, jeżeli nie później niż w dniu 31 marca następnego roku kończą odbywanie zasadniczej służby wojskowej.

Żołnierze zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej, którzy nie odbyli tej służby w pełnym wymiarze z powodu zastosowania w stosunku do nich aresztu tymczasowego lub skazania ich na karę pozbawienia wolności albo na karę pozbawienia praw publicznych, podlegają powołaniu do odbycia pozostałego okresu zasadniczej służby wojskowej niezwłocznie po zwolnieniu z zakładu karnego, a skazani na karę utraty praw publicznych — niezwłocznie po odzyskaniu tych praw.

WOJSKOWE SZKOLENIE POBOROWYCH

Dla poborowych, którzy nie zostaną powołani do zasadniczej służby wojskowej, ustawa wprowadziła wojskowe szkolenie poborowych. Ta forma służby zastąpiła dotychczasową zasadniczą służbę wojskową odbywaną w jednostkach obrony terytorialnej tzw. systemem dochodzącym. Do wojskowego szkolenia poborowych można powoływać m.in. tych poborowych, którzy korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej. Ustawa przewiduje także możliwość łączenia wojskowego szkolenia poborowych z odbywaniem zasadniczej służby wojskowej w kilku okresach. Zasa-

da ta dotyczy tylko tych poborowych, którzy nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej.

SŁUŻBA WOJSKOWA ŻOŁNIERZY REZERWY

Obowiązek służby wojskowej żołnierzy rezerwy polega na odbywaniu ćwiczeń wojskowych, w ramach których żołnierze rezerwy mogą być powołani do pełnienia funkcji dowódczych i instruktorskich, związanych z prowadzeniem wojskowego szkolenia poborowych lub szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony.

Łączny czas trwania ćwiczeń wojskowych — przez cały okres pozostawiania żołnierza w rezerwie — nie może przekraczać 12 lub 18 miesięcy dla szeregowców i podoficerów (w zależności od tego czy odbyli lub nie zasadniczą służbę wojskową) oraz 24 miesięcy dla chorążych i oficerów.

Czas trwania ćwiczeń nie może przekraczać w ciągu roku łącznie 90 dni. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony państwa Rada Ministrów może zwiększyć czas trwania ćwiczeń w ciągu roku o dalsze 90 dni.

Żołnierze rezerwy powołani do odbycia ćwiczeń wojskowych odbywają te ćwiczenia w jednostkach wojskowych albo w zależności od potrzeb — w formacjach samoobrony lub w innych państwowych jednostkach organizacyjnych wykonujących zadania dla celów obrony państwa, do których zostaną skierowani przez właściwe organy wojskowe.

Żołnierze naszego Wojska ofiarnie i z całym poświęceniem ochraniają granice naszego kraju

Przepisy przewidują następujące rodzaje ćwiczeń wojskowych dla żołnierzy rezerwy przeznaczonych do zasobów wojsk operacyjnych lub do zasobów wojsk obrony terytorialnej: 1) ćwiczenia jednodniowe w wymiarze do 24 godzin; 2) ćwiczenia krótkotrwałe w wymiarze od 2 do 30 dni; 3) ćwiczenia długotrwałe w wymiarze powyżej 30 dni.

Nie podlegają powołaniu na ćwiczenia wojskowe żołnierze rezerwy: 1) uznani za czasowo niezdolnych do służby wojskowej lub do służby w formacjach samoobrony; 2) uznani na przeglądzie lekarskim za niezdolnych do odbycia ćwiczeń wojskowych; 3) skazani na karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowani — przez czas odbywania kary pozbawienia wolności lub przebywania w areszcie tymczasowym; 4) skazani na karę pozbawienia praw publicznych przez czas trwania utraty tych praw.

W razie stawienia się żołnierza do odbycia ćwiczeń, z nieusprawiedliwionym opóźnieniem lub niestawienia się w ogóle, dowódca jednostki wojskowej albo szef powiatowego sztabu wojskowego powinien w zależności od okresu opóźnienia lub przyczyn niestawienia się żołnierza: 1) wymierzyć karę dyscyplinarną; 2) zawiadomić prokuratora wojskowego; 3) zwrócić się do organu Milicji Obywatelskiej o wszczęcie poszukiwań; 4) wystąpić do kolegium karno-administracyjnego z wnioskiem o ukaranie żołnierza rezerwy.

Powiatowy sztab wojskowy może przesunąć żołnierzowi rezerwy termin powołania na ćwiczenia wojskowe: 1) w szczególnie uzasadnionych przypadkach — na wniosek zakładu pracy; 2) w ważnych sprawach osobistych i rodzinnych wymagających obecności żołnierza — na pisemną prośbę żołnierza rezerwy z załączonym dowodem uzasadniającym konieczność przesunięcia terminu odbycia ćwiczeń wojskowych. Żołnierze rezerwy mogą być zobowiązani do doskonalenia posiadanej wiedzy wojskowej w drodze samokształcenia. Mini-

ster Obrony Narodowej określa grupy żołnierzy rezerwy podlegające obowiązkowi samokształcenia oraz zasady wykonywania tego obowiązku.

ŚWIADCZENIA NA RZECZ OBRONY

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL normuje również całokształt świadczeń osobistych i rzeczowych niezbędnych dla potrzeb obrony państwa zarówno w okresie przygotowania obrony kraju, jak też w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa, mobilizacji i w czasie wojny.

Obowiązek świadczeń osobistych dla potrzeb obrony kraju może być nałożony na osoby, które ukończyły 16 lat, a nie przekroczyły 60 lat życia. Obowiązek ten polega na nieodpłatnym wykonywaniu w czasie wolnym od pracy różnego rodzaju prac doraźnych przez czas nie przekraczający łącznie 60 godzin w roku. W razie zagrożenia bezpieczeństwa państwa, mobilizacji i w czasie wojny obowiązek wykonywania świadczeń osobistych nie będzie ograniczony normą roczną, a więc może być wielokrotny, jednakże przy ograniczeniu czasu trwania każdorazowego świadczenia do 7 dni. Wykonywanie świadczeń osobistych może być połączone z obowiązkiem użycia posiadanych narzędzi oraz środków transportowych.

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL przewiduje również, że w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny narzędzia, maszyny, urządzenia i środki transportowe będą przekazywane na rzecz sił zbrojnych,

Żołnierz polski nigdy nie zawiedzie Ojczyzny — na-
rodu, władzy ludowej i partii

formacji samoobrony i innych państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania obronne. Przekazaniu podlegają: 1) pojazdy samochodowe, przyczepy i naczepy; 2) statki powietrzne i tabor pływający; 3) maszyny i urządzenia przeznaczone do robót ziemnych, budowlanych, drogowych; 4) konie i wozy z uprzężą.

KOMITET OBRONY KRAJU

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL usankcjonowała istnienie Komitetu Obrony Kraju, jako komitetu Rady Ministrów do spraw obronności. Do zakresu działania Komitetu Obrony Kraju należy: 1) ustalanie generalnych założeń obrony państwa oraz kierowanie całokształtem spraw dotyczących obronności kraju; 2) rozpatrywanie zagadnień dotyczących obronności kraju i wytyczanie kierunków działania w tej dziedzinie; 3) ustalanie założeń organizacji sił zbrojnych i samoobrony ludności; 4) koordynowanie działalności naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności kraju. Przewodniczącym Komitetu Obrony Kraju jest prezes Rady Ministrów, a zastępcą przewodniczącego do spraw sił zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego jest minister Obrony Narodowej, który realizuje generalne założenia, decyzje i wytyczne Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju w zakresie obrony państwa, stoi na czele Sił Zbrojnych PRL oraz sprawuje kierownictwo w zakresie wykonywania powszechnego obowiązku obrony.

GODŁO, SYMBOLE NARODOWE I WOJSKOWE ORAZ WYNIKAJĄCE Z NICH OBYWATELSKIE I IDEOWO-MORALNE OBOWIĄZKI

Motto:

*„Paść może naród wielki
zniszczyć nie może, tylko nikczemny”*

Stanisław Staszic

Najważniejszymi symbolami sławy i dumy narodowej Polaków związanymi z tradycją historyczną naszych dziejów są: godło państwowe, barwy narodowe, hymn państwowy. Symbole te przez poszczególne wieki i epoki historyczne wyrażały istnienie narodu i państwa polskiego. Przez setki lat w dniach zwycięstw i klęsk stanowiły nienaruszalną relikwię, przemawiały silnie do uczuć patriotycznych i obywatelskich Polaka, pobudzały do działania w imię wspólnej sprawy narodowej.

Wraz z innymi pamiątkami przeszłości symbole te przyczyniły się wydatnie do umocnienia więzi społecznej narodu polskiego, wiązały go z ziemią ojczystą, jej pięknem i jej losem.

Orzeł Biały — godło naszego państwa

1. ZIEMIA POLSKA — SYMBOLEM MATKI

Motto:

„Ojczyzna — to samo życie”

Stefan Żeromski

Najdroższym symbolem dla każdego Polaka jest sama ziemia polska. A więc kraj z jego naturalnymi bogactwami, z ujmującym serce urodą pejzażem, z rozmiłowanym w jego pięknie ludem, który ramieniem, cnotą, pługiem i mieczem uczynił z niego ojczyznę Polaków.

Ziemia polska, świadek wielowiekowych zmagañ narodu o wolność, kryje w sobie całą spuściznę dziejową. Tysiąc lat bytu państwowego to dziesiątki pokoleń, które w znoju i krwi przelanej w imię wolności i niepodległości wznosiły to państwo w niebywałych przeciwnościach losu.

Tak pisał o ziemi polskiej Stanisław Ryszard Dobrowolski:

*„Myśmy w tę ziemię pot sączyli,
myśmy w tę ziemią krew sączyli
— dlatego jest sercu bliska.*

*Myśmy się na niej urodzili,
myśmy się o nią ciężko bili
— dlatego nam ojczysta.*

*My na tej ziemi dom wznosimy,
my ją jutrzejszą już widzimy
— i dlatego nie ma dla nas piękniejszej.*

*My dla niej jednej żyć gotowi,
my za nią dalibyśmy głowy
— i dlatego o niej takie wiersze”.*

Naród polski miłujący wolność nade wszystko nigdy nie pogodził się w swej tragicznej historii z żadnym rządem zaborczym i niewolą ziemi ojczystej, podejmował z zaborcami nieubłaganą walkę na śmierć i życie. Wielekroć przegrawszy, nie dawał nigdy za wygraną i z pola każdej poniesionej klęski czerpał nie rezygnację, ale gniew i podniecie do nowej walki. Nie raz żołnierz tułacz zmuszony uchodzić na obczyznę brał z sobą garść ziemi polskiej jako największy skarb, jako narodową relikwię wierząc, że zawiera ona w sobie potęgę pracy, znoju, walki i nadziei na odzyskanie utraconej wolności.

Pozbawieni własnego państwa żyli Polacy zawsze sprawami ojczyzny nawet wówczas, gdy przyszło im walczyć poza krajem. To uczucie celnie wyraził Władysław Broniewski we wzruszających słowach wiersza:

*„Wiele się lądów zdeptało, wiele się krajów obeszło,
a ziemia wciąż była polską, pod każdą żołnierską
podeszwą.*

*Chcę ucałować tę ziemię, którą ukochał dzieckiem,
a jeśli paść, to gdzieś w kraju, na piachu,
na mazowieckim”.*

Czym więc dla Polaka jest Ojczyzna?

Dlaczego ją kochamy?

Dlaczego z jej imieniem łączymy wszystko co najpiękniejsze?

Wyjaśnić elementarne spontaniczne uczucie, jakim jest miłość Ojczyzny — to sprawa niezwykle trudna. Najpiękniejszą odpowiedź dał na to pyta-

nie wielki poeta narodowy Adam Mickiewicz mówiąc: „Ojczyzna moja — Ty jesteś jak zdrowie. Ile Cię cenić trzeba ten tylko się dowie — kto Cię stracił”.

Inny wybitny pisarz polski Stefan Żeromski tak wyraził swój sąd o Ojczyźnie:

„Ojczyzna — to samo życie. Jak krew bije w tętnach, jak serce w piersiach uderza, jak myśl w mózgu przepływa — tak w nas żyje Ojczyzna”.

Zmarły w 1958 r. poeta Konstanty Ildefons Gałczyński opiewając Ojczyznę Szopena i Waltera (gen. K. Świerczewskiego) napisał:

„Ty jesteś, Ojczyzno, jak płomień wysoki,
jak dzień, co ludowi zabłysnął;
to morze szumiące, te górskie potoki,
to niebo — to tyś jest Ojczyzno”.

Ojczyzna zatem to nie tylko rodzinna wieś czy miasto, w którym przyszliśmy na świat i wyrosliśmy, nie tylko cały obszar ziemi, na którym wyrosli i wychowali się nasi bracia rodacy, nie tylko język, w którym jedność ziemi i jedność narodu osiąga swój najprostszy wyraz.

Ojczyzna to przede wszystkim bezmiar krwi złożonej w ofierze naszym polom i lasom, jeziorom, wzgórzom i cmentarzom. Ojczyzna to także suma pracy, dokonanej przez pokolenia minione, to ogół zadań, które przez te pokolenia zostały podjęte i rozwiązane. To spuścizna przeszłości przez ojców naszych i dziadów przekazana pokoleniu obecnemu jako zastaw, który obowiązani jesteśmy z kolei przekazać w postaci udoskonalo-

nej naszym potomkom. Na tym polega całość dziejowa woli i myśli narodu. Tradycja ojczysta, z rąk do rąk, z pokolenia na pokolenie, podawana prawda, będąca źródłem życia i siły moralnej.

Słowem — sławne czyny naszych przodków, ziemia, na której się one dokonały, wszystko to zwykliśmy nazywać imieniem Ojczyzny. Gorąca miłość kraju ojczystego nosiła zawsze w sobie zarodek bohaterskich czynów. Wiodła ona zastępy polskich bojowników do walki o honor narodu i państwa, była i pozostanie źródłem męstwa i patriotyzmu.

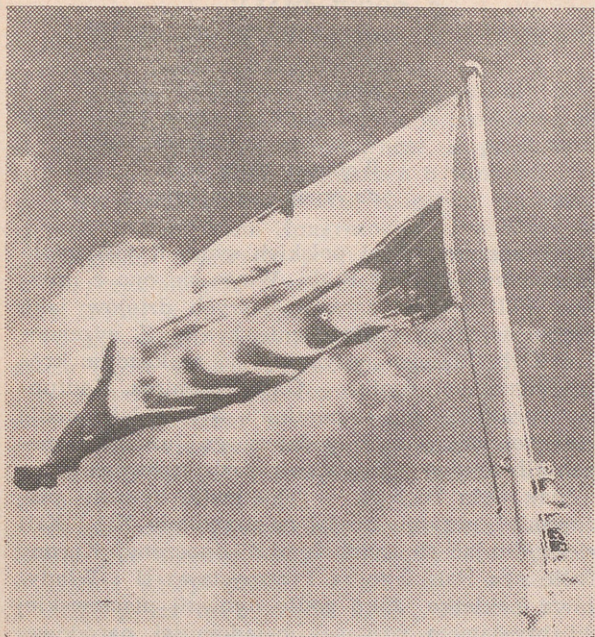
Patriotyzm nierozzerwalnie związany jest z internacjonalizmem. Rozwijając osobowość naszej Ojczyzny, kultury, języka, tradycji, obyczaju, wnosimy szanując inne narody, ich samodzielność i odrębność — własne wartości do świata ogólnoludzkiego braterstwa i kultury.

Sprawy te tak ujmował Henryk Kamiński w Katechizmie demokratycznym:

„Mniemać, że dla miłości ludzkości trzeba się wyrzekać miłości Ojczyzny, byłoby równą niedorzecznością, jak utrzymywać, że dlatego trzeba wyrzekać się ojca i matki. Nie może kochać prawdziwie ludzkości, kto jest złym synem ojczyzny, kto nie czyni zadość najbliższemu obowiązkom i na odwrót”.

Patriotyzm, jak mówił Bolesław Prus polega na łączeniu w postawach i działaniu człowieka trzech elementów:

- ukochania kraju ojczystego,
- gruntownej o nim wiedzy,
- ofiarnej pracy dla jego dobra.

Flaga państwowa

2. ORZEŁ BIAŁY — ZNAKIEM NARODOWYM POLAKÓW

Motto:

*Nad nami w górze płynie ptak
Wyśniony w cudnych snach
Wolności biały znak
do czynu z nami gna.*

Najstarszym wśród polskich symboli jest godło państwowe — Orzeł Biały. Wiąże się ono z imieniem Polaków od zarania naszych dziejów jako symbol walki o zjednoczenie kraju. Z wizerunkiem Orła Białego spotykamy się na każdym kroku. Najstarsze kroniki — Galla Anonima, Kadłubka, wprawdzie nie wspominają o orle jako godle państwowym, jednak widzimy go już na monetach Chrobrego i Bolesława Kędzierzawego.

Znak Orła Białego — jako godło dynastii piastowskiej, przyjęty został na przełomie XII i XIII wieku, stając się symbolem Zjednoczonej Korony Królestwa Polskiego za Przemysławem II i Władysławem Łokietką. Jako godło dynastii piastowskiej był przejawem rosnącej świadomości narodowej i ożywienia uczuć patriotycznych, stając się następnie symbolem państwa polskiego i godłem wszystkich Polaków. Był to Orzeł heraldyczny, z szeroko rozpostartymi skrzydłami, zwrócony głową w prawo.

Orzeł białołoty niejednokrotnie zmieniał swe kształty w zależności od artystycznych upodobań różnych epok, ale zawsze znak Orła Białego na czerwonym polu w prądach wierzeniach Sło-

wian i obecnie symbolizował odwagę i siłę, był i pozostanie piastunem bohaterkości, majestatu i czystości dążeń narodu i państwa.

W okresie stuletniej niewoli narodowej Orzeł Biały był znakiem zakazanym, ale w narodzie polskim nie malała jego popularność, a przeciwnie stał się on ucieleśnieniem marzeń o wolności. Jako herb narodowy przewodził Księstwu Warszawskiemu i Królestwu Kongresowemu, widniał na sztandarach bojowych powstańczej epopei oraz w bezprzykładnych zmaganiach Polaków na frontach II-giej wojny światowej.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku ogłoszono liczne konkursy na wizerunek Orła. Przyjęty został projekt profesora Zygmunta Kamińskiego zatwierdzony przez Sejm w 1927 r.

W Polsce Ludowej utrzymany został przedwojenny Orzeł o kształcie wpisanym w koło, ale bez korony.

Można więc powiedzieć, że historia naszego Godła jest historią naszej Ojczyzny. Od legendy o Lechu, który znalazł w gnieździe orły białe i wziął je za herb swego kraju, poprzez historyczne już orły patronujące Piastom w ich dziele jednoczenia państwa i prowadzące rycerstwo do boju królewskie Orły Jagiellonów, do tych, które towarzyszyły walczącym o wolność Waszą i naszą Polakom na polach bitew połowy świata. Do tego Orła Białego, który, mówiąc słowami Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, „wraz z Młotem i Sierpem” wyzwolił swój kraj. „Orła, co zdjął koronę, by ją położyć u stóp ludowi”.

Wizerunek godła państwowego, od wieków „te-

go samego", ale przecież nowego, bogatszego w treści i wyrażającego całą historię naszego narodu, otoczony jest przez wszystkich Polaków najwyższą czcią i dostojnictwem.

3. BARWY NARODOWE — SYMBOLEM HONORU, MĘSTWA I SŁAWY

Motto:

*„Biało-czerwona,
jak wielka zorza szalona,
czerwona jak puchar wina,
biała jak śnieżna lawina”.*

K. I. Gałczyński

Drugim niezmiernie ważnym symbolem narodowym ukształtowanym od zarania naszych dziejów jest flaga państwowa i sztandar wojskowy, jako tradycyjny przejaw honoru, męstwa i sławy każdego Polaka.

W Dzienniku Ustaw PRL Nr 47 z dnia 31 grudnia 1955 r. czytamy:

„Sztandar jest symbolem niezłomnej wierności dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, honoru, męstwa, sławy wojennej i tradycji jednostki wojskowej.

...Każdy żołnierz powinien strzec sztandaru swej jednostki, jak żrenicy oka...”

Sztandar z wizerunkiem Białego Orła, który zawsze w heraldyce polskiej barwą czerwoną symbolizował — ogień, odwagę i waleczność, bia-

łą — czystość i umiłowanie pokoju, stał się wspólnym znakiem zarówno dla wojów Chrobrego i Krzywoustego, jazdy Żółkiewskiego i żołnierzy Czarnieckiego, husarii Sobieskiego i kosynierów Kościuszki, legionistów Dąbrowskiego i powstańców Traugutta.

Symbolizował zawsze *Tę, co nie zginęła*. Widzimy go wszędzie tam, gdzie w kraju czy na obczyźnie znajdowali się Polacy i gdzie podnoszona była sprawa polska. Stare i piękne są tradycje czci i wierności chorągwiom i sztandarom. Tradycyjnie od najdawniejszych czasów żołnierze polscy składają na sztandar uroczystą przysięgę „**Być wiernym Ojczyźnie**”.

Tak było w historycznej bitwie pod Grunwaldem, w której rycerstwo polskie wystąpiło pod pięćdziesięcioma chorągwiami do walnej rozprawy z Krzyżakami. Znakom polskim przewodziła chorągiew wielka ziemi krakowskiej, mająca w herbie Orła Białego. Pod nią walczył kwiat rycerstwa polskiego m.in. Zyndram z Maszkowic, Marcin z Wrocimowic i Zawisza Czarny — żołnierze wysłużeni i ćwiczeni w boju. Z opisu Jana Długosza wiemy, że chorągiew wielka w warunkach straszliwego naporu Krzyżaków w pewnym momencie zachwiała się. Rycerze widząc grożące chorągwi niebezpieczeństwo z nadzwyczajnym męstwem i walecznością osłonili ją uderzając z takim impetem, że znieśli nieprzyjaciela z pola walki.

Scena ta świadczy, jak wielkie znaczenie moralne posiadała dla walczących chorągiew Królestwa Polskiego. Utrata chorągwi w boju ścía-

gała hańbę na oddział i świadczyła o jego klęsce. Bohaterska obrona chorągwi dowodzi również, że wówczas otaczano ją powszechną miłością i czczeniem, jak najdroższą narodową relikwię. Nie dziw zatem, że wśród zdobyczy, które przypadły rycerstwu polskiemu pod Grunwaldem, za najwspanialsze trofea uznano właśnie chorągwie krzyżackie.

Po zakończeniu walk z Krzyżakami i zawarciu pokoju wszyscy chorążowie wojsk polskich składali królowi na klęczkach powierzone sobie chorągwie przemawiając w ten sposób:

„Najjaśniejszy królu, chorągiew tę, poruczoną wiernej mojej straży, składam z czcią pokorną Waszej Królewskiej Miłości. Przy łasce i pomocy bożej wiernie i w całości ją dochowałem. A jako z zaszczytem wziąłem ją z rąk Waszej Królewskiej Miłości, tak ją oddaję niepokalaną żadnym zbiegostwem i niesławnym czynem, ani sądzę, aby który z moich towarzyszków, walczących pod jej znakiem, zginął przez moją nieostrożność, albo niedotrzymania pola”.

Do chlubnych tradycji polskiego oręża przeszły znaki i proporce husarskie. W poszumie tych proporców rodziła się owiana legendą sława rycerstwa polskiego pod Kircholmem, Chocimiem i Wiedniem.

W XVI i XVII wieku proporce białokarmazynowe wyznaczały szlaki zwycięstw oręża polskiego siały postrach i grozę wśród naszych wrogów.

W wieku XVIII chorągwie i sztandary utraciły w zasadzie swoje znaczenie praktyczne jako znaki bojowe — rozpoznawcze. Pozostały jednak symbo-

Sztandar 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki
sformowanej na bratniej ziemi radzieckiej

lem przynależności do oddziału, jego największą świętością. Chorągwiom i sztandarom zgodnie z dawniejszą tradycją wojskową oddawano cześć i honory, uroczyście je poświęcano, składano na nie przysięgę. Przy wręczaniu chorągwi i sztandarów przypominano żołnierzom o obowiązku obrony sztandaru choćby za cenę krwi i życia. Sztandary i chorągwie są przez całą naszą historię dla Polaka symbolem Ojczyzny i jego względem niej obowiązków.

Kosynierzy Kościuszki na płacie sztandaru wypisali piękne hasło Insurekcji „**Żywią Y Bronią**” mówiące o chłopach żywicielach i obrońcach Rzeczypospolitej.

W okresie powstania listopadowego, 7 lutego 1831 r. Sejm ustalił jednolitą biało-czerwoną barwę narodową, pod którą winni łączyć się Polacy w walce o wolność ojczyzny. Jest to bowiem pierwszy akt prawomocny, który dotyczy barw narodowych polskich w ich zestawieniu przyjętym do dnia dzisiejszego.

Pomimo powstańczych klęsk i niepowodzeń walka o wyzwolenie narodowe trwała nadal. W kraju i poza jego granicami z pokolenia na pokolenie przenoszona była pamięć powstańczej tradycji, a także jej odznaki i symbole. Odchodzący na tułaczkę żołnierze zabierali swe sztandary bojowe, aby kultywować na obczyźnie tradycje polskości.

Polskie chorągwie i sztandary wykwitły znowu w pamiętnych dniach Wiosny Ludów. Wypisane na nich hasła „**Za Waszą i Naszą Wolność**” były symbolem międzynarodowej solidarności Polaków w walce o Wolność, Równość i Braterstwo. Ta-

ka postawa zjednała Polakom ogólne uznanie. Byli oni wówczas na ustach wszystkich. Walczyli w Niemczech, Austrii, na Węgrzech, we Francji i Turcji.

Biel i czerwień symbolizowała również dni odrodzenia się państwa polskiego po ponad stuletniej niewoli. Wielkich dni wolności, na które w ciągłych zmaganiach czekały cztery pokolenia, szczęśliwe piąte doczekało. Szalało teraz z radości na widok polskiego wojska, polskich napisów, orłów na urzędach i biało-czerwonych flag i sztandarów.

W tragicznych dniach kampanii wrześniowej żołnierz polski zadokumentował swoje przywiązanie do chorągwi i sztandarów pułkowych. W wielu bitwach szedł on do ataku pod rozwiniętymi sztandarami, dokonując aktów niezwyklej odwagi, świadczących o pogardzie śmierci. W jednej z bitew, gdy sztandarowy 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich pada rażony kulą — kapral Bronisław Czech na czele garstki ułanów wyrąbuje sztandar pułkowy z tłumu niemieckich piechurów i unosi go do Warszawy. Tu bohaterski kapral odznaczony zostaje przez generała Rómmmla orderem Krzyża Virtuti Military odpiętym przez dowódcę armii „Warszawa” od własnego munduru.

W obliczu klęski większość sztandarów ukryto, aby nie dostały się w ręce wroga. Przechowywane z narażeniem życia przez okres okupacji znalazły dziś bezpieczne schronienie w Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

W najcięższych chwilach hitlerowskiej niewoli barwy biało-czerwone stanowiły symbol hartu du-

cha, były znakiem bojowym walczącego narodu. Zawieszane nielegalnie w dni świąt narodowych na ulicach miast polskich dodawały otuchy. Biało-czerwone opaski zdobiły hełmy i rękawy partyzantów nieulękłej i walczącej Polski. Wszędzie świadczyły o woli zwycięstwa, o bohaterstwie i poświęceniu polskich patriotów.

Polskie chorągwie i sztandary rozslawili żołnierze polscy walczący na wszystkich frontach II-giej wojny światowej. Z tymi symbolami patriotyzmu wiążą się również dzieje walk partyzanckich w kraju i na obczyźnie. Na tych sztandarach żołnierz i partyzant polski wypisał hasła: „**Honor i Ojczyzna**”, „**Za Waszą i Naszą Wolność**”, „**Za Polskę, Wolność i Lud**”. Z nimi związane są losy żołnierza polskiego, jego wola walki, trud i krew, dzięki czemu znaki te weszły na zawsze do skarbniicy pamiątek narodowych.

Okryta chwałą bandera polska powiewała wszędzie, gdzie zgrupowane były okręty sprzymierzonych. W bitwach powietrznych nad Anglią, Polską i Niemcami brały udział samoloty z białoczerwoną szachownicą na skrzydłach.

Powstała na terytorium ZSRR 1 Armia Polska znaczyła swój szlak bojowy białoczerwonymi chorągwami. 12 października 1943 roku 1 Dywizja Piechoty im. T. Kościuszki stoczyła swą pierwszą historyczną bitwę pod Lenino, w lipcu 1944 r. Armia Polska wkracza do Polski niosąc umęczonemu narodowi wolność.

17 stycznia 1945 roku żołnierze 3 pułku piechoty zawiesili białoczerwoną flagę na ruinach Dworca Głównego w Warszawie, a 8 marca tegoż roku

żołnierze 4 dywizji piechoty dotarli do morza. Żołnierz polski stanął nad wodami Bałtyku i wbijając w jego dno biało-czerwoną chorągiew uroczyście ślubował:

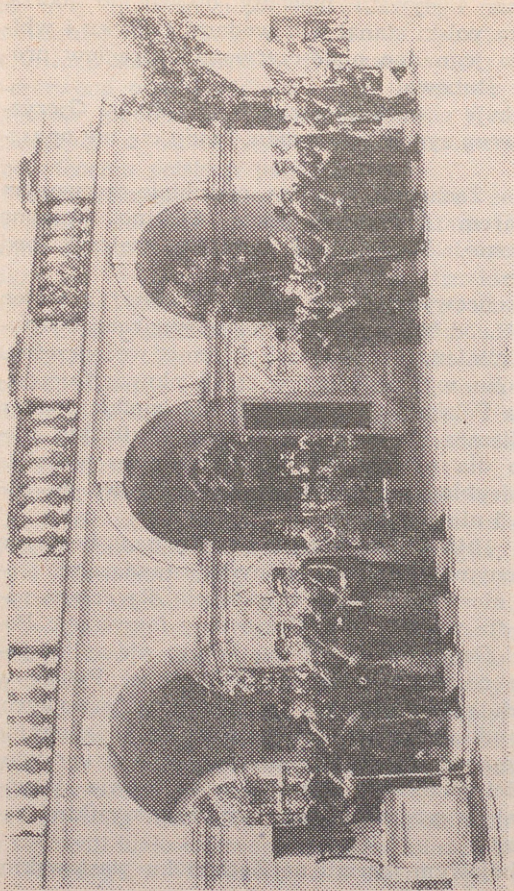
„Ślubuję ci polskie morze, że ja żołnierz Ojczyzny, wierny syn mego narodu, nigdy cię nie opuszczę”.

A na Zachodzie żołnierz pod biało-czerwonym sztandarem zdobywał Monte Cassino, Ankonę i Bolonię, Brekę i Antwerpię, walczył pod Falaise.

W końcowym etapie najokrutniejszej z wojen biło się pod biało-czerwonymi sztandarami 600 tysięcy żołnierzy polskich. Pokonana we wrześniu 1939 roku, wykrwawiona w czasie okupacji uczestniczyła Polska w bitewnym finale wielkiej wojny jako licząca się siła. Zwycięstwo berlińskie stanowiło dla nas Polaków ukoronowanie wieloletniej nieubłaganej walki narodu o prawo do istnienia i niepodległości.

Maj 1945 roku, który zakwitł nad Berlinem czerwonymi i biało-czerwonymi sztandarami, stanowił niezwyklej rangi satysfakcję dla całego narodu, dla wszystkich walczących z faszyzmem Polaków. Oznajmił on całemu światu nie tylko ponowne odzyskanie niepodległości przez Polskę w nowych sprawiedliwych granicach państwowych, ale i ukształtowanie w niej przez rewolucyjne i postępowe siły narodu nowego ustroju sprawiedliwości społecznej, opartego o braterskie stosunki i więzy serdecznej przyjaźni ze wszystkimi sąsiadami.

W bojowym marszu na Zachód ku piastowskim

Grób Nieznanego Żołnierza — symbol wdzięczności narodu dla żołnierzy poległych
za Ojczyznę

rubieżom Rzeczypospolitej przybył żołnierz polski na prastare ziemie polskie z niezłomnym postanowieniem pozostania tu na zawsze. Przez całe wieki Ziemia Pomorska spływała krwią. Ogniem i mieczem, zdradą i przemocą feudałowie niemieccy i junkrzy pruscy podstępnie wydzielali Polsce jej piastowską spuściznę. Jednakże terror pruskich żołdaków, polakożercza polityka Bismarcka i ludobójstwo hitlerowskich zbirów nie potrafiły wyrwać z tej ziemi polskiego życia.

Kiedy żołnierz Wojska Polskiego wrócił tu w 1945 roku po wiekach niewoli i terroru z najgłębszym wzruszeniem oglądał niejednokrotnie na ruinach i zgłiszczach biało-czerwone flagi. Zawieszały je bratnie ręce rodaków, którzy przez najtrudniejsze lata prześladowań przekazywali z pokolenia na pokolenie znicz polskości, wolę, obyczaje i symbole swoich ojców, bronili więzi z Macierzą. Żołnierz wyzwoliciel zrozumiał wówczas głęboką treść pieśni Kwidzyniaków:

*„Przeminęły już wieki, a myśmy ostali
Burzom dziejów nie daliśmy się zgnieść
Sztandar walki, co w ręce ojcowie nam dali
To nasz honor i wiara i cześć”.*

Kto sam to przeżył — nigdy nie zapomni łez płynących z oczu na widok biało-czerwonych opasek, dławiącego gardło wzruszenia na widok Piastowskich Orłów, wymalowanych na wyzwolen-
czych czołgach, nieporadnych, często ze zwykłej blachy wyciętych „orzełków” na rogatywkach piechoty. Nie zapomni tej chwili, gdy po raz pierw-

szy od tylu lat orkiestra odegrała znów „*Jeszcze Polska*”.

Tak więc nasze barwy państwowe świadomie nawiązujące do narodowych tradycji stanowią obok godła zewnętrzną odznakę niepodległego bytu państwa. Reprezentują imię Polski na zewnątrz, łączą Polaków w kraju i na obczyźnie. Otoczone szacunkiem i miłością, mocno zrosły się z naszym życiem.

4. MAZUREK DĄBROWSKIEGO — SYMBOLEM WIARY W ODRODZENIE PAŃSTWA

Motto:

*Uderzenie tak sztuczne, tak było
potężne, że struny zadzwoniły
jak trąby mosiężne,
I z trąb znana piosenka ku niebu wionęła,
Marsz triumfalny: Jeszcze Polska nie zginęła!*

Adam Mickiewicz

Pierwszym najstarszym hymnem polskim była niedzielna pieśń ludowa Bogurodzica. Wiodła ona rycerstwo polskie do walnych bitew pod Grunwaldem i Warną otrzymując zaszczytną rangę bojowej pieśni narodowej. W dobie Oświecenia rolę takiej pieśni spełniał utwór Ignacego Krasickiego „O miłości Ojczyzny” napisany w roku 1774 z przeznaczeniem jako hymn Szkoły Rycerskiej.

Obecny nasz hymn narodowy — Mazurek Dą-

browskiego, napisany został w roku 1797 przez Józefa Wybickiego jako pieśń Legionów Polskich we Włoszech. Jako utwór, który towarzyszył walce o niepodległość, odznaczający się niezwykłą właściwością wzbudzania entuzjazmu i potęgowania patriotyzmu, „Mazurek Dąbrowskiego” uznany został oficjalnie jako hymn narodowy w 1926 roku. Stał się on odzwierciedleniem wiary paru polskich generacji w odrodzenie państwa. Wyrażał w swym tekście i melodii znamienne idee epoki. Epoki walki i długotrwałych zmagania o niepodległość państwa. Wyrażał wiarę nie tylko w męstwo i brawurę, ale i w sens przemian, jakie winny się dokonać. Budził wiarę we własne siły, głosił zasadę obrony koniecznej oraz ideę powrotu do wydartej przemocą Ojczyzny. Wolny od narodowego szowinizmu i akcentów zaborczych, przede wszystkim zawiera wezwanie do poświęcenia, zapału i męstwa w służbie Ojczyzny. W okresie powstań narodowych Pieśń Legionów urosła do roli hymnu narodowego, spełniając ważną funkcję w budzeniu i krzepieniu uczuć patriotycznych.

W tamtych dniach wielkiej próby narodowej pieśń „*Jeszcze Polska nie zginęła!*” była na ustach niemal całej Europy. Ówczesna Europa śpiewając polską „*Marsyliankę*” spłacała swój dług wdzięczności i wyrażała swój podziw dla uciemzonego, lecz nieulekłego narodu. Słowa jej nabierały coraz głębszych wartości i zapadały głęboko w serce każdego Polaka.

Pod wrażeniem polskich orłów, szykujących się do powrotu z ziemi włoskiej do Polski, rzuca Wy-

bicki na papier „Jeszcze Polska nie umarła...” W lot podchwytną jej słowa żołnierze Legionów, są przecież symbolem ich nadziei na powrót do Ojczyzny, której przynieść mieli wolność.

Melodia Legionów przeszła krwawy chrzest na polach grochowskich, pod Olszynką śpiewały ją polskie hufce. A potem przez lata całe w licznych bitwach rozlegał się w chwilach decydujących śpiew „Jeszcze Polska...”

Pieśń Legionów znalazła swoje miejsce w poezji patriotycznej. W wierszu pisanym po upadku Powstania Styczniowego przez Władysława Bełzę czytamy m.in.:

*„Pieśń Polska, tyś, jak rosa,
co na tęskną duszę spada...
Choć przemoc się wysila...
Choć niewola górę wzięła,
nagle z niebios jak grom spada:
Jeszcze Polska nie zginęła”.*

Śpiewali ją Polacy w kraju i na obczyźnie — w czasie ponad 100-letniej niewoli.

W tragicznych dniach kampanii wrześniowej dając wyraz wiary w zwycięstwo słusznej sprawy, wielu dowódców zegnało swych żołnierzy tymi słowami:

„obecne niepowodzenie jest chwilowe, zwycięstwo będzie po naszej stronie. I pamiętajcie: Jeszcze Polska nie zginęła, póki my żyjemy. I to, co nam obca przemoc wzięła, siłą odbierzemy”.

W okresie drugiej wojny światowej, pisał dr Juliusz Willaume, polski hymn narodowy wraz z pol-

skim żołnierzem-tulaczem przewędrował niemal wszystkie place boju na trzech kontynentach świata, od fiordów norweskich po libijską pustynię, od łęgów pod Lenino aż po barykady Berlina, śpiewany był w chwilach radosnych i smutnych, w przełomowych momentach bitew, niejednokrotnie jako ostatnie słowo ginących bohatersko za oswobodzenie ojczyzny. Równie doniosłą rolę odgrywał hymn w kraju. Iluż skazańców, ileż ofiar masowych egzekucji kończyło życie na ulicach miast, w więzieniach i hitlerowskich katowniach z okrzykiem „Jeszcze Polska nie zginęła!”

Hymn narodowy rozbrzmiewał na polach walk partyzanckich i na ulicach spacyfikowanej Warszawy. Śpiewali go powstańcy w obliczu zwycięstwa i klęsk, śpiewali go żegnając poległych towarzyszy broni i wówczas, gdy szli w równych szeregach z obnażonymi głowami do niewoli niemieckiej.

Gdy oswobodzono pierwszy skrawek ziemi polskiej, gdy orkiestra zagrała hymn „Jeszcze Polska nie zginęła!” podniosły ją tysiące gardeł oszalałych ze szczęścia. A oto co pisała o tamtych dniach wracająca do ojczyzny po długoletnim wygnaniu Marcjanna Fornalska:

„Usłyszałam jak grzmot uderzenia orkiestry — tę melodię — która mnie kiedyś tak oczarowała w Iwanowie. Był to hymn polski. Ale teraz wywarł na mnie inne wrażenie. Tam wzbudził we mnie tęsknotę, nadzieję, wycisnął łzy radosnego uczucia — a tu zdawało mi się..., że to, co się dzieje na placu jest tak silne, wielkie, niezwykłe!”

Nawet w dalekiej Paranie w Brazylii, kiedy nad konsulatem po zwycięstwie nad Niemcami ponownie załopotał polski sztandar, pół miasta wyległo na ulice, bito w dzwony, śpiewano „Jeszcze Polska”.

Tak więc Pieśń Legionów towarzysząc Polakom w ich nieubłaganej walce o wolność ojczyzny stała się częścią naszego życia, wartością prawdziwie ogólnonarodową.

5. GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA SYMBOLEM HOŁDU DLA BEZIMIENNYCH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Motto:

Trudno jest o Polskę walczyć

Trudniej za nią ginąć

Najtrudniej cierpieć.

Przy placu Zwycięstwa w Warszawie wznosi się niewielka poraniona przez wojnę kolumnada — Grób Nieznanego Żołnierza. Spontanicznie przez cały naród został on uznany jako symbol najwyższego hołdu dla znanych i bezimiennych obrońców Ojczyzny, dla tych, co oddali za sprawę wyzwolenia umęczonej Polski najwyższą ofiarę — własne życie.

W dniach świąt narodowych i w dni codzienne kierujemy tu swoje kroki. Młodzież i starsi, wycieczki szkolne i zagraniczni turyści. Stajemy w zadumie wpatrzeni w migotliwy płomień znicza.

Wracamy do wspomnień, do historii, którą tworzyli Oni i którą my dziś kontynuujemy, a która w żadnym bodaj innym kraju nie jest tak ściśle związana z życiem osobistym społeczeństwa, z jego codziennością, z losem wszystkich polskich rodzin.

Grób Nieznanego Żołnierza wzniesiony został w dniu 2 listopada 1925 roku dzięki niezwykłym zabiegom ówczesnego ministra spraw wojskowych gen. dywizji Władysława Sikorskiego. Po raz pierwszy 30 października 1925 roku w kolumnadzie Pałacu Saskiego w Warszawie złożono prochy nieznanego żołnierza, a moment ten obwieściła salwa 21 wystrzałów armatnich, która zapoczątkowała minutę ciszy w całym kraju.

W okresie okupacji hitlerowcy pilnie strzegli tego miejsca, a mimo to często pojawiały się tu podrzucone ukradkiem za cenę życia wiązanki kwiatów.

8 maja 1946 roku przy dźwiękach marsza żałobnego Fryderyka Chopina w Grobie tym złożona została ziemia zboczona krwią Polaków na wszystkich pobożowiskach świata.

W dniu 9 maja 1946 roku w księdze pamiątkowej Grobu Nieznanego Żołnierza Marszałek Polski Michał Rola-Żymierski i prezydent Warszawy — Stanisław Tołwiński podpisali się pod słowami:

„W pierwszą rocznicę największego w dziejach naszych zwycięstwa (...), które złamało niemiecką potęgę i odrzuciło za Odrę i Nysę Łużycką teutońskiego zaborcę, a ludowi polskiemu przyniosło Wolność i Niepodległość — Odrodzone Wojsko Pol-

Pomnik Braterstwa Broni w Warszawie — symbol pamięci narodu polskiego o bohaterskich żołnierzach Armii Radzieckiej

skie, pragnąc jak najszybciej zatrzeć ślady barbarzyńskiego zniszczenia i dążąc do przywrócenia Warszawie jej dawnej świętości, Grób Nieznanego Żołnierza — symbol bohaterstwa narodu polskiego w walce o Wolność i Niepodległość własnymi siłami odbudowany wraz z placem, który od dnia dzisiejszego nosić będzie nazwę Placu Zwycięstwa, miastu stołecznemu Warszawie po wieczne czasy we władanie przekazuje”.

Tu przy Grobie Nieznanego Żołnierza — miejscu wielkiej narodowej zadumy, płonie dniem i nocą wieczny znicz, stoi żołnierska warta honorowa. Na czarnych płytach marmuru wypisane zostały tu nazwy pól bitewnych II-giej wojny światowej, na których walczył żołnierz i partyzant polski. Wiele jest tych nazw, albowiem wiele krwi żołnierskiej przelanej zostało na różnych pobojuwiskach świata. Hołd prochom nieznanego obrońcy Ojczyzny oddają niemal codziennie zwykli, prości ludzie i mężowie stanu, delegacje krajowe i zagraniczne. Składanie wieńców stało się także niecdłaczną częścią ceremoniału dyplomatycznego.

Na zawsze w pamięci narodu pozostaną imiona synów i córek ludu polskiego, którzy w mundurach czy w stroju cywilnym jednakowo toczyli śmiertelną walkę o życie i wolność narodu, o godność i honor Ojczyzny naszej — Polski.

Naród i państwo nigdy nie zapomni zasług tych, którzy wierni umiłowanej Ojczyźnie i hasłu ojców naszych „*Za wolność Waszą i naszą*” krwią swoją w walce z faszyzmem zrosili pola Polski i ZSRR, Francji i Włoch, Holandii i Jugosławii.

Bohaterstwo obrońców Westerplatte i Warszawy

z września 1939 roku, heroizm pionierów walki zbrojnej narodu z okupantem, bojowników oddziałów partyzanckich, poświęcenie idących za porywem serca powstańców warszawskich z sierpnia 1944 roku, niezmierne umiłowanie Ojczyzny, spotęgowane tęsknotą tych, których droga wiodła do wielkich czynów w Narwiku i pod Lenino, w bitwach powietrznych nad Londynem i pod Darnicą, w szturmie pod Monte Cassino i Studziankami, Falaise, Mielnikiem, Dreznem, pod czeską Pragą i nad Łabą.

Grób Nieznanego Żołnierza — będący wiecznym symbolem całej epopei zbrojnej walki z faszyzmem o niepodległość, o honor Polaka — będzie przez wieki, z pokolenia na pokolenie przekazywał prawdę o tamtych dniach.

Mówił on będzie naszemu pokoleniu i pokoleniom, które przyjdą, że Ci, których prochy tu spoczęły, utorowali Polsce drogę ku lepszej przyszłości, położyli kamień węgielny pod największy pomnik, nową Ojczyznę — Polską Rzeczpospolitą Ludową, silną, dynamiczną w swym rozwoju, spełniającą wiekowe pragnienia mas pracujących, szanowaną przez inne narody i sprawiedliwą dla wszystkich swoich dzieci.

6. WIERNOŚĆ NARODOWYM SYMBOLOM

Od niepamiętnych czasów naród polski wiązał symbole narodowe ze stanami emocjonalnymi i tęsknotą do ulepszenia świata, uczynienia ludzi lepszymi w braterstwie i wspólnocie. Zrosły się one

z historią narodu jeszcze przed tym, zanim zostały usankcjonowane aktem państwowo-prawnym stając się ważnym czynnikiem rozbudzającym świadomość narodową.

Dla całego naszego narodu — mieszkańców miast i wsi — robotników, chłopów, inteligencji i innych warstw społecznych stanowiły symbol wspólnoty narodowej i woli walki o jej interesy.

W dniu Święta Zmarłych młodzież i starsi od 30 lat zdobią groby poległych biało-czerwonymi chorągiewkami z napisem „*Jeszcze Polska nie zginęła*”. Ukazują się one w miejscach męczeńskiej kaźni Polaków z czasów II-giej wojny światowej.

Można by rzec: wizerunek, barwa, melodia, słowa — to przecież tylko symbole. Tak, lecz symbole treści i wartości największych, najświętszych. Nie o kawałek płótna chodziło żołnierzom Września, gdy ukrywali pułkowe sztandary. Nie o zwykłą chodziło im pieśń, gdy śpiewali „*Jeszcze Polska*”. Sztandar z wizerunkiem Orła Białego, Mazurek Dąbrowskiego były wówczas symbolem wolności, prawa do istnienia, woli walki.

Dla młodego pokolenia, które nie przeżyło okrucieństwa wojny i narodowego upodlenia, Orzeł Biały wiszący na ścianie, powiewający znów nad miastem sztandar, hymn narodowy grany w chwilach uroczystych, Grób Nieznanego Żołnierza na placu Zwycięstwa w Warszawie to najprostsze, ale i najwymowniejsze symbole narodu i państwa. Natomiast dla starszego pokolenia stanowią jednak widoczny znak, że przetrwaliśmy, że jesteśmy.

„*Godło, barwy, hymn to symbole, które —* pisał prof. dr Bogusław Leśniodorski — *reprezentu-*

ją nasze państwo, a także nasze cechy odrębności i tradycje narodowe. Świadczą one o zajmowanym przez nasz kraj miejscu na ziemi w obecnym układzie stosunków w świecie, tudzież w perspektywie historii (...) unaoczniają nam, jak już dawno, od z góry tysiąca lat, zajmujemy właściwe nam miejsce na ziemi... Godło, barwy i hymn wyróżniają nas wśród narodów świata, ale nie odrywają od nich”.

Polskie symbole narodowe stanowią uosobienie wielkich treści emocjonalnych i duchowych, stanowią do jednego akordu skondensowaną wymowę pracy, walki, tworzenia. Choć symbole narodowe reprezentują powagę Rzeczypospolitej, muszą mieć zawsze dla Polaka wymowę najgłębszych uczuć rodzinnych. Wymagają wielkiego szacunku, a także szczerego synowskiego uczucia i ciepła.

Pięknym narodowym zwyczajem jest obnażanie głów i przyjmowanie postawy na baczność w obliczu takich symboli jak:

- sztandaru wojskowego,
- w momencie grania hymnu narodowego,
- w momencie składania przysięgi wojskowej i ślubowania,
- w obliczu Grobu Nieznanego Żołnierza.

Niezwykłe doniosłe zadanie spopularyzowania w całym społeczeństwie majestatu naszych symboli narodowych przypada żołnierzom ludowego Wojska Polskiego, którzy jako aktywni i zaangażowani spadkobiercy najpiękniejszych tradycji są szczególnie predestynowani do wyjaśnienia ich roli i miejsca w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości narodu i państwa.

Trzydziesta rocznica powstania ludowego Wojska Polskiego stwarza najlepszą okazję, aby każdy żołnierz, każdy chłopiec, czy każda młoda dziewczyna wiedzieli, że symbole narodowe — choć nie związane z żadnym geniuszem ludzkim, z żadną historyczną postacią, ale z historią narodu, z jego życiem duchowym, tradycjami i twórczą energią — wytyczają przyszłe losy i drogi rozwojowe ludowej Ojczyzny, są i pozostaną najwyższym skarbem narodowym.

STRUKTURA, CHARAKTER I ZADANIA SIŁ ZBROJNYCH PRL

„Nasze ludowe wojsko jest dziełem Partii... Idee Partii kształtują oblicze wojska. Polityka Partii wyznacza kierunek jego rozwoju oraz tworzy dlań przesłanki materialne i społeczne”.

(Z przemówienia I Sekretarza KC PZPR
E. Gierka na Konferencji Partyjnej POW).

Do najdonioślejszych zdobyczy, których utrwalenie jest dla narodu polskiego sprawą naczelną i stanowiących przedmiot ustawicznej troski Partii i państwa ludowego, należy bezpieczeństwo i nienaruszalność granic niepodległej socjalistycznej Ojczyzny.

Zapewnienie zaś skutecznej obrony Ojczyzny i jej pokojowego socjalistycznego budownictwa stanowi główną powinność sił zbrojnych jako wyspecjalizowanej siły. Partia kierując całokształtem życia kraju, prowadzi politykę obronną tak, aby zabezpieczać w pełni najbardziej żywotne interesy narodowe, aby osiągać równocześnie zwią-

— Współdziałania rodzajów sił zbrojnych wojsk i służb, ich sprawność i zwartość —
siła naszej armii

zane z nimi ściśle cele sił socjalizmu i pokoju w świecie.

Siły Zbrojne PRL realizując swoje główne zadanie postawione przez naród i Partię, jednocześnie — wspólnie z Armią Radziecką i innymi bratnimi armiami — wnoszą konkretny wkład do sprawy umacniania zdolności obronnych całej socjalistycznej wspólnoty, do potencjału Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw uczestników Układu Warszawskiego, przyczyniając się do procesów odprężenia międzynarodowego, do zapewnienia pokoju. Historyczne doświadczenia jak i obecne realia, utwierdzają w przekonaniu, że bez tej siły nie byłoby pokoju.

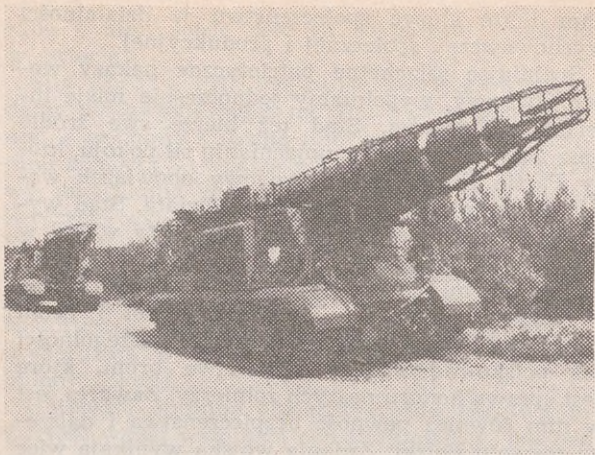
Gotowość obronna socjalistycznego państwa to wartość wyżej wszelkich cen i wymiarów, jak bez ceny i wymiaru są uczucia patriotyczne, wśród których obrona Ojczyzny uznawana jest przez nas za obowiązek najświętszy. Jako społeczeństwo spełniamy go w czasie pokoju, umacniając naszą zwartość moralno-polityczną, wzmacniając potencjał ekonomiczny państwa, zacieśniając braterskie więzi z krajami socjalistycznymi i światowymi siłami postępu. W sferze służby wojskowej rozumiemy go ponadto i spełniamy jednocześnie poprzez nieustanne umacnianie gotowości bojowej wojsk. Ciągłe doskonalenie tej podstawowej funkcji obronnej wojska to nasze główne zadanie.

Służba dla narodu, to najbardziej istotna treść i zasada istnienia naszych sił zbrojnych. Wynika to z socjalistycznego patriotyzmu, który każe nam — żołnierzom — strzec niezłomnie naszej wolności i naszego narodowego dorobku. Każe on

nam także służyć społeczeństwu w działalności wychowawczej, społecznej i produkcyjnej.

Spełniając szlachetne patriotyczne nakazy wobec Ojczyzny, wypełniamy jednocześnie misję internacjonalistyczną. Stąd też bierze swe źródło nasz aktywny udział w umacnianiu sił pokoju, który Partia uznaje za podstawowy obowiązek wobec ludzkości, wobec przyszłości świata. Stąd wywodzi się nasz gorący ogólny i osobisty wkład w pogłębianie przyjaźni i współpracy z krajami socjalistycznymi, co znajduje swój żołnierski wyraz w dalszym utrwalaniu braterstwa idei i broni z armiami państw socjalistycznych, w szczególności zaś polsko-radzieckiego braterstwa broni, które jest sprawą honoru naszych żołnierzy. Zawarta jest w nim również pewność bezpieczeństwa i dalszego rozwoju Polski. Zadania wojska wynikają więc z socjalistycznego charakteru Polski i określane są przez politykę obronną PZPR.

Z patriotycznej troski o pokojowy rozwój kraju wywodzi się ogólnonarodowe uczestnictwo w umacnianiu obronności państwa. Dokonuje się to w wielu płaszczyznach życia. Do podstawowych warunków należy jedność i patriotyczna świadomość społeczeństwa, powszechne pogłębiające się zrozumienie zadań obronnych, wzrost ekonomicznego potencjału kraju, który podnosi skuteczność wysiłku obronnego. Decydującym ogniwem w urzeczywistnieniu ogólnonarodowych działań pomnażających siłę Polski, przyspieszających jej rozwój, jest siła i sprawność bojowa ludowego Wojska Polskiego, które godnie kontynuuje dziedzictwo patriotycznych i rewolucyjnych czynów orężnych przeszło-

Wojsko nasze jest w pełni nowoczesne. Wszystkie rodzaje wojsk uzbrojone są w rakiety

ści. Jest ono pod względem oblicza ideowego i charakteru swego potencjału armią nowego typu, którą powołał do życia socjalizm i która godnie spełnia jego ideały. Wychowywane jest ono w duchu patriotyzmu i internacjonalizmu, ścisłej więzi z ludźmi pracy i całym społeczeństwem. Możemy zatem stwierdzić, że mamy siły zbrojne na miarę potrzeb obrony narodowej: nowoczesne, zwarte ideowo, zdyscyplinowane i świetnie wyszkolone, wyposażone i zorganizowane stosownie do współczesnych potrzeb.

Pamiętać stale winniśmy, że źródłem naszej siły

i mocy obronnej, tak jak źródłem wielkich osiągnięć gospodarczych Polski, jest zmiana jej ustroju społeczno-gospodarczego po II wojnie światowej, zwycięstwo socjalistycznych stosunków produkcji, konsekwentnie realizowana polityka socjalistycznego uprzemysłowienia kraju.

W 30-tą rocznicę powstania ludowego Wojska Polskiego mamy prawo do dumy i historycznej satysfakcji, że posiadamy dziś armię na miarę żywotnych potrzeb i możliwości naszego państwa.

W tej sferze zostały w całość pełni zrealizowane zawołanie i nakaz Polskiej Partii Robotniczej z okresu walk z faszyzmem i powstawania nowej władzy, że Polska musi mieć wojsko silne, demokratyczne, zdolne do boju, że trzeba zrobić wszystko, aby postawić je na najwyższym poziomie, tak pod względem bojowym, jak i ideowym.

Działalność organizacyjna i ideologiczna Partii w dziedzinie rozwoju ludowych sił zbrojnych, a także zbudowany przez nią nowy ustrój i powstanie władzy ludowej determinowały i określiły jednoznacznie ludowy charakter wojska. Tworzenie zaś nowego korpusu oficerskiego, oddanego swej władzy, który z pełnym poświęceniem i ofiarnością realizował i realizuje jej nakaz służenia narodowi i socjalistycznej Ojczyźnie umacniało i pogłębiało ten charakter. Znajduje on swój wyraz w jedności idei kadry zawodowej i żołnierzy służby zasadniczej, wywodzących się przecież z ludu i jemu służących.

Widocznym odbiciem tego jest wysoka, żarliwa świadomość ideowa żołnierzy, pogłębianą pracą wszystkich dowódców i wychowawców, działalność

cią aparatu politycznego, organizacji partyjnych i młodzieżowych.

Jesteśmy świadkami i niemal codziennymi uczestnikami społecznego zaangażowania na rzecz przyspieszonego rozwoju naszego kraju i w wysokim poczuciu odpowiedzialności za dyscyplinę i pełną gotowość obronną wojska, realizujemy swój podstawowy obowiązek stania na straży ustroju i granic Polski Ludowej. W tych przedsięwzięciach głównie materializuje się nasza świadomość polityczna i ideowe zaangażowanie.

Jest naszym — żołnierzy ludowego Wojska Polskiego — patriotycznym obowiązkiem potęgowanie własnej żarliwości ideowej i wzbogacanie wiedzy fachowej jako dźwigni osiągnięć coraz większej doskonałości naszych sił zbrojnych, naszej obronności. Taki również obowiązek wypływa dla nas ze współczesnego etapu działań Partii i władzy ludowej nad realizacją uchwał VI Zjazdu PZPR. Pełna ich realizacja przez żołnierzy ludowego Wojska Polskiego najostrzej wyrażać będzie godne uczczenie naszego XXX-lecia.

Jedną z głównych cech charakteryzujących ludowe Wojsko Polskie jest nowoczesność. Jest ono wyposażone w broń i sprzęt, który odpowiada współczesnym wymogom pola walki. W latach Polski Ludowej nastąpiła pełna motoryzacja i mechanizacja sił zbrojnych. Jest to wynik osiągnięć naszej socjalistycznej gospodarki, a w szczególności wysiłku klasy robotniczej, pracowników przemysłu obronnego, twórczej myśli naszych naukowców i inżynierów, a także przyjaznej pomocy i gospodarczo-obronnej współpracy ze Związkiem Radziec-

Kierowniczą siłą naszego Wojska jest partia. Źródłem jego osiągnięć jest praca partyjno-polityczna

kim i innymi sojuszniczymi krajami. Pomocy Związku Radzieckiego zawdzięczamy w dużej mierze zbudowanie niemal od podstaw naszego przemysłu obronnego, który w powiązaniu z ogólnokrajowym potencjałem przemysłowym jest zdolny zabezpieczyć potrzeby wojska w zakresie nowoczesnego uzbrojenia, sprzętu technicznego i transportu. Związek Radziecki dostarczył nam dokumentację techniczną całych fabryk, niezbędną ilość maszyn oraz licencję na produkcję nowoczesnego sprzętu wojskowego i uzbrojenia, a także pomógł w rozwiązaniu problemu braku specjalistów w tej dziedzinie.

W charakterze naszej ludowej, socjalistycznej armii, leży również uczestniczenie w sferze pokojowego rozwoju Polski. Mieści się w tym nasz wysiłek na rzecz postępu gospodarki, ideowego i obywatelskiego wychowania młodzieży, przyswajania sobie zasad kultury i dobrego obyczaju oraz nawyków dobrej zdyscyplinowanej roboty.

Nowoczesne siły zbrojne z natury rzeczy są szczególnie ściśle związane z rewolucją naukowo-techniczną. Oznacza to zarówno wykorzystywanie osiągnięć naukowych przez wojsko jak i współtworzenie jej przez naukowców w mundurach.

Również krzewiona w wojsku masowa politechnizacja przyczynia się poważnie do podnoszenia kultury technicznej społeczeństwa. Corocznie wojsko zasila naszą gospodarkę — przemysł, rolnictwo, usługi — tysiącami wyszkolonych w wojsku specjalistami z różnych dziedzin.

Uczestniczymy również w wielu pracach i w różnych dziedzinach gospodarki narodowej, w życiu politycznym i społecznym naszego kraju.

Nasze w tych dziedzinach aktywne zaangażowanie wynika właśnie z ludowego charakteru sił zbrojnych, z jedności celów i zadań wojska i całego społeczeństwa.

* * *

Ludowe Wojsko Polskie w swojej trzydziestoletniej historii w warunkach Polski Ludowej przeszło przez kilka progów technicznej rekonstrukcji oraz wspaniałą drogę rozwoju we wszystkich dziedzinach. Mówiąc o tym mamy na myśli motoryzację, upancernienie, rakietyzację, elektronizację,

automatyzację i unowocześnianie systemów kierowania i dowodzenia.

W pojęciach tych mieszczą się te zachodzące procesy, które ilustrują techniczną modernizację sił zbrojnych, ilustrują tezy o niezwykle szybkim użytkowym wykorzystaniu postępu technicznego w wojsku.

Efektem tego wysiłku stało się zastąpienie dawnych dywizji i pułków piechoty dywizjami zmechanizowanymi i pancernymi, szerokie wprowadzenie broni rakietowej do arsenału środków walki, zautomatyzowanie wielu systemów uzbrojenia w oparciu o technikę elektroniczną, poważne udoskonalenie systemu łączności wojskowej, radiolokacyjnej osłony terytorium kraju przeciwlotniczej osłony wojsk, zwiększenie efektywności działań lotnictwa.

Wystarczy tu przypomnieć, iż obecnie wszystkie nasze jednostki przemieszczają się na kołach lub gąsienicach. Produkujemy w kraju samochody terenowe STAR, transportery opancerzone SKOT, nowoczesne czołgi typu T-54 i T-55. Mamy pociski rakietowe wszystkich klas: przeciwpancerne, przeciwlotnicze, operacyjno-taktyczne, morskie i pokładowe samolotów. Mamy nowoczesne, bardzo efektywne stacje radiolokacyjne, radiostacje i radiolinie, przeliczniki artyleryjskie i urządzenia do rozpoznania skażeń promieniotwórczych, nowoczesne samoloty i okręty — a więc pełny system niezbędnych naszemu wojsku technicznych środków walki. Procesy te nie polegały oczywiście na samym tylko wprowadzeniu do wojsk nowych rodzajów uzbrojenia i sprzętu. W każdym przypad-

Żołnierze naszego Wojska są w pełni oddani władzy ludowej i partii kierujących się w swej działalności dobrem naszej Ojczyzny

ku wymagały one wielu przedsięwzięć organizacyjnych, przeszkolenia lub wyszkolenia dużej ilości specjalistów technicznych — często w zupełnie nowych specjalnościach — swojego rodzaju „przystosowania” do tych przemian kadry. Konieczne było stworzenie odpowiednich placówek naukowo-technicznych w wojsku i w przemyśle obronnym, zbudowanie niezbędnej bazy szkoleniowej i zaplecza obsługowo-remontowego.

Dla tych zwłaszcza, którzy byli kiedyś w wojsku bądź służy w nim szereg lat, nietrudno jest zauważyć jak wiele zmieniło się w uzbrojeniu,

jakie potrzebne jest teraz wykształcenie politechniczne, aby obsługiwać sprzęt bojowy. Służba wojskowa jest bardziej skomplikowana, wymagająca więcej pracy głową. Oznacza to jednocześnie, że zapotrzebowanie na wysiłek, dyscyplinę i sprężystość nie może zmaleć. Nowoczesny sprzęt, przez swoją szybkość i zasięg, zwielokrotnia skutki nawet drobnego błędu, a współdziałanie i synchronizowanie np.: działań lotnictwa z ruchem pojazdów i ludzi na ziemi oraz ogniem artylerii wymaga nadzwyczajnej precyzji, jak podobnej precyzji wymaga obsługa innego wysoce skomplikowanego sprzętu — rakiet, urządzeń radiolokacyjnych, sprzętu łączności i innych. Precyzję tę i mistrzostwo w posługiwaniu się sprzętem można osiągnąć tylko dzięki wysiłkowi w służbie i pracy, dzięki pielęgnowaniu tradycyjnych już cnót żołnierskich.

Wymogi współczesnego pola walki, nowoczesny system dowodzenia, modernizacja armii stawiały nowe potrzeby w zakresie optymalnych rozwiązań organizacyjnych sił zbrojnych.

W wyniku różnych przeobrażeń i zmian w systemie organizacyjnym utworzone zostały następujące rodzaje sił zbrojnych:

- Wojska Lądowe,
- Wojska Lotnicze,
- Marynarka Wojenna,
- Wojska Obrony Powietrznej Kraju.

Wszystkie rodzaje sił zbrojnych podlegają Ministrowi Obrony Narodowej poprzez swoje dowództwa: Wojska Lądowe poprzez dowódców okręgów wojskowych (Pomorski Okręg Wojskowy,

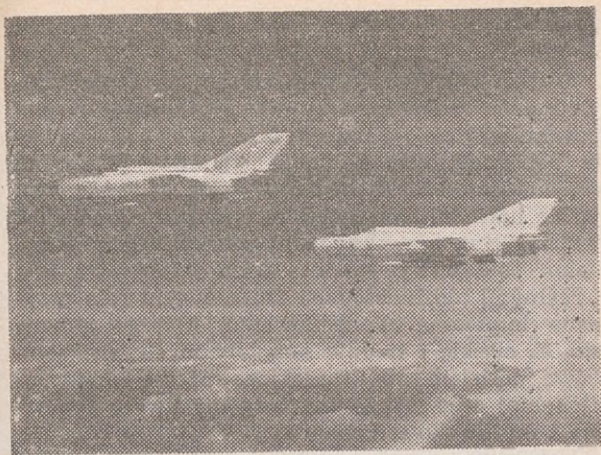
Śląski Okręg Wojskowy, Warszawski Okręg Wojskowy); Wojska Lotnicze, Marynarka Wojenna i Wojska Obrony Powietrznej Kraju poprzez dowódców tych rodzajów sił zbrojnych.

Oprócz rodzajów sił zbrojnych istnieją również wojska i służby, które podlegają właściwym przełożonym np.: Wojska Obrony Wewnętrznej i inne służby specjalistyczne oraz Wojska Ochrony Pogranicza — podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

W skład rodzajów sił zbrojnych wchodzi następujące rodzaje wojsk: pancerne i zmechanizowane, powietrznodesantowe, obrony wybrzeża, raketowe i artylerii, obrony przeciwlotniczej, inżynieryjno-saperskie, łączności, radiotechniczne. komunikacyjne, chemiczne.

Poświęćmy z kolei kilka zdań każdemu z wymienionych rodzajów sił zbrojnych i niektórym rodzajom wojsk.

Wojska Lądowe — ich zasadniczy człon stanowią wojska zmechanizowane i pancerne. Wojska zmechanizowane, wyposażone w szybkobieżne pojazdy opancerzone są dostatecznie odporne na działanie broni masowego rażenia o dużej zdolności pokonywania terenu i przeszkód wodnych. Dzięki temu mogą szybko wykonywać marsze na duże odległości, są zdolne rozwinąć we właściwym czasie powodzenie wojsk pancernych. Mogą prowadzić, dzięki odpowiednim urządzeniom i wyposażeniu w dużym tempie manewrowe i rozstrzygające działania bojowe w każdej porze roku i doby, w każdą pogodę i w różnym terenie. Wojska te dysponują także nowoczesnymi czołgami, artylerią róż-

Nowoczesne samoloty czujnie strzegą w powietrzu bezpieczeństwa naszego kraju

nego przeznaczenia, przeciwpancernymi pociskami kierowanymi, działami przeciwlotniczymi, transporterami, a także innym nowoczesnym sprzętem specjalistycznym i jego doskonałą obsługą.

Główną siłę uderzeniową wojsk lądowych stanowią wojska pancerne, które dzięki właściwościom bojowym nowoczesnych czołgów w jakie są wyposażone mogą wykonywać zadania nie tylko wspólnie z wojskami zmechanizowanymi, ale także samodzielnie. Dzięki temu, że dysponują silnym ogniem, są szybkie, manewrowe i bardzo odporne na działanie broni masowego rażenia, używa się je przede wszystkim na głównych kierun-

kach działań, do wykonywania silnych i głębokich uderzeń.

Wojska Lotnicze — współczesne lotnictwo bojowe ma do spełnienia trzy główne funkcje: obrony powietrznej wojsk, rozpoznania i uderzenia na cele naziemne. Ich działania stanowią integralną część współczesnych operacji, które charakteryzują się harmonijnym użyciem wszystkich rodzajów wojsk i systemów uzbrojenia właściwych konkretnemu polu bitwy, zgodnie z ich rzeczywistą rolą i realnymi możliwościami. Dużą w tym rolę przypada lotnictwu uderzeniowemu, którego główną siłą są ciężkie i średnie samoloty myśliwsko-bombowe, nosiciele broni masowego rażenia i konwencjonalnej oraz lekkie samoloty myśliwsko-bombowe i myśliwsko-szturmowe.

Lotnictwo polskie, podobnie jak inne rodzaje wojsk, jest stale modernizowane. Na jego wyposażenie wprowadzonych zostało szereg typów nowych samolotów odrzutowych o coraz doskonalszych parametrach. Samoloty myśliwskie przekraczają prędkość naddźwiękową i osiągają odpowiednie wysokie pułapy. Należy także zauważyć, że są one z zasady uzbrojone w rakiety i działa automatyczne. Dla zapewnienia najlepszego funkcjonowania lotnictwa rozbudowana i umocniona została jego baza naziemna, umożliwiająca start i lądowanie niezależnie od pory doby i warunków atmosferycznych. Odpowiednio rozwinięty nowoczesny system radiolokacyjny i łączności umożliwiają ciągłe dowodzenie samolotami znajdującymi się w powietrzu.

Nowoczesność sprzętu lotniczego i umiejętności

całego personelu zapewniają należyte wykonywanie stojących przed wojskami lotniczymi zadań przypadających im w systemie obronnym naszego państwa jak też w koalicyjnym systemie Układu Warszawskiego.

Wojska Obrony Powietrznej Kraju — z racji ich rangi i roli w obronie terytorium kraju posiadają szczególne znaczenie. Mają one za zadanie obronę powietrzną obszaru kraju, która ma swoje oparcie w jednolitym systemie OPK Układu Warszawskiego. W skład wojsk OPK wchodzi nie tylko pułki lotnictwa myśliwskiego, lecz także wojska rakietowe, artyleria klasyczna i jednostki radio-techniczne.

Głównym zadaniem bojowym wojsk OPK jest obrona usytuowanych na terytorium kraju obiektów ekonomicznych, administracyjno-politycznych i wojskowych przed rozpoznaniem i uderzeniami przeciwnika z powietrza.

Realizując swoje główne zadania mogą one być okresowo wykorzystywane do wykonywania zadań dodatkowych jak: obrona przed uderzeniami z powietrza wojsk operacyjnych, osłanianie desantów powietrznych i konwojów morskich, zwalczanie w powietrzu i na morzu zrzutów zaopatrzenia itp.

Najbardziej nowoczesnym i skutecznym środkiem walki z nieprzyjacielem w powietrzu, w który wyposażone są wojska OPK, są rakiety przeciwlotnicze. Cechuje je duża siła ognia, wysoka możliwość zestrzelenia samolotów oraz zdolność do szybkiego manewru ogniem i sprzętem na polu walki.

Marynarka Wojenna — jej bojowe zadania

określone są w ścisłym powiązaniu z wojskami lądowymi, lotnictwem, OPK i innymi i polegają na niedopuszczeniu do penetracji i oddziaływania sił i środków napadu przeciwnika zarówno morskich, jak i powietrznych na terytorium naszego kraju.

Zadania zaś na morzu wykonuje w układzie międzysojuszniczym — wspólnie z Flotą Bałtycką ZSRR i Ludową Marynarką NRD.

Stale wzrasta siła naszej Marynarki Wojennej. W jej skład weszły w ostatnich latach kutry rakietowe, okręty i kutry desantowe własnej konstrukcji. Budujemy trałowce bazowe i okręty patrolowe. Marynarka Wojenna posiada okręty podwodne i nawodne, lotnictwo morskie, artylerię nadbrzeżną oraz inne wojska i służby specjalne.

Tak więc zespoły okrętów, lotnictwo morskie i jednostki brzegowe stanowią mocne ogniwo systemu obrony naszych granic morskich.

Oddzielnych kilka zdań poświęcimy także takim wojskom jak powietrznodesantowe i rakietowe, zwłaszcza że ich rozwój był bardzo dynamiczny.

Wojska powietrznodesantowe uważane obecnie za najnowocześniejszy rodzaj wojsk są skuteczne w działaniach klasycznych, a szczególnie w jądrowych. Rozwój środków transportu powietrznego, jak również przewidywany charakter ewentualnej wojny pozwalają sądzić, że przestrzeń powietrzna może być wykorzystana w większym niż dotąd zakresie. Przeznaczone są one głównie do działań bojowych na tyłach wroga i mogą być użyte elastycznie — skrycie w strefie taktycznej, jak i na głębokich tyłach przeciwnika. Ich wartość podnosi fakt, że mogą działać w zasadzie w każdych wa-

runkach meteorologicznych i w każdej porze doby. Dysponują dużą siłą ognia i manewrowością. W zależności od rodzaju działania i odległości rejonu działania od linii frontu mogą walczyć samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk. Z zasady współdziałają zawsze z lotnictwem, a na wybrzeżu morskim z Marynarką Wojenną. Jednocześnie przez dość długi czas mogą utrzymywać samodzielnie określone rejony, stwarzając wojskom manewrującym od frontu dogodne warunki do prowadzenia działań bojowych w szybkim tempie.

Ogromną rolę w wykonaniu głównych zadań współczesnej walki odgrywają nowoczesne wojska rakietowe. Rakiety bowiem odznaczają się dużym zasięgiem i celnością oraz małą wrażliwością na środki obrony przeciwrakietowej nieprzyjaciela. Bronią rakietową, którą można używać w każdych warunkach, można skutecznie razić cele pojedyncze jak i obiekty zgrupowane na dużych powierzchniach. Poprzez możliwość skrytego ich podejścia i rozwinięcia, a także szybkie przygotowanie ich do wykonania uderzenia uzyskuje się duże zaskoczenie i zwiększa skuteczność rażenia obiektów przeciwnika.

Podstawowymi zadaniami więc wojsk rakietowych jest branie wspólnie z lotnictwem udziału w zmasowanych uderzeniach na środki napadu nieprzyjaciela, zgrupowania wojsk, system dowodzenia i obiekty zaplecza, a także osłabianie systemu obrony przeciwlotniczej i niszczenie samolotów przeciwnika na lotniskach.

Warto w sumie pamiętać, że wszystkie rodzaje

naszych sił zbrojnych i wojsk oraz służby specjalistyczne, przeszły w okresie istnienia Polski Ludowej wspaniałą drogę rozwoju, stając się w pełni nowoczesne i odpowiadające współczesnym wymaganiom pola walki.

Naszym żołnierskim obowiązkiem jest natomiast systematyczne podnoszenie umiejętności fachowych w celu jak najlepszego posługiwania się tym sprzętem i utrzymywanie stałej gotowości bojowej dla zapewnienia skutecznej obrony naszej Ojczyzny i jej pokojowego socjalistycznego budownictwa.

NOWOCZESNA ARMIA, NOWOCZESNY ŻOŁNIERZ. CECHY IDEOWO-MORALNE I BOJOWE ŻOŁNIERZY LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

Podstawowym zadaniem ludowego Wojska Polskiego jest obrona naszej niepodległości, zabezpieczenie pokojowego budownictwa socjalistycznego w kraju i nienaruszalności naszych granic. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej tak określa zadania naszych sił zbrojnych: „*Sily Zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stoją na straży suwerenności i niepodległości narodu polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju*”.

Przeobrażenia ustrojowe w naszym kraju ściśle sprzęgły pojęcie obrony ojczyzny z obroną socjalistycznych zdobyczy narodu. Nadaje to naszej obronności w pełni ludowy charakter. Znajduje to wyraz w czynnym udziale i poparciu całego społeczeństwa dla wszystkich przedsięwzięć państwa w zakresie umacniania obronności kraju oraz w poczuciu osobistej współodpowiedzialności każdego obywatela za rozwój kraju, za dalsze losy ojczyzny, jej bezpieczeństwo, za obronę dorobku narodu i socjalistycznego ustroju.

Służba dla kraju, praca dla jego rozwoju, działanie na najtrudniejszych odcinkach — cechą naszych żołnierzy

1. NOWOCZESNOŚĆ — ORGANICZNĄ CECHĄ NASZEGO WOJSKA

Nasza ludowa obronność ma mocne oparcie w potencjale gospodarczym kraju, we wszechstron-

nym rozwoju nauki, kultury i techniki. Wraz z rozwojem ekonomicznym i w jego wyniku powstał przemysł obronny, zdolny produkować najbardziej nowoczesne uzbrojenie, odpowiadające wymogom współczesnego pola walki. Polska nowoczesna, ekonomicznie silna to również Polska silna obronnie. Oczywiście, podstawowym czynnikiem systemu obronnego naszego kraju jest nasze ludowe Wojsko Polskie, w miarę naszych możliwości silne i nowoczesne, stale pozostające w gotowości bojowej, zdolne do wykonania każdego zadania, jakie wypadnie mu wykonać w wypadku zbrojnego konfliktu.

Trzeba tu jednak mocno podkreślić, że wartość bojowa i nowoczesność naszej armii zależy dziś przede wszystkim od jakości i ilości uzbrojenia i różnorodnego technicznego wyposażenia oraz od ludzi, którzy po mistrzowsku opanują umiejętność posługiwania się tym sprzętem.

Proces modernizacji technicznej ludowego Wojska Polskiego najlepiej prześledzić przez przypomnienie niektórych faktów. Dawne dywizje i pułki piechoty są dziś dywizjami zmechanizowanymi i pancernymi. Wprowadziliśmy do arsenału środków walki broń rakietową z pociskami rakietowymi wszystkich klas, a w tym: przeciwlotnicze, przeciwpancerne, operacyjno-taktyczne, morskie. Nasze samoloty latają z rakietami na pokładach. Zautomatyzowaliśmy wiele systemów uzbrojenia w oparciu o elektroniczną technikę, udoskonaliśmy system wojskowej łączności, osłonę radiolokacyjną kraju, osłonę przeciwlotniczą wojsk, przeobraziliśmy nasze lotnictwo. Jeżeli jeszcze do-

damy, że produkujemy w naszym kraju samochody terenowe, transportery opancerzone, nowoczesne czołgi, nowoczesne stacje radiolokacyjne, nowoczesne przeliczniki artyleryjskie, samoloty i okręty, to obraz ten, choć naszkicowany pobieżnie, ukazuje ogromną drogę, jaką przebyliśmy, aby stać się armią w pełni nowoczesną.

Oczywiście ten ogromny postęp techniczny w naszej armii wymagał wyszkolenia ogromnej ilości specjalistów technicznych, stworzenia nowych placówek naukowo-technicznych w wojsku i przemyśle obronnym. Wymagał również nowoczesnego szkolenia żołnierzy, którzy mimo, a właściwie obok nawet najpotężniejszych środków walki, zawsze pozostaną głównym czynnikiem walki. Przecież najbardziej skomplikowane urządzenie obronne i środki walki są tylko narzędziem w ręku żołnierza, żołnierza-specjalisty, żołnierza nowoczesnego, doskonale umiejącego wykorzystać techniczne walory uzbrojenia.

Tak więc, jak z tego co dotąd powiedzieliśmy wynika, realizacja większości zadań bojowych zależy od sprawności i efektywności działania układu, czy jak kto woli sprzężenia zwrotnego między techniką a wykorzystującym ją żołnierzem, będącym w tym sprzężeniu elementem dominującym i najważniejszym. Wynika również z tych rozważań wniosek, że współczesna, nowoczesna technika wojskowa zwiększyła ogromnie wymagania stawiane dziś żołnierzom. Do znanych już wymogów odwagi, męstwa, odporności na trudy i znój żołnierski, niezachwianej wiary w słuszność socjalistycznej ideologii i wyższość ustroju socjalistycz-

nego nad ustrojem kapitalistycznym, doszły dziś wymogi mistrzowskiego opanowania najnowocześniejszego sprzętu technicznego. Często specjalności w wąskim zakresie, bo gruntowne wyszkolenie i wyspecjalizowanie zespołów np. przy urządzeniu radiolokacyjnym stanowi warunek właściwej eksploatacji złożonych urządzeń, a więc wykonania zadania bojowego. Na pojęcie „nowoczesny” żołnierz składa się umiejętność nie tylko działania w wyspecjalizowanym zespole ale i w rozproszeniu. Dzisiejsze pole walki stwarzać będzie niezliczoną ilość skomplikowanych sytuacji niosących stałe zagrożenie tak na przedniej linii frontu jak i na zapleczu. Stwarzać będzie sytuacje wymagające ogromnej odporności psychicznej i najwyższej świadomości politycznej, sytuacje, w których racjonalność działania, spokój i opanowanie przewyższać muszą wszelkie emocje i największe nawet poczucie zagrożenia.

Pojęcie nowoczesności w odniesieniu do żołnierza oznacza również twórczy, aktywny stosunek do otaczającego go świata, rzutkość, pomysłowość, dążenie do usprawniania obsługiwanego sprzętu, dążenie do szybszego i lepszego poznania skomplikowanego nowoczesnego uzbrojenia. Pojęcie to obejmuje również wymóg bezbłędnego opanowania tajników szkolenia taktycznego, gdyż właśnie w tej dziedzinie działalności wojskowej dochodzi do połączenia nauki o sprzęcie z wyrabianiem umiejętności praktycznego stosowania go na polu walki wraz z opanowywaniem nowych sposobów prowadzenia działań bojowych.

Nie wolno również ani na moment zapominać,

Udział w życiu społecznym i politycznym charakteryzuje żołnierzy naszego Wojska

że nowoczesność w odniesieniu do żołnierza, oznacza zrozumienie przez niego tego faktu, iż siły zbrojne naszego kraju zachowując swe podstawowe funkcje w coraz rozleglejszym stopniu przyczyniają się do rozwoju kraju, szeroko pojętego, przyczyniają się do przyspieszenia procesów modernizacyjnych społeczeństwa, a również czynnie włączają się w nurt rozwoju gospodarczego, społecznego i politycznego. Coraz większe, pełniejsze, treściowe znaczenie ma przy tym znane powiedzenie, że „wojsko jest szkołą obywatelskiego wychowania”.

2. IDEOWO-MORALNE CECHY ŻOŁNIERZA LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

Minister Obrony Narodowej gen. broni Wojciech Jaruzelski w przemówieniu pt. „By słowo żołnierz było zawsze synonimem ideowości, patriotyzmu i dobrej roboty” wygłoszonym na naradzie Aktywu KMW Sił Zbrojnych PRL w dniu 5 marca 1973 r. stwierdził m.in.:

„Dla ludowego Wojska Polskiego jako armii nowego typu, która realizuje politykę obronną swej Partii podstawowe znaczenie mają te wartości, które umacniają naszą siłę i zwartość ideowo-moralną. Do nich należy przede wszystkim umiłowanie ojczystego kraju, jego wspaniałych postępowych — wyzwoleniczych, humanistycznych i kulturalnych tradycji. Socjalistyczny patriotyzm to jednak przede wszystkim poczucie odpowiedzialności za Polskę, za jej dzień dzisiejszy i za jej przyszłość. Tak rozumiany patriotyzm to wartość konkretna, to czynny udział w realizacji celów nakreślonych przez Partię, rzetelna praca i służba, nieustanne doskonalenie wartości ideowych, sprawności zawodowych, to świadome i nieustępliwe dążenie do tego, aby w każdym dniu życia narodu utrzymywać się własnym pożytecznym udziałem.

Dla nas, ludzi epoki socjalizmu, organiczną częścią i naturalnym wzbogaceniem serdecznego stosunku do własnej Ojczyzny jest poczucie internacjonalistycznej solidarności z bratnimi narodami socjalistycznymi, z siłami postępu i pokoju. Jesteśmy armią, która dziedziczy hasło „Za wol-

ność Waszą i naszą”, armią, której bojowy chrzest i bojowa droga ma swój głęboki internacjonalistyczny sens. Szczególnym tego wyrazem jest umacnianie przyjaźni z pierwszym państwem socjalistycznym — Związkiem Radzieckim, utrwalanie braterstwa broni z jego bohaterską armią”.

W służbie, jak i w pracy, we współzyciu z kolektywem wojskowym i środowiskiem cywilnym żołnierz ludowych sił zbrojnych winien kierować się wysoką świadomością polityczną, u której podstaw znajduje się socjalistyczna ideowość, patriotyzm, internacjonalizm i oddanie słusznej sprawie budownictwa nowego, sprawiedliwego i postępowego ustroju społecznego kraju.

Wysoka świadomość polityczna zawsze była cechą charakterystyczną żołnierzy ludowego Wojska Polskiego. Patriotyczna i internacjonalistyczna postawa żołnierzy naszego wojska uwidoczniła się na całym jego szlaku bojowym — od Lenino do Berlina i Łaby. Po bitwie pod Lenino wielu jej uczestników przyczynę bohaterstwa, odwagi, nieustępliwości w boju tłumaczyło świadomością walki o Polskę, o jej wolność, pragnieniem okazania się godnymi sojusznikami Armii Radzieckiej stanowiącej wzór bohaterstwa i męstwa. A więc ta świadomość, że udział żołnierza polskiego w bitwie pod Lenino stanowi wkład w pomyślną przyszłość tworzoną w sojuszu ze Związkiem Radzieckim dyktowała tak bohaterską postawę polskiego żołnierza.

Każdy żołnierz naszego wojska winien w codziennej służbie i pracy tak postępować, by być godnym kontynuatorem dzieła żołnierzy walczą-

Grupa żołnierzy odznaczonych za udział w gaszeniu pożaru w Czechowicach na Zlocie Młodych Przedowników Pracy i Nauki w Katowicach

cych pod Lenino i w ludowych oddziałach partyzanckich.

Miernikiem obywatelskiej postawy żołnierza jego przydatności społecznej jest stosunek do służby, wojskowej, do wykonywanych przezeń obowiązków. Każdy żołnierz winien zawsze i wszędzie obowiązki swe wypełniać poważnie, rzetelnie i uczciwie. Realizacja wykonywanych przez niego zadań rzutuje bowiem w istotny sposób na stan obronności kraju.

Aktywnie współuczestnicząc w realizacji ogólnonarodowych akcji, różnorodnych czynów i pożytecznych inicjatyw społecznych żołnierze ludo-

wego Wojska Polskiego wykazali w ciągu całego 30-lecia swe bezgraniczne oddanie dla partii i władzy ludowej, swą nierozdzielalną więź z całym społeczeństwem. Wysiłek społeczny w ciągu wielu lat ucieleśniony w setkach wzniesionych na terenie kraju obiektów użyteczności publicznej jest wymownym dowodem obywatelskiej postawy i dojrzałości politycznej żołnierzy, którzy wraz z całym narodem gotowi są odpowiedzieć czynem na każdy apel partii i władzy ludowej.

Żołnierz będący wzorem obywatelskiej postawy zawsze powinności swe wykonuje z całym oddaniem, angażując w ich realizację wszystkie swe siły i umiejętności. Tak postępują wszyscy świadkami żołnierze ludowego Wojska Polskiego. Pełne oddanie dla służby i pracy daje wiele zadowolenia osobistego i przynosi korzyści dla kraju i narodu. Dlatego więc ogół żołnierzy nieustannie, podczas całej służby wojskowej, doskonalili swą wiedzę wojskową, techniczną i polityczną — jak przystało na wzorowych obywateli w mundurach.

O postawie obywatelskiej żołnierzy ludowego Wojska Polskiego świadczy także aktywne ich uczestnictwo w różnego rodzaju czynach społecznych.

Służba wojskowa stwarza żołnierzom wiele możliwości udziału w ogólnonarodowym wysiłku na froncie walki i pracy o zbudowanie socjalizmu w Polsce Ludowej. W wojsku jest wiele okazji dla wzięcia udziału w pracy społecznej, w której każdy może uzewnętrznzyć swą obywatelską postawę, swe oddanie sprawom ojczyzny i własnego narodu.

Każdej prawie wiosny żołnierze Wojska Polskiego — zwłaszcza saperzy — biorą udział w trudnej i niebezpiecznej walce z powodziami. Bronią oni wówczas obiektów przemysłowych i ludzkiego dobytku, likwidują — często z narażeniem własnego życia lub zdrowia — zatory lodowe, ewakuują mieszkańców wsi i osiedli z terenów zagrożonych powodzią. Każdego prawie lata i jesieni żołnierze pomagają rolnikom w sprzęcie zbóż i wykopkach ziemniaków. Dzięki zaangażowaniu i ofiarności naszych żołnierzy na sukcesy i osiągnięcia ekonomiczne naszego kraju składa się także trud naszej służby wojskowej i ofiarnej pracy dla ludowej ojczyzny.

Nasze społeczeństwo z ogromną miłością i ufnością odnosi się do swych żołnierzy, wzorowo więc wykonywać musimy swe żołnierskie obowiązki — jak przystało na żołnierzy ludowego Wojska — bo w ten sposób wnosimy swój wkład w trud i wysiłek całego narodu w budownictwo nowego socjalistycznego ustroju. Wysoką ocenę daje nasze społeczeństwo tym wszystkim żołnierzom, którzy przyczynili się do uratowania zdrowia lub życia innych ludzi, dobytku ludzkiego czy mienia ogólnonarodowego.

Żołnierska krew oddana ochotniczo i honorowo na potrzeby leczenia wojskowego i cywilnego uratowała życie wielu obywatelom naszego kraju.

Poświęcenie się lub świadome narażenie swego bezpieczeństwa dla ratowania innej osoby świadczy o wysoce humanitarnych zasadach danego człowieka, o jego wzorowej postawie obywatelskiej. Bohaterskie czyny żołnierzy, o których czy-

tamy w gazetach lub słyszymy w jednostce, ich poświęcenie potwierdzają, że w życiu codziennym żołnierze naszej ludowej armii kierują się zasadami moralnymi wynikającymi z idei i treści naszej socjalistycznej rzeczywistości.

3. PODSTAWOWE CECHY BOJOWE ŻOŁNIERZY LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

Wybitny dowódca radziecki, zmarły kilka lat temu minister obrony ZSRR marszałek Związku Radzieckiego Rodion Malinowski, tak pisał na temat cech żołnierskich niezbędnych we współczesnej wojnie.

„Upřednio uważano, że męstwo jest nieodzowne żołnierzowi po to, aby mógł on walczyć z wrogiem, oficerowi — żeby mógł sam iść do boju i prowadzić za sobą żołnierzy; generałowi — aby bez wahania mógł podjąć decyzję i przyjąć na siebie odpowiedzialność za losy bitwy, za losy tysięcy ludzi. Nie zacierając granic w stopniu odpowiedzialności żołnierzy każdego szczebla, za losy walki i bitwy, niemniej podkreślamy, że dzisiaj wszystkie te zalety są nieodzownie potrzebne dla każdego żołnierza. Nigdy rezultaty działania pojedynczego żołnierza, oficera, generała nie miały takiego znaczenia, nie prowadziły do tak daleko idących następstw, jak obecnie. W skomplikowanym organizmie dywizji, pułku, a nawet baterii raketowej powstało tyle węzłów, powiedziałbym splotów nerwowych, za które odpowiadają żołnierze-specjaliści, że jakakolwiek pomyłka jednego

Kulturalne spędzanie wolnego czasu powszechnym zjawiskiem w życiu żołnierzy ludowego Wojska Polskiego

z nich wystarczy dla spowodowania zamieszania i rozgardiaszu mogącego obrócić wniwecz wysiłek całego kolektywu”.

Potrzeby współczesnego pola walki wymagają — jak nigdy dotąd, mistrzowskiego opanowania przez żołnierzy swoich specjalności, wyrobienia pełnego niemal automatyzmu czynności w posługiwaniu się sprzętem. Tylko tak wyszkolony żołnierz będzie zdolny do niezawodnego i sprawnego wykonania zadania bojowego.

W czasie szkolenia wojskowego duży i szczególny nacisk obok poznania ogólnych teoretycznych zasad działania określonego sprzętu kładzie się na szkolenie praktyczne. Użytkownik sprzętu musi

równocześnie poznać i jego walory i umiejętnie się nim posługiwać. W rezultacie nabierze on pewności, przekonania o możliwości pokonania przeciwnika, dzięki walorom sprzętu i wysokim własnym umiejętnościom.

Działalność pojedynczego żołnierza na polu walki zawsze będzie sprzężona z działalnością innych żołnierzy, a powodzenie własnego działania zawsze będzie nierozzerwalnie związane ze sprawnym funkcjonowaniem większych grup, pododdziałów. Żołnierz musi mieć zaufanie do kolektywu, musi być pewny, że jego koledzy są w pełni kompetentni, odważni i odpowiedzialni, na których może liczyć w potrzebie. Takimi są w rzeczywistości.

Ważnym walorem bojowym niezbędnym na współczesnym polu walki jest możliwość wykonywania przez żołnierzy funkcji swoich kolegów. Dzięki temu załoga czołgu np. będzie w stanie będąc niekompletna wykonywać dalej swe zadanie bojowe.

Ważnym i istotnym walorem bojowym każdego żołnierza jest samodyscyplinowanie. W wielu bowiem wypadkach żołnierz będzie działał samodzielnie nie będąc w danym momencie kontrolowany przez dowódcę. Również i w toku codziennej służby powinien dążyć on do tego, by wykonywać swe zadanie nie z nakazu, a z poczuciem wymogu dobrego spełnienia swych obowiązków.

Zdolność żołnierza do wykonywania swych obowiązków zarówno na współczesnym polu walki jak w trakcie pokojowego szkolenia zależna jest od sprawności fizycznej. Sprawność tę, odporność na zmęczenie należy wyrabiać systematycznie.

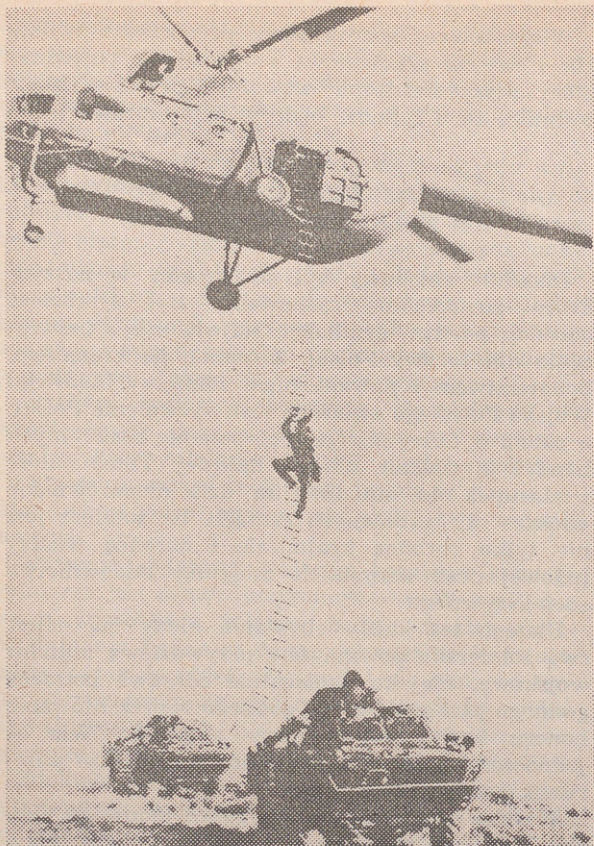
Wielodobowe, bez przerwy prowadzone walki, jak i zajęcia szkoleniowe mogą być z powodzeniem przeprowadzone wówczas, gdy nie tylko technika ale i żołnierz będą w pełni sprawne.

4. NOWOCZESNOŚĆ I IDEOWOŚĆ W ŻOŁNIERSKIEJ SŁUŻBIE

Mundur wojskowy był od wieków w naszym kraju powszechnie szanowany. Był symbolem obroncy narodu, symbolem największego poświęcenia dla sprawy Polski. Z walką, poświęceniem, bohaterstwem i patriotyzmem żołnierzy ludowego Wojska Polskiego związane jest wyzwolenie Polski, a potem w dużej mierze rozgromienie reakcyjnych band i utrwalenie władzy ludowej. Toteż miłość i szacunek do munduru są dziś nieporównanie większe niż w dawnych czasach, bo żołnierz jest nie tylko obrońcą kraju, ale i obrońcą władzy ludowej oraz wszystkich osiągnięć budownictwa socjalistycznego.

Dlatego też każdy obywatel, kiedy ma odbyć swą żołnierską powinność i przywdziewa mundur wojskowy, niejako namacalnie odczuwa potrzebę godnego zachowania się, godnego reprezentowania honoru i godności żołnierza polskiego. Wie on jednocześnie, że na żołnierskiej czapce nosi wizerunek godła państwowego.

Wysoką cenę służby w szeregach ludowego Wojska Polskiego odczuwa każdy żołnierz, gdy przyjeżdża do swych bliskich czy do swego środowiska na urlop, czy przepustkę. Nie tylko wśród osób

Odwaga i sprawność cechuje naszych żołnierzy w szkoleniu i służbie

sobie bliskich, ale i wśród znajomych i przyjaciół jest wyróżniany przede wszystkim z faktu noszenia przez niego munduru wojskowego, munduru żołnierza obrońcy Polski Ludowej.

Regulaminy, przysięga wojskowa, rozkazy i zarządzenia przełożonych dokładnie określają obowiązki służbowe i powinności żołnierskie każdego z nas. Ponadto żołnierze zobowiązani są do ścisłego, wzorowego przestrzegania zasad żołnierskiego zachowania się, zbieżnymi z zasadami uznawanymi w życiu codziennym przez ludzi kulturalnych.

Zasady poprawnego postępowania wypracowywane zostały przez całe lata. Ich znajomość i przestrzeganie traktowane jest przez ogół społeczeństwa jako wyraz kultury, dyscypliny społecznej, dobrego wychowania, jako zewnętrzny wyraz szacunku do innych ludzi, do ogółu. Należy pamiętać, że od wojska, od żołnierzy społeczeństwo oczekuje większej ogłady, bardziej poprawnego zachowania się niż od innych zwykłych, przeciętnych ludzi. W zdecydowanej większości żołnierze starają się zachowywać kulturalnie, zarówno w koszarach, na ulicy, na zabawach, przyjęciach czy u siebie w domu.

Żołnierz nie tylko nie może naruszać żadnego przepisu czy zarządzenia obowiązującego w życiu społecznym ale swym przykładnym podporządkowaniem i sposobem wykonania uczyć musi innych, mniej społecznie zdyscyplinowanych. Żołnierz kulturalny, to żołnierz ściśle wykonujący np. polecenia milicjanta, regulującego ruch uliczny, przechodzący w odpowiednich miejscach ulicą zgodnie z zasadami sygnalizacji świetlnej, wsiadający

i wysiadający z publicznych środków lokomocji zgodnie z przepisami, udzielający pomocy ludziom starym, dzieciom i kobietom.

Każdy z nas w okresie służby w wojsku ma do czynienia z różnorakim mieniem wojskowym. Trzeba przy tym pamiętać, że mienie to jest dobrem ogólnonarodowym, stanowi ono własność całego narodu. Jest więc ono mieniem społecznym jak najbardziej w pełnym tego słowa znaczeniu, a nam, żołnierzom, oddane zostało tylko do użytkowania. Dlatego też mienie to winno być przez nas wszystkich otoczone jak najtroskliwszą opieką. Winniśmy o nie dbać jak o własne dobro, gdyż właśnie od jego stanu jakości użytkowej i sprawności bojowej w dużej mierze zależy siła obronna kraju, warunki naszego życia i służby w okresie pokojowym.

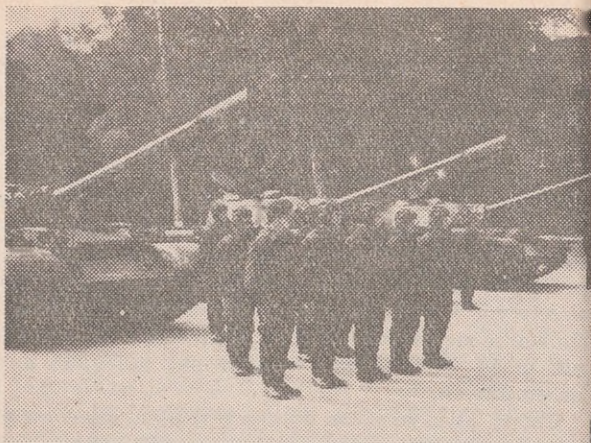
Kultura żołnierza przejawia się również w wielu innych okolicznościach. Tak np. wysoka kultura żołnierza wyraża się w udzielaniu pomocy ludziom, którzy jej w określonych okolicznościach potrzebują. Kulturalny i świadomy żołnierz nie zawaha się, kiedy trzeba będzie udzielić pomocy milicjantowi w zatrzymaniu przestępcy, lub zażegnaniu publicznej awantury, nie zawaha się ratować tonących czy też mienie społeczne i prywatne w czasie pożaru.

Żołnierz — jako wzór postawy obywatelskiej, na którego zawsze zwrócone są oczy całego społeczeństwa — winien być człowiekiem szlachetnych zasad i prawego charakteru. Oznacza to, że wobec swego żołnierskiego kolektywu, wobec środowiska cywilnego — współobywateli ludowej

ojczyzny — musi być lojalny. Każdy z nas na pewno przekonał się osobiście niejednemu już raz, że uczciwość ludzka w życiu społeczeństwa jest konieczna. Dotyczy to w szczególności wojska. Wiemy, jak poważne zadania i obowiązki ciążyą na nas, żołnierzach. Przecież to w nasze ręce naród cały złożył sprawę ochrony jego pokojowej, twórczej pracy, sprawę nienaruszalności naszych granic i niepodległości kraju. Dlatego każdy żołnierz ludowego Wojska Polskiego winien — jak przystało na wzór obywatela — być człowiekiem uczciwym w każdym calu. Jego postępowanie i zachowanie się zarówno w koszarach, jak i poza nimi, nie może wprowadzać w błąd ani kolegów, ani przełożonych.

Często słyszymy, że żołnierz winien mieć swój honor, że winien strzec żołnierskiego honoru, że honor żołnierza nie pozwala np. na opuszczenie kolegi na placu boju nawet wtedy, gdy okazanie mu pomocy grozi nam niebezpieczeństwem. Cóż to takiego jest „honor żołnierski” i skąd on wpływa?

Otóż źródłem honoru żołnierskiego jest poczucie i zrozumienie przez żołnierza doniosłości służby wojskowej dla kraju i jego obywateli. Wiemy, że służba wojskowa jest trudniejsza i bardziej odpowiedzialna niż wykonywanie niejednego zawodu. W wojsku obowiązują ponadto: karność, dyscyplina, posłuszeństwo i nawet pewnego rodzaju ograniczenie własnej woli. Żołnierz posiadający poczucie honoru — mimo trudności wytrwale i z maksymalnym poświęceniem — nawet w warunkach grożącego mu niebezpieczeństwa — spełnia

Drużyna Służby Socjalistycznej na zbiórce. Przodowanie w służbie i szkoleniu stanowi dążenie każdego żołnierza

dokładnie swoje obowiązki i powinności wobec ojczyzny i narodu.

Honor żołnierski, który jest zarazem odbiciem postawy obywatelskiej, to właśnie jak najdalej idące poświęcenie się dla ojczyzny i swego narodu w spełnianiu obowiązków wynikających ze służby wojskowej.

Honor żołnierski oznacza również poczucie wysokiej godności osobistej. Wyraża się ono w tym, że doceniamy znaczenie i potrzebę własnej osoby dla społeczności, w której żyjemy, pracujemy czy pełnimy służbę wojskową.

Obok posiadanej wiedzy i umiejętnego jej zastosowania w żołnierskim życiu, nader istotna jest zdolność obiektywnej oceny postępowania każdego człowieka, a także sprawy wymagalności, którą trzeba stosować przede wszystkim wobec siebie. Głębokie poczucie wielkiej odpowiedzialności, jaką jest obarczony każdy żołnierz, konieczność dużego samodyscyplinowania i samokrytycyzmu, nieustanna samokontrola winny cechować każdego żołnierza. Całym swoim postępowaniem, stosunkiem do kolegów i przełożonych, wykonywaniem wszystkich zadań żołnierz musi dawać przykład nie tylko wysokiej fachowości lecz także świadomości politycznej, uczciwości i kultury.

Głównym i nieprzemijającym zadaniem w wojsku jest nieustanne doskonalenie gotowości bojowej swego pododdziału, który musi być w każdej chwili zdolny do natychmiastowego, zdecydowanego działania na polu walki. Toteż, aby być dobrym żołnierzem i nadażać za postępem techniki i umieć się nią doskonale posługiwać, trzeba pogłębiać stale swój zasób wiedzy. Jeśli rozważamy kwestię, co jest najbardziej istotne dla sił zbrojnych w okresie pokojowym, można to określić jednym słowem — nauka. Nauka — jak to podkreślał Lenin — traktowana bardzo poważnie. Chodzi o to, aby młodzi ludzie, pełni inwencji i zapału, rwący się do działania, potrafili należycie spożytkować posiadaną wiedzę, podbudowując swoją praktyczną działalność bogatym doświadczeniem starszego pokolenia. Młodzi żołnierze powinni ofiarną służbą ojczyźnie rozwijać i pomnażać wielki dorobek swych ojców i starszych braci,

godnie przejąć sztafetę czynów bohaterskich i chwały bojowej swoich poprzedników. Młody żołnierz musi wysoko cenić chlubne rewolucyjne tradycje partii, narodu i sił zbrojnych, wnikliwie studiować doświadczenia bojowe swego rodzaju wojsk i całej armii, wykorzystując z tej wielkiej skarbnicy wszystko, co było najlepsze w praktycznej działalności starszego pokolenia.

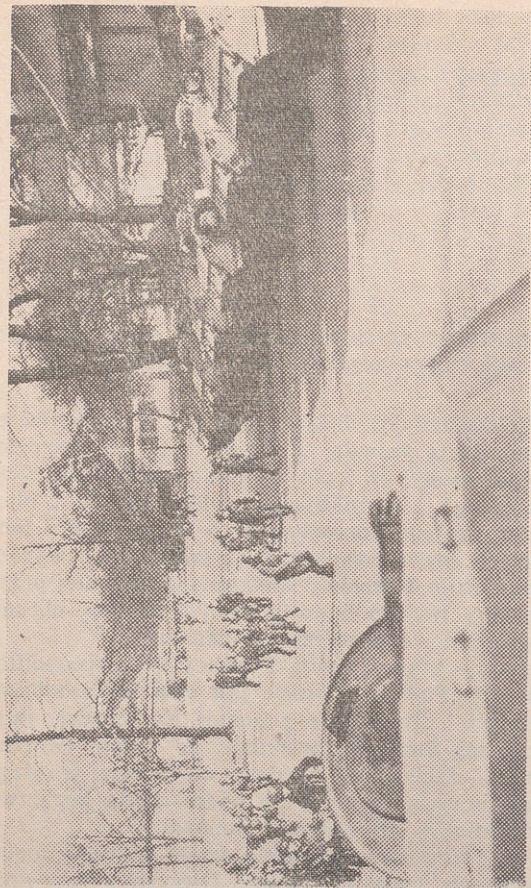
ISTOTA ROZKAZU I POSŁUSZEŃSTWA ŻOŁNIERSKIEGO

1. ŻOŁNIERZ LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO PEŁNOPRAWNYM OBYWATELEM PRL

Wieloletnie doświadczenia pracy wychowawczej potwierdzają prawdę, że im obywatel jest bardziej uświadomiony, im lepiej rozumie mechanizm życia społecznego i wynikające z niego prawa i obowiązki, im lepiej orientuje się w warunkach i tendencjach rozwojowych kraju i świata, tym wyższą reprezentuje dojrzałość społeczną, tym lepiej przygotowany jest do budowy swej Ojczyzny, obrony jej granic i socjalistycznego ustroju.

Zgodnie z konstytucją Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Państwo polskie jest wspólnym dobrem obywateli”. To zdanie z naszej Konstytucji daje wyraz tej doniosłej prawdzie, że praca, twórczy wysiłek, działalność każdego obywatela, każdego z nas, przyczyniają się do podniesienia bogactwa i umacniania siły naszego państwa.

Aby kontynuować wielkie dzieło dalszego socjalistycznego rozwoju naszej Ojczyzny, zapewnić

Rozkazy dowódców należy wykonywać sumiennie

pokój i bezpieczeństwo jego obywateli potrzebny jest skoordynowany wysiłek całego narodu, podporządkowanie swego działania celom ogólnonarodowym i społecznym, ścisłe przestrzeganie ustaw i praw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

W każdym organizmie społecznym istnieje potrzeba podporządkowania się ogniów niższego szczebla czynnikom nadrzędnym, podwładnych przełożonym, młodszych w hierarchii władzy starszym.

Pozycję obywatela w naszym społeczeństwie, wzajemne stosunki między obywatelem a państwem oraz między podwładnym a przełożonym jako przedstawicielem władzy ludowej właściwego szczebla określają przepisy prawa, zarządzenia i regulaminy, które są zgodne z duchem i ideą Konstytucji PRL. Oznacza to, że zasada posłuszeństwa to kategoria społeczna polegająca na świadomym podporządkowaniu się obywateli przepisom prawa i władzy ludowej, która zgodnie z wolą narodu kieruje procesem socjalistycznego rozwoju naszej Ojczyzny.

2. POSŁUSZEŃSTWO WOJSKOWE WYRAZEM PATRIOTYZMU I DOJRZAŁOŚCI SPOŁECZNEJ ŻOŁNIERZY

Problematyka wojskowego posłuszeństwa jest nierozdzielnie związana z podstawową funkcją armii, do której przede wszystkim należy zapewnienie bezpieczeństwa naszych granic i pokojowego budownictwa socjalizmu w Polsce. Historia naszego narodu, zwłaszcza jego dzieje najnowsze

Właściwa konserwacja sprzętu ma istotne znaczenie dla gotowości bojowej wojska

nauczyły nas traktować wolność, niepodległość i socjalizm jako wartości najwyższe. Z obrony tych nadrzędnych wartości jakie przed Siłami Zbrojnymi postawiła partia i naród wynikają dodatkowe obowiązki dla wszystkich obywateli w żołnierskich mundurach.

Żołnierz jako pełnoprawny obywatel obowiązany jest do przestrzegania ustawodawstwa państwowego a równocześnie ciąży na nim obowiązek przestrzegania przepisów prawa i norm postępowania związanych ze służbą wojskową. Życie w wojsku kształtują regulaminy, rozkazy i zarządzenia. Jest

ono ujęte w ramy ustalonego porządku wojskowego. Posłuszeństwo wobec dowódców, stosowanie się do norm i zasad życia wojskowego — to główne przejawy dojrzałości ideowo-moralnej i wyrobienia obywatelskiego żołnierzy.

Posłuszeństwo wojskowe to nie tylko zewnętrzna dyscyplina i regulaminowe zachowanie się pod okiem przełożonego, lecz przede wszystkim świadomy udział żołnierza obywatela w stałym doskonaleniu i podnoszeniu na wyższy poziom wartości ideowo-moralnej żołnierzy i ich gotowości bojowej. Pojęcie posłuszeństwa wojskowego pozostaje w nierozzerwalnym związku przede wszystkim z dowodzeniem, z kierowaniem procesem szkolenia i wychowania żołnierzy. A więc z tym co w warunkach pokojowych jest dla wojska najważniejsze. Z wielu różnych definicji posłuszeństwa wojskowego wynika, że istota jego polega na walorach ideowo-moralnych żołnierzy, do których przede wszystkim zaliczyć należy:

- socjalistyczny patriotyzm i proletariacki internacjonalizm,

- pełne zrozumienie i poparcie dla polityki partii i rządu zarówno w zakresie spraw wewnętrznych jak i międzynarodowych,

- świadomość praw i obowiązków obywatelskich,

- pełne zrozumienie potrzeb i interesów państwa ludowego,

- zaangażowana postawa w służbie, pracy i szkoleniu,

- żelazna świadoma dyscyplina wojskowa,

— bezgraniczne zaufanie do dowódców jako bezpośrednich realizatorów polityki partii i rządu w oddziałach i pododdziałach.

Jedna z definicji, obejmująca część wyżej wymienionych walorów etyczno-moralnych żołnierzy będących źródłem ich świadomej postawy i posłuszeństwa wojskowego, brzmi następująco:

„Posłuszeństwo można uznać za dźwignię, dzięki której polecenie wyższego przełożonego przenosi się poprzez kolejne szczeble dowodzenia w dół, do ostatecznych wykonawców. W tym sensie posłuszeństwo należy uznać za wartość uzupełniającą i nie mniejszą od prawa rozkazowania. Stanowi ono właściwy wyraz postawy żołnierza wobec jego przełożonych oraz obowiązujących regulaminów i przepisów wojskowych. Postawa ta, wyrażająca podporządkowanie, wynika z potrzeby świadomego, chętnego osobistego udziału w wielkim dziele obrony Ojczyzny oraz ze zrozumienia, że właściwe miejsce i zakres tego udziału określają powołani do tego przełożeni”.

Mówiąc o znaczeniu posłuszeństwa dla realizacji wytyczonych przez odpowiednie czynniki wojskowe zadań, należy podkreślić, że realizacja ta jest tym wartościowsza i korzystniejsza, im bardziej nastąpi ona w sposób nakazany lub do niego zbliżony. Takie samo stwierdzenie dotyczy również czynnika czasu. Z powyższego wynika więc, że dobro służby wojskowej wymaga, aby pomiedzy treścią polecenia a jego realizacją nie występowały żadne różnice lub występowało jak najmniejsze odchylenie w czasie i sposobie wykonania. Najbardziej szkodliwe jest jednak całkowite

niewykonanie woli dowódcy. Dlatego też dowódca wydający rozkaz oraz wszyscy żołnierze, którzy wykonują wolę dowódcy, powinni czynić wszystko, w tym także stosować środki wymuszające posłuch, aby zamiar dowódcy został wcielony w życie jak najszybciej, jak najsprawniej i jak najdokładniej.

Zasada posłuszeństwa wojskowego opiera się przede wszystkim na świadomości i zaangażowaniu żołnierza, który bez względu na trudności czy niebezpieczeństwo uczyni wszystko, by spełnić wolę dowódcy i wykonać rozkaz.

Zdarzają się jednak przypadki nieposłuszeństwa, odmowy wykonania rozkazu, samowolnych oddażeń, dezercji itp. przestępstw wojskowych, które muszą się spotkać z represjami natury dyscyplinarnej lub prawnej. Uchwalona przez Sejm w 1970 roku ustawa o dyscyplinie wojskowej i odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenie honoru i godności żołnierskiej, szeroko uwzględnia wieloletnie doświadczenia pracy wychowawczej i praktyki dyscyplinarnej. Rozwinięciem tej ustawy są aktualnie obowiązujące regulaminy i wojskowe prawo karne, które bardzo ostro traktują odmowę posłuszeństwa wojskowego wobec przełożonego lub starszego stopniem.

Kodeks karny przewiduje dwa rodzaje sytuacji uzasadniających wymuszenie posłuszeństwa wojskowego wobec podwładnych:

- 1) w czasie pokoju i wojny można stosować środki przymusu w celu uzyskania posłuszeństwa dla rozkazu, w razie gdy żołnierz obowiązany do

wykonania rozkazu przejawia nieposłuszeństwo, tzn. nie wykonuje rozkazu, odmawia wykonania rozkazu, stawia opór itp. W tych przypadkach można stosować wszelkie środki przymusu, bowiem kodeks nie przewiduje ograniczeń; chodzi tylko, aby to były środki skuteczne i współmierne do przewinienia.

2) W czasie wojny lub stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa można nawet użyć broni przeciwko żołnierzowi, jeżeli żołnierz ten:

— odmawia posłuszeństwa czyli kategorycznie nie chce podporządkować się woli rozkazodawcy, odmawia lub nie wykonuje rozkazów, porzuca broń co ma oznaczać, że rezygnuje z dalszej walki z nieprzyjacielem,

— samowolnie opuszcza stanowisko bojowe.

Trzeba jeszcze do tego dodać, że w regulaminie dyscyplinarnym przewiduje się odpowiedzialność żołnierza zarówno tego, który odmówił posłuszeństwa albo stawiał opór, jak i tego przełożonego i starszego, który nie zastosował odpowiednich środków w celu przywrócenia karności i porządku wojskowego. Na innych żołnierzach regulamin nakłada obowiązek udzielenia przełożonemu lub starszemu pomocy w utrzymaniu karności i porządku wojskowego.

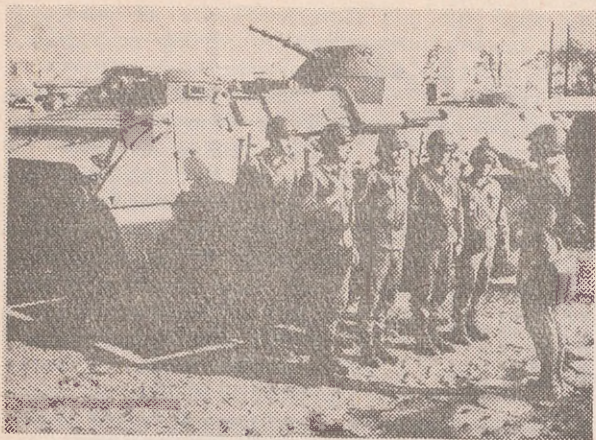
Jak z powyższego wynika zarówno regulaminy jak i wojskowe prawo karne są narzędziem ochrony i utrwalenia istniejącego porządku i dyscypliny wojskowej, stoją na straży gotowości bojowej Sił Zbrojnych PRL. Ochrona prawna woli dowódcy i rozkazu wojskowego ma bardzo istot-

ne znaczenie dla funkcjonowania sił zbrojnych jako organu powołanego do obrony socjalistycznych zdobyczy naszego narodu.

Wykonując zadania postawione przez partię i rząd dowódcy wojskowi określonych szczebli dowodzenia, zarówno w toku działań bojowych jak i pokojowego szkolenia muszą być absolutnie pewni, że ich polecenia i rozkazy zostaną zrealizowane i że realizacja ta nastąpi w zaplanowanym czasie i w zamierzony sposób. Ta pewność musi być posunięta tak daleko, żeby nawet cień wątpliwości nie wpływał na podejmowane decyzje bojowe. Tylko w ten sposób poprzez zapewnienie pełnego i bezwzględного posłuszeństwa wojskowego — możliwe jest zapewnienie właściwego dowodzenia wojskami oraz zrealizowanie zadań zarówno ogólnych jak i szczegółowych.

3. ISTOTA I ZNACZENIE ROZKAZU WOJSKOWEGO

Dla każdego z nas żołnierzy jest sprawą oczywistą, że jeśli określona grupa — osób cywilnych czy wojskowych — ma dobrze wykonać jakieś zadanie, to podstawowym warunkiem powodzenia jest posiadanie odpowiedniego kierownictwa. Bez należytego kierownictwa na nic się nie zda zbiorowisko ludzi, sprzętu i materiałów, ponieważ zabraknie tego co najważniejsze — koncentracji, skierowania energii ludzkiej na realizację zadań, jakie stoją przed danym zespołem. Tylko sprawne kierownictwo zapewnić może jedność wysiłku,

Wyszkolenie żołnierzy, ich wiedza i kwalifikacje stanowią o sile armii

właściwe wykorzystanie materiałów i sprzętu oraz precyzyjne i terminowe wykonanie zadań.

Zasada ta obowiązuje w każdej dziedzinie życia społecznego, zarówno w życiu cywilnym, jak i wojskowym. Dlatego też bez najmniejszej przesady możemy stwierdzić, że nie ma i nie może być zespołu ludzkiego realizującego wspólne cele i zadania, w którym nie zachodziłaby konieczność precyzowania celów, planowania i podziału zadań, kontrolowania oraz koordynacji wysiłków w celu ich wykonania — a więc tego, co w cywilu nazywa się kierownictwem a w wojsku dowodzeniem.

Dowodzenie to sposób kierowania dostosowany do potrzeb i warunków armii, której podstawową funkcją jest walka zbrojna w obronie wolności i niepodległości swego narodu.

Współczesna armia jest wielkim i skomplikowanym organizmem. Aby organizm ten mógł w każdej sytuacji sprawnie i precyzyjnie działać, potrzebny jest określony porządek oparty na ścisłym przestrzeganiu przepisów wojskowych, zarządzeń, instrukcji oraz dokładnym i terminowym wykonywaniu rozkazów zarówno przez pojedynczych żołnierzy jak też pododdziały i oddziały.

Regulamin służby wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL określa zasady podporządkowania żołnierzy od szeregowca aż do najwyższego przełożonego. Zgodnie z tymi ustaleniami żołnierz w stosunku do innych żołnierzy może być przełożonym, podwładnym, starszym lub młodszym.

Przełożonym — zgodnie z regulaminem — jest żołnierz, który na mocy postanowień organizacyjnych, przepisów służbowych lub rozkazu wyższego przełożonego ma prawo rozkazywania innym żołnierzom, kieruje ich służbą i jest odpowiedzialny za ich czynności służbowe, a żołnierze oddani pod rozkazy przełożonego są jego podwładnymi.

Z powyższych sformułowań wynika, że w wojsku nie ma i nie może być sytuacji, w której dwóch lub więcej żołnierzy pozostawałoby bez kierownictwa przełożonego — dowódcy. Taki scentralizowany system dowodzenia jest w pełni zrozumiały dopiero wtedy, gdy zdamy sobie sprawę z tego, że na polu walki nie ma czasu na dyskusje i zespołowe podejmowanie decyzji.

Wojsko oparło swój system kierowania ludźmi na rozkazach dlatego, że rozkaz łatwiej i pewniej niż inne środki powoduje pożądane sposoby zachowania się ludzi. Szczególne znaczenie rozkaz ma wówczas, gdy trzeba działać w warunkach maksymalnego zagrożenia. Okazuje się wtedy, że jest on znacznie skuteczniejszy niż prośba czy polecenie.

Polecenia otrzymywane w życiu cywilnym również narzucają wykonawcy konieczność ich spełnienia, jednak rozkaz wojskowy jest bardziej nacechowany żądaniem absolutnego, bezwzględego, dokładnego i terminowego wykonania go.

W świetle prawa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej rozkazem jest polecenie działania lub jego zaniechania, wydane służbowo żołnierzowi przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza wyższego stopniem. W zasadzie rozkaz ma bezwzględną moc wiążącą, to znaczy musi być wykonany zgodnie z jego treścią, dokładnie i w terminie. Żołnierz, który nie wykonuje rozkazu, odmawia jego wykonania albo wykonuje go niezgodnie z jego treścią, dopuszcza się przestępstwa.

Ustawodawstwo wojskowe i regulamin przewidują wysokie kary dla winnych niewykonania rozkazu o czym mówiliśmy w poprzednim rozdziale. Jest to zupełnie słuszne, bo w grę wchodzi tutaj życie wielu żołnierzy, których niezdiscyplinowany kolega naraża na niebezpieczeństwo, a dana operację bojową skazuje na niepowodzenie.

Zresztą także w warunkach pokojowego szkolenia istnieje wiele sytuacji, w których niewykonanie rozkazu przez jednego żołnierza naraża innych,

jeśli nie na śmierć i kalectwo, to przynajmniej na daremny wysilek.

Pojęcie oraz zasady wydawania i wykonania rozkazu określa szczegółowo Regulamin Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL. „Rozkaz — zgodnie z pojęciem regulaminu — *jest to polecenie określonego działania wydane żołnierzowi służbowo przez przełożonego lub uprawnionego do tego wyższego stopniem. Rozkaz musi być wykonany bezwzględnie, dokładnie i w wyznaczonym czasie*”.

Absolutna konieczność wykonania rozkazu wynika z podstawowej funkcji armii, jaką jest walka zbrojna.

Z doświadczeń minionej wojny, jak i z analizy ćwiczeń zbliżonych do warunków ewentualnego przyszłego pola walki wynika, że walka zbrojna jest nader trudnym rodzajem rzeczywistości. Nikt spośród nas, wojskowych, nie ma najmniejszej wątpliwości, że ewentualne przyszłe pole walki wymagać będzie od każdego żołnierza wytrwałości fizycznej, moralnej i psychicznej, umiejętności szybkiego przewycięzania strachu, silnej woli, odporności na trudy zdecydowanego działania, wysokiej dyscypliny, samodzielności i inicjatywy, że działaniu żołnierza towarzyszyć będą przeżycia i doznania spowodowane zagrożeniem, wzmożonym wysiłkiem, wstrząsającymi widokami, trudami, niewygodami, które spowodują zmęczenie psychiczne, a tym samym pewne osłabienie reakcji na to, co się wokół dzieje. Do takiej właśnie rzeczywistości musi być dostosowany sposób kierowania woj-
skiem.

Na polu walki podwładny musi wykonać każdy

Słuchacze WS Mar. Woj. im. Bohaterów Westerplatte poważnie traktują naukę

rozkaz nawet wówczas, gdy nie rozumie, na czym polega jego sens, gdyż wykonanie tego rozkazu przez jednego żołnierza lub grupę jest realizacją pewnej części ogólnego zamiaru i decyzji dowódcy, o której nie zawsze można — ze względu na czas i tajemnicę — informować wszystkich żołnierzy.

Dlatego fakt niezrozumienia sensu lub znaczenia rozkazu nie zwalnia żołnierza od bezwzględnego i terminowego wykonania tego, co mu nakazano. Żołnierz musi działać sprawnie i zgodnie z ogólnym planem, z koordynującą decyzją dowódcy nawet w warunkach maksymalnego zagrożenia.

Omawiając znaczenie precyzyjnego wykonawstwa rozkazów na współczesnym polu walki płk A. Miłowidow w artykule swym pt. „Rewolucja w nauce wojennej a duchowe siły żołnierza” pisze: *Wojna współczesna wymaga od żołnierzy — jak nigdy dotąd — dokładnego i skrupulatnego wykonania rozkazów i rozporządzeń dowódców i przełożonych. Obecnie każda sekunda stała się nieporównanie cenniejsza, zaś jakiekolwiek zaniedbanie jest bez porównania zgubniejsze w skutkach niż w okresach dawniejszych. We współczesnej walce nie ma czasu na długie rozmyślanie i w szeregu wypadków nie będzie możliwości naprawienia popełnionego błędu nowym wariantem działania. Najmniejszy przejaw słabości, niezdecydowania i wahania przy wykonywaniu rozkazu bojowego może doprowadzić do nieodwracalnych, ciężkich następstw”.*

Skoro wymagania pola walki są tak duże, to nie ulega wątpliwości, że proces przygotowania do walki musi przebiegać w warunkach możliwie jak najbardziej zbliżonych do owych wymagań. Dlatego też szkolenie wojskowe, treningi, a przede wszystkim ćwiczenia w polu muszą być prowadzone w trudnych warunkach, rzadko spotykanych w innych typach działalności człowieka.

Przygotowanie wartościowego żołnierza łączy się zatem bezpośrednio z koniecznością ciągłego pokonywania trudów szkolenia wojskowego, ćwiczeń, treningów. Właśnie na poligonach, placach ćwiczeń, na różnych torach przeszkód, strzelnicach, w salach treningowych poddaje się codziennie próbie siły fizyczne i psychiczne żołnierza, tu zaspoczywa się, a zarazem sprawdza jego wiedzę, umiejęt-

ności, inicjatywę, odporność, odwagę, posłuszeństwo, samodzielność, a nade wszystko — umiejętność bezwzględного i terminowego wykonywania rozkazów w różnych warunkach i okolicznościach.

**BĄDŹ CZUJNY,
CHROŃ TAJEMNICĘ WOJSKOWĄ
I PAŃSTWOWĄ**

Konsekwentnie pokojowa polityka państw socjalistycznych doprowadziła do złagodzenia międzynarodowych napięć, które stało się szczególnie widoczne w Europie. Rodzą się realne przesłanki trwałego pokoju na tym kontynencie, który był i pozostał nadal najbardziej newralgicznym obszarem. Na nim przecież zbiegają się bezpośrednie linie styków dwóch przeciwstawnych koalicji.

Realne, budzące optymizm przesłanki, znamienujące coraz wyraźniej oddalanie z obszarów Europy grozy wojennej, ugruntowywanie się tendencji pokojowych nie jest wyrazem nadziei lub subiektywnych życzeń, lecz konsekwencją efektywnego działania. Wizja trwałego pokoju, to w pierwszym rzędzie konkretny skutek wytrwałej działalności państw socjalistycznych oraz wymierny składnik ich niesłabnącego wysiłku militarnego. Odprężenie międzynarodowe, to nie tylko uwieńczenie politycznej racji, uzewnętrzniającej pragnienie ludzkości, lecz także owoc wysiłku i świad-

czeń wnoszonych na rzecz rozwoju i doskonalenia sił obronnych państw socjalistycznych.

Ważnym i niezastąpionym składnikiem zintegrowanych wysiłków socjalistycznej wspólnoty są także przedsięwzięcia obronne Polski Ludowej. Ich odbiciem jest stały wzrost gotowości bojowej ludowego Wojska Polskiego. Na przestrzeni 30-lecia swojego istnienia nie szczędziło ono trudów, które zapewniały nieustanne doskonalenie jego mocy bojowej. Dzięki nim właśnie nasze siły zbrojne należą dziś — obok Armii Radzieckiej — do najmocniejszych i niezawodnych ogniw Układu Warszawskiego.

Na moc i gotowość bojową armii składa się wiele elementów. Współgrając harmonijnie uzupełniają się one nawzajem i funkcjonują jednolitym rytmem. Jednym z takich współczynników, odgrywającym doniosłą rolę z punktu widzenia gotowości bojowej wojska jest nieustanna czujność, ściśle przestrzeganie przez wszystkich żołnierzy tajemnicy państwowej i wojskowej.

1. PRZECIWSTRAWIANIE SIĘ WROGIEJ DYWERSJI WYRAZEM ŻOŁNIERSKIEJ CZUJNOŚCI

Obóz socjalistyczny, którego Polska stanowi ważne i mocne ogniwo, prowadzi politykę utrwalania pokoju i współpracy narodów. Państwa socjalistyczne są żywotnie zainteresowane w zabezpieczeniu pokoju i ze wszelkich miar dążą do tego, by stosunki międzynarodowe opierały się nie na prze-

Przestrzeganie tajemnicy państwowej i wojskowej, zachowywanie czujności należy do podstawowych obowiązków żołnierza

mocy, lecz na pokojowej koegzystencji. Obejmują one w pierwszym rzędzie wyrzeczenie się użycia siły przy rozwiązywaniu spornych problemów, wdrażanie pokojowego współlistnienia między państwami o odmiennych ustrojach, nawiązywanie i umacnianie dobrosąsiedzkich stosunków między nimi.

Ale mimo postępujących procesów odprężeniowych na świecie wciąż działają siły zainteresowane w utrzymaniu napięć. Przewodzi im imperiaлизм amerykański, którego cała działalność — mimo pokojowych gestów — zmierza do rozpala-

ognisk wojny. Jednakże imperialiści zdają sobie sprawę z tego, że w obecnych warunkach napaść zbrojna na którekolwiek państwo socjalistyczne spotkałaby się nieuchronnie z unicestwiającym przeciwuderzeniem. Rzecznicy awantur wojennych uzmysławiają sobie, że wyposażenie bojowe, którego podstawą jest potęga rakietowo-nuklearna Armii Radzieckiej, wysoki poziom wyszkolenia oraz jedność celów armii Układu Warszawskiego pozwala na unicestwienie każdego agresora. Taki stan rzeczy studzi zapąły agresorów, przywołuje ich do rozsądku i zapobiega najskuteczniej wywołaniu na skalę światową nowej pożogi wojennej.

Jednakże nie oznacza to wcale, że poczucie naszej siły może być utożsamiane z samouspokojeniem i lekceważeniem przeciwników. Dokładają oni bowiem starań i nie szczędzą środków dla osłabiania państw socjalistycznych, rozluźniania ich spoistości. Siły imperializmu nie ustają w prowadzeniu przeciwko krajom obozu socjalistycznego i ich armiom działań określonych ogólnym mianem wojny psychologicznej. W jej arsenale znajduje się drukowana i ustna propaganda prześlągnięta oszczerstwami, nacisk ekonomiczny, dyplomatyczny szantaż, różnego rodzaju akcje wywrotowe, lansowanie zachodniego stylu życia. Pod sztandarami wojny psychologicznej i prowadzonej w jej ramach dywersji ideologicznej skupiają się dziś wszyscy wrogowie postępu społecznego i socjalizmu. W wojnie psychologicznej znalazły wspólną platformę działania klasy wyzyskiwaczy, kliki wojskowe, reakcyjny kler, elementy faszystujące, rzecznicy neokolonializmu, rewizjoniści

i syjoniści, a także malwersanci i elementy pasyżujące. Zaangażowały się do niej dywersyjne rozgłośnie radiowe, finansowane przez amerykański ośrodek dyspozycyjny tzw. „Agencję Informacyjną” (USIA) — „Głos Ameryki”, „Wolna Europa” i inne oraz poszczególne wytwórnie filmowe, koncerty prasowe, wydawnictwa książkowe itp.

Jednym z chwytów stosowanych ostatnio przez dywersyjne ośrodki jest kwestionowanie celowości naszych wysiłków obronnych, wytworzenie wśród naiwnych słuchaczy przekonania o zbędności wysiłków i przedsięwzięć obronnych. Wrogie rozgłoszenie przypisując więc państwom imperialistycznym i ich polityce tendencje rozbrojeniowe zapominają, że potęga i moc obronna państw socjalistycznych, której ustalonym czynnikiem jest wysiłek szkoleniowy żołnierzy, zmusza państwa imperialistyczne do rezygnacji z dążeń agresywnych. Odżyłyby one jednak natychmiast — gdyby nasze kraje zaufały im, rozbroiły się ponad dopuszczalną miarę, zaniedbały umacnianie swej obronności.

2. CZUJNOŚĆ WOBEC PRZEJAWÓW SZPIEGOWSKIEJ PENETRACJI

W operacjach wojny psychologicznej propaganda prowadzona przy wykorzystaniu radia, prasy, filmu itd. sprzęga się organicznie z działalnością szpiegowską. Obie te dziedziny zazębiają się i warunkują nawzajem do tego stopnia, że niekiedy trudno rozgraniczyć rolę wywiadu od funkcji dy-

wersji i propagandy. Więż wojny psychologicznej z działalnością szpiegowsko-dywersyjną sprzęgają zadania wypełniane przez organa wywiadu w zabezpieczaniu strategicznych i taktycznych celów wojny psychologicznej. Siatki szpiegowskie usiłują spenetrować teren, rozpoznać środowiska najbardziej podatne na oddziaływanie formami wojny psychologicznej. Mają one na celu określać kierunki dla operacji psychologicznych, wskazywać formy działania i oceniać ich efektywność. Z kolei organa wojny psychologicznej oddziaływając na rozpoznane środowiska ułatwiają działalność dla wywiadów. Tak więc organa wywiadu w ramach globalnej strategii imperializmu funkcjonują jako ogniwa wojny psychologicznej, które z kolei rozszerzają strefy akcji szpiegowskich.

Działalność szpiegowska imperializmu amerykańskiego to jeden z zasadniczych kierunków przygotowań wojennych. Głównym jej celem jest rozpoznanie systemu i środków obrony państw socjalistycznych, rozmieszczenia obiektów militarnych, ich usytuowania i przeznaczenia, możliwości ich zniszczenia i przewidywanych tego skutków. Dla osiągnięcia tych celów państwa imperialistyczne, a zwłaszcza USA nie skąpią środków, starań i zachodów, uciekając się do najróżnorodniejszych podstępnych i wyrafinowanych metod. Wywiady są w pierwszym rzędzie zainteresowane wiadomościami dotyczącymi organizacji sił zbrojnych, ich liczebności, wyposażenia, rozlokowania, poziomu gotowości i zdolności bojowej, a także systemu i środków zaopatrzenia materiałowo-finansowego i funkcjonowania zaplecza. Ponadto obce wywiady

Granicy naszej w dzień i w nocy strzegą żołnierze WOP. Muszą być czujni, by nie przekroczyli jej szpie-dzy, dywersanci i inni przestępcy

interesują się wszelkimi wiadomościami dotyczą-cymi zadań wyszkoleniowych, treści rozkazów, na-zwisk dowódców oraz danymi z zakresu ochrony granic państwa, usytuowania i przeznaczenia obiektów militarych, magazynów, składów itp. Wszystkie te elementy są przedmiotem tajemnicy wojskowej, których pod żadnym pozorem nie wol-no nikomu ujawniać. Jakakolwiek nierozwaga, najmniejszy brak powściągliwości w tym wzglę-dzie z naszej strony ułatwia zadanie agentom ob-

cych wywiadów i naraża na szwank interesy obronne państwa.

Mimo postępującej poprawy w stosunkach państw socjalistycznych z kapitalistycznymi nie osłabiają one szpiegowskiej działalności i nie rezygnują z zabiegów dla uzyskania wiadomości interesujących wywiady. Nadal USA prowadzi szpiegostwo wojskowe z powietrza i kosmosu, przy zastosowaniu specjalnych samolotów i satelitów. W amerykańskich ośrodkach szpiegowskich ponad 136 tysięcy specjalistów zajmuje się permanentnie opracowywaniem informacji wywiadowczych uzyskanych tą drogą. Jedynie na działalność szpiegowską tego typu w budżecie USA przeznaczają się rocznie około 3 miliardów dolarów.

Całością amerykańskiej działalności wywiadowczej kieruje specjalny urząd, noszący nazwę Centralnej Agencji Wywiadowczej (CIA). Kierował nim do niedawna James Schlesinger. Po ostatnim zwycięstwie wyborczym prezydent USA Richard Nixon powierzył Schlesingerowi stanowisko ministra obrony, zaś na jego miejsce powołał kadrowego pracownika wywiadu Williama Colby'ego.

Przesunięcia na tych stanowiskach mają znaczącą wymowę. Na stanowisko ministra obrony powołano szefa centrali wywiadowczej, co oznacza wzrost funkcji wywiadu w całokształcie polityki wojskowej USA.

Przeciwko Polsce szeroką działalność szpiegowską prowadzi także wiele ośrodków wywiadowczych Niemieckiej Republiki Federalnej. Układ o normalizacji stosunków między PRL i NRF nie jest bynajmniej równoznaczny ze zmianą ogólnych

tendencji polityki państw imperialistycznych. Akcje szpiegowskie wywiadu NRF koordynuje tzw. „Federalna Służba Wywiadowcza” (Bundesnachrichtendienst) dysponująca licznie rozgałęzionym aparatem etatowym i siecią agenturalną. Dla celów szpiegowskich wykorzystuje się m.in. ruch turystyczny. Jej działalnością kieruje aktualnie generał Walter Wessel mający za sobą bogatą przeszłość w służbie na rzecz hitlerowskiego wywiadu. Wywiad zachodnioniemiecki ściśle współpracuje z amerykańskim aparatem szpiegowskim, przy czym ich akcje częstokroć zazębiają się nawzajem.

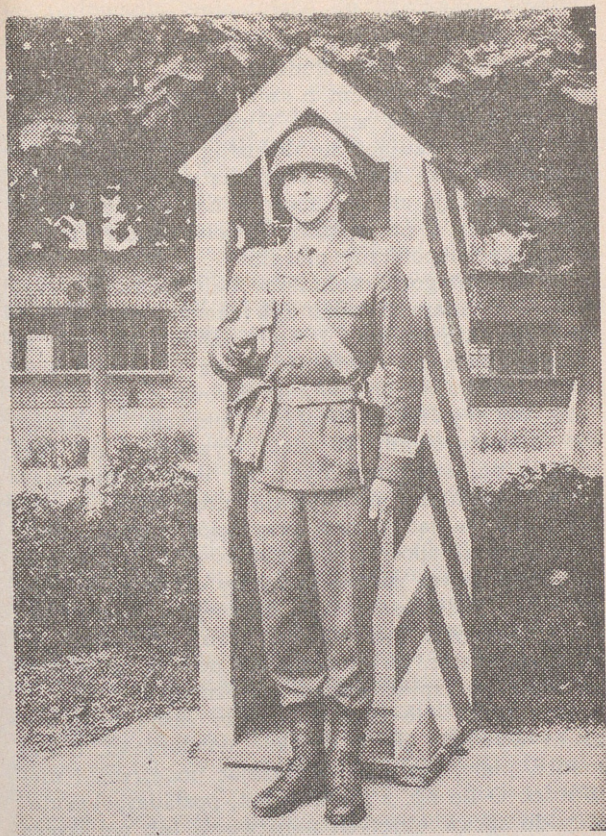
3. METODY SZPIEGOWSKIEJ DZIAŁALNOŚCI I ŚRODKI JEJ ZWALCZANIA

W odniesieniu do naszego kraju, należy stwierdzić, że ośrodki szpiegowskie w swej działalności przeciwko Polsce nie mogą uzyskać pożądanych rezultatów. To samo dotyczy również pozostałych państw socjalistycznych. Bowiem kierując się troską o swe bezpieczeństwo podejmują one nieodwzowne kroki chroniące przed niepożądaną penetracją wszystko to, co zapewnia im niezawodną obronę i poczucie bezpieczeństwa. Ponadto w państwach socjalistycznych, w tym także i w naszym kraju, zacieśnia się nieustannie moralno-polityczna jedność społeczeństwa. Ludność naszego państwa coraz głębiej uzmysławia sobie istotę imperialistycznej polityki, a zarazem konieczność za-

chowania wysokiej czujności i ochrony tajemnicy państwowej. Jest to skutek wszechstronnej działalności partii i władzy ludowej, które prowadzą szeroką pracę uświadamiającą, demaskującą cele i zamiary wrogiej dywersji i szpiegowskiej penetracji.

Organa imperialistycznych wywiadów, aby uzyskać wiadomości o sprawach dotyczących tych dziedzin, które objęte są tajemnicą muszą więc dokładać niemało starań i wysiłków. Wiadomości o naszym państwie, a zwłaszcza o jego siłach zbrojnych, ośrodki szpiegowskie usiłują zdobyć w różny sposób. Studiowanie prasy, czasopism i książek fachowych, wykorzystywanie ruchu ludności, kontaktów nawiązywanych przez różne osoby z tytułu pokrewieństwa, pobytu obcokrajowców w naszym kraju oraz jego obywateli poza granicami — każde nawet najmniej istotne źródło informacji i jakakolwiek sposobność do uzyskania wiadomości o naszym państwie i wojsku — jest wykorzystywana przez ośrodki szpiegowskie.

Najważniejszym jednak źródłem szpiegowskiej informacji jest sieć agenturalna, montowana spośród obywateli naszego kraju, działająca wewnątrz państwa. Jest ona ściśle zakonspirowana, działająca z ukrycia, kierowana przez ośrodki dyspozycyjne poza granicami kraju. Agenci wywiadów wykonują swój hańbiący proceder z reguły w pojedynkę, na zasadzie doraźnie określonych lub długofalowych zleceń central i ośrodków dyspozycyjnych. One to koordynują akcje poszczególnych agentów, określają dla nich zadania i zbierają materiały.

Służba wartownicza uczy żołnierza czujności, jest sprawdzianem jego obowiązkowości

Szpiegostwo prowadzone przez agentury stanowi najbardziej niebezpieczną formę penetracji obcych wywiadów. Współudział w niej jest kryminalnym przestępstwem o szczególnej szkodliwości, ponieważ oznacza zdradę Ojczyzny. Poszczególni osobnicy, angażujący się do usług na rzecz obcego wywiadu budzą więc powszechną pogardę. Najczęściej rekrutują się oni spośród najbardziej zdegenerowanych i pasożytniczych elementów, reprezentujących społeczny margines.

Do tej kategorii osobników należeli m.in. Jerzy Strawa i Adam Kaczmarzyk skazani za szpiegostwo na karę śmierci, i wielu innych, których za zdradę ojczyzny polegającą na wykonywaniu usług szpiegowskich spotkały surowe kary.

Agenci wywiadów działają z ukrycia, są skrzętnie zakonspirowani. W wielu wypadkach nie różnią się oni sposobem bycia od uczciwych, lojalnych obywateli, przebywają częstokroć w ich otoczeniu, mając w nim przyjaciół, rodzinę. Jeśli rekrutują się spośród pracowników instytucji mających w swym zakresie sprawy obronności mają do czasu zdemaskowania łatwiejszy dostęp do spraw objętych tajemnicą niż osoby postronne. Ich zdemaskowanie jest trudne, co podnosi znaczenie w walce ze szpiegowskimi agenturami.

Tam gdzie nie przestrzega się zasad czujności agent wywiadu może uzyskać wiadomości, dokumenty, plany itp. nie wzbudzając podejrzeń i nieufności. O ile np. z kimkolwiek, posiadającym dostęp do spraw objętych państwową lub wojskową tajemnicą, będzie usiłowała nawiązać kontakt dla uzyskania wiadomości osoba nieznana, to wszelkie

jej usiłowania zmierzające do uzyskania pożądaných informacji wzbudzą w rozmówcy ostrożność i powściągliwość. Gdy jednak będzie to osoba znana lub bliska, wówczas siłą rzeczy te hamulce wewnętrzne działać będą z mniejszą precyzją. Stąd też należy wystrzegać się gadulstwa, popisывania się przed kimkolwiek znajomością szczegółów życia wojskowego.

Żelazną zasadą postępowania każdego żołnierza jest unikanie rozmów z osobami postronnymi o sprawach służbowych. Konsekwencją takiego postępowania jest także ostrożność i rozwaga przy zawieraniu znajomości, powściągliwość w rozmowach dotyczących służby wojskowej, przestrzeganie czujności w każdych okolicznościach. Należy bowiem mieć na uwadze, że agenci obcych wywiadów szukają okazji do nawiązania znajomości pośrednich lub bezpośrednich z żołnierzami, stosując niejednokrotnie najbardziej podstępne zabiegi.

Agenci wywiadów wiedzą, że zdobycie takich wiadomości jest sprawą skomplikowaną i trudną. Dlatego też stosując podstępne zabiegi skwapliwie gromadzą wiadomości pozornie mało istotne, ponieważ ich suma, nawet uzyskana w różnych okolicznościach, dotycząca różnorodnych szczegółów pozwala uzyskać pogląd na całokształt danej sprawy. Biorąc to wszystko pod uwagę żołnierzom nie wolno ani na chwilę osłabiać czujności. Każdy żołnierz powinien być wyczulony na jakikolwiek przejaw beztroski i bagatelizowania obowiązku czujności, przeciwdziałać i zapobiegać najmniejszym przesłankom sprzyjającym szpiegowskiej pe-

netracji. We wszystkich rozmowach prowadzonych przez żołnierzy należy pamiętać o zasadzie „nie zawsze mów o czym wiesz, lecz zawsze wiedz o czym mówisz”.

4. CZUJNOŚĆ — REGULAMINOWY I PATRIOTYCZNY NAKAZ

„Wrogowie socjalizmu — głosi Uchwała VI Zjazdu PZPR — wykorzystują wszelkie trudności powstające na drodze budownictwa socjalistycznego. Potęguje to nasz obowiązek wielkiej czujności...”

W odniesieniu do żołnierzy, których powołaniem jest obrona socjalistycznych zdobyczy narodu i zapewnienie bezpieczeństwa granic państwa, obowiązek czujności stanowi jeden z podstawowych nakazów, ujętych w tekście przysięgi wojskowej i postanowieniach regulaminów.

Ten szczególnie ważny obowiązek, odnoszący się w jednakim stopniu do wszystkich żołnierzy, akcentuje rota przysięgi wojskowej, składanej uroczystie przez każdego żołnierza. Tekst przysięgi zobowiązuje „...dochować ściśle tajemnicy wojskowej i państwowej...”, zaś Regulamin Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL formułuje go następująco:

„Żołnierz powinien zdecydowanie przeciwdziałać wszelkim próbom zdrady Ojczyzny, szpiegostwa, dywersji i sabotażu. Obowiązany jest on zachować czujność wobec wszelkich prób osłabiania zwartości wojska, podważania jego jedności moralno-politycznej i gotowości bojowej. O wszelkich zauważonych próbach wrogiej działalności powinien natychmiast meldować przełożonym.”

Takt, uprzejmość lecz i bystrość oraz skrupulatność w egzekwowaniu obowiązujących przepisów cechować muszą żołnierzy na przejściach granicznych, biurach przepustek itp.

W dalszym ujęciu regulamin określa zasady postępowania charakteryzujące żołnierską czujność: „Żołnierz jest obowiązany ściśle strzec tajemnicy państwowej i służbowej, zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których dowiedział się bezpośrednio lub w związku z odbywaniem służby wojskowej, jeżeli te sprawy należą do tajnych albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro służby...”

Regulamin określa więc wyraźnie postępowanie żołnierzy warunkujące przestrzeganie wojskowej tajemnicy i zachowanie czujności. Chodzi jednak

o głębokie uzmysłowienie przez każdego żołnierza wagi i znaczenia tego obowiązku jako nieodzownego składnika wysokiej gotowości bojowej. Można bowiem spełniać codzienne powinności, objęte służbą wojskową, z całą rzetelnością i poświęceniem, lecz gdy nie będzie im towarzyszyć nieślabnąca ani na moment czujność, przestrzeganie w każdych okolicznościach wojskowej tajemnicy, nasze wysiłki staną się daremne i bezpłodne.

Obowiązek szczególnej i bezwzględnej czujności dotyczy wszystkich żołnierzy. Wyraża się on w pierwszym rzędzie ścisłym przestrzeganiem regulaminów oraz przepisów wydawanych w celu ochrony tajemnicy wojskowej, w skrupulatnym stosowaniu się do nich w codziennym postępowaniu zarówno podczas służby jak i poza nią. Wzmoczona czujność obowiązuje zwłaszcza żołnierzy przebywających poza rejonem zakwaterowania, delegowanych służbowo, wyznaczonych do przewożenia dokumentów wojskowych oraz do pełnienia służby wartowniczej i dyżurów. Czujność i powściągliwość obowiązuje żołnierzy przy prowadzeniu służbowej i prywatnej korespondencji, wykonywaniu prac biurowych w sztabach i kancelariach, w toku rozmów telefonicznych i radiowych. Dotyczy to zwłaszcza żołnierzy młodych, świeżo powołanych do wojska.

Z natury rzeczy żołnierze świeżo powołani do służby dysponują mniejszym doświadczeniem wojskowym. Stąd też młodego żołnierza, który dopiero co znalazł się w nowym środowisku, w pełni w nim jeszcze się nie zaasymilował, łatwiej jest zachęcić do zwierzeń. Jest on po pierwszych wra-

zeniach skłonny podzielić się nimi, tym bardziej, że nowe, dotąd nie znane odczucia z pierwszego okresu służby i specyficzne warunki życia wojskowego, pobudzają zainteresowania i dociekliwość młodych żołnierzy. Z drugiej strony nie uzmysłowili oni sobie w całej pełni znaczenia czujności i obowiązku przestrzegania tajemnicy wojskowej. W takich okolicznościach można nie zdając sobie z tego sprawy ułatwić zadanie agentom obcych wywiadów.

Czujność wykazuje się nie tyle w koszarach, w swoim otoczeniu, w którym przecież nie ma wrogich agentur, lecz przede wszystkim poza koszarami, salami wykładowymi, w otoczeniu osób cywilnych, a więc na przepustkach, podczas urlopów, delegacji służbowych, w czasie przemarszów i postojów, pełnienia służby wartowniczej, przy ochronie obiektów wojskowych itp. W takich okolicznościach można najprędzej zetknąć się z agentami obcych wywiadów i brakiem powściągliwości narazić na szwank interesy obrony państwa. Nie chodzi przy tym o przejawianie podejrzliwości wobec każdej osoby interesującej się wojskiem i demonstrowanie w środowisku cywilnym nieufności. Nie powinniśmy u nikogo obrażać obywatelskich uczuć i podejrzewać o działalność wywiadowczą osoby, które z naturalnych przyczyn mają kontakt ze środowiskiem wojskowym. Chodzi natomiast o to, by z osobami postronnymi nie prowadzić żadnych rozmów na tematy związane ze służbą wojskową i w ten sposób realizować wymóg czujności żołnierskiej.

Należy też stale pamiętać o tym, że prawdziwa

czujność żołnierska nie ogranicza się wyłącznie do powściągliwości w obcowaniu z ludźmi. Na pojęcie czujności składa się również wysokie zdyscyplinowanie, stała żołnierska troska o wysoki stan gotowości bojowej oddziałów, praca nad umacnianiem żołnierskich kolektywów, mistrzowskie umiejętności w rzemiośle wojskowym i doskonalenie wiedzy ideowej.

W odniesieniu do warunków wojska środkiem kształtowania czujności jest praca polityczno-wychowawcza. Wpływa ona wydatnie na zrozumienie zasadniczych problemów naszej epoki, mechaniki wydarzeń zachodzących w świecie, kierunków i celów realizowanej polityki. Ponadto problematyka pracy polityczno-wychowawczej uwzględnia w szerokim zakresie specyfikę zadań wojska, jego rolę w życiu narodu i na tym tle uwypukla znaczenie wysokiej, nieustannej czujności. Dlatego też każdy żołnierz w swym interesie osobistym, jak też w kontekście zadań dotyczących umacniania gotowości bojowej wojska powinien aktywnie uczestniczyć w szkoleniu politycznym i innych formach pracy ideowo-wychowawczej. Praca ta służy bowiem pogłębianiu patriotyzmu, umiłowaniu ojczystego kraju, wzmacnia gotowość służenia na miarę swoich sił i umiejętności. Wysoka świadomość polityczna, zrozumienie obowiązku żołnierskiego, uzmysłowienie szczególnej szkodliwości szpiegostwa dla interesów państwa, dla jego zadań obronnych, realizowanych w twórczym wysiłku przez całe społeczeństwo jest podstawą czujności żołnierza.

ISTOTA I ZNACZENIE ŻOŁNIERSKIEGO KOLEŻEŃSTWA. ZASADY WSPÓŁŻYCIA W KOLEKTYWIE ŻOŁNIERSKIM

Żołnierskie koleżeństwo stanowi piękną cechę każdej armii ludowej, armii socjalistycznej, potęguje jej sprawność działania w trudnych i skomplikowanych sytuacjach. Toteż sprawie kształtowania i umacniania głębokiego, ideowego koleżeństwa żołnierskiego poświęcano wiele uwagi w naszych armiach, armiach państw wspólnoty socjalistycznej już w okresie ich formowania i pierwszych walk z wrogiem. Cały zwycięski szlak bojowy ludowego Wojska Polskiego od Lenino do Berlina i Łaby w walce z najeżdżącą hitlerowskim pełen jest przykładów żołnierskiego koleżeństwa, którego źródłem były zawsze głęboki patriotyzm i wysokie walory moralne. Również i obecnie żołnierzy naszego wojska cechuje poczucie wzajemnej głębokiej więzi i solidarności oraz nierozzerwalne braterstwo broni z Armią Radziecką i innymi armiami socjalistycznymi. Wzajemna przyjaźń, współpraca, koleżeństwo i inne walory moralne żołnierzy naszej armii znajdują pełne odbicie we wszystkich przejawach żołnierskiej służby.

1. KOLEŻENSTWO ISTOTNĄ CECHĄ NASZEGO WOJSKA

Więć psychiczna, więć emocjonalna między żołnierzami danej armii, między podwładnymi a przełożonymi, wynikająca z przesłanek klasowych i ideowych jest ważnym i istotnym czynnikiem odporności psychicznej w odpowiedzialnej, wymagającej dużego zaangażowania służbie wojskowej.

Żołnierz oprócz głębokiego zaufania do swego dowódcy powinien również żywić głębokie przekonanie, że kolektyw, w którym się znajduje, nie zawiedzie go w najbardziej krytycznych momentach. W warunkach kiedy od sprawności zespołów zależy pomyślność działań bojowych, musi istnieć w kolektywie pełne wzajemne zaufanie zarówno do politycznych, moralnych, jak i specjalistycznych wartości poszczególnych członków zespołu. Ta więć psychiczna załogi czołgu, działonu, drużyny może być niejednokrotnie istotnym czynnikiem zaangażowania żołnierzy w pracy, służbie i walce.

W zespole zwartym trwalsza jest odporność psychiczna, łatwiej rozładowuje się stany destrukcyjnych napięć, szybciej wraca się do pełnej sprawności psychofizycznej. A przecież w obecnych warunkach każdy rodzaj sił zbrojnych składa się właśnie z kilkusobowych mikroorganizmów. Kilku żołnierzy odgradzonych od świata stalowym pancerzem czołgu, drużyna żołnierzy wojsk powietrznodesantowych działająca na tyłach wroga, zaszyta w ukryciu obsługa wyrzutni rakieto-

Serdeczna przyjaźń i nierozzerwalne braterstwo broni łączą żołnierzy naszego Wojska z żołnierzami Armii Radzieckiej i innych armii socjalistycznej wspólnoty

wej będzie w wielu przypadkach utrzymywać kontakt ze światem tylko w postaci napływających rozkazów. Świat przeżyć i doznać poszczególnych żołnierzy będzie zamykał się najczęściej właśnie w kręgu najbliższych kolegów.

Sprawność kolektywów żołnierskich decyduje o wartości bojowej pododdziałów, o ich zdolności do wykonania każdego zadania. Zaś sprawny oddział czy pododdział wojskowy to taki, w którym każdy żołnierz jest dobrze wyszkolony i maksymalnie ofiarny. Sprawność kolektywów żołnierskich zależy w dużej mierze od więzi łączących

żołnierzy danego zespołu. Jeśli dany — ożywiony głęboką ideowością — zespół łączy przyjaźń, solidarność i zaufanie, to współdziałanie osób go tworzących będzie właściwe a wyniki ich działania zgodne z możliwościami.

Środowisko wojskowe, jak żadne inne, stwarza wyjątkowo dogodne warunki do zespolenia luźnej grupy ludzkiej w zwarty kolektyw. Podstawowym spoiwem są wspólne losy, jakie wypada dzielić młodym ludziom — członkom jednej drużyny, plutonu czy kompanii. Współżycie przez okrągłe 24 godziny na dobę, wspólne dole i niedole żołnierskiego żywota, wspólna służba, praca i odpoczynek, duża współzależność jednego żołnierza od drugiego stwarzają obiektywne przesłanki integracji grupy. Te właśnie warunki powodują, że po pewnym czasie każdy pododdział jest mniej lub bardziej zespolony.

Koleżeństwo, solidarność, wzajemna pomoc w szkoleniu, eksploatacji sprzętu, w podnoszeniu gotowości bojowej, w utrzymaniu wysokiego poziomu dyscypliny wojskowej stanowią organiczną cechę naszego wojska. Wynikają one nie tylko z faktu, że działa ono w interesie całego narodu, że jest powołane do obrony ojczyzny przed agresją wroga. W historii świata wiele armii walczyło o słuszne i sprawiedliwe cele, o wolność i wyzwolenie, w obronie ojczystego kraju. Ale w żadnej z tych armii koleżeństwo, wzajemna pomoc, solidarność w walce z wrogiem nie zostały tak upowszechnione, jak to ma miejsce w Armii Radzieckiej, w ludowym Wojsku Polskim i innych armiach socjalistycznych.

Koleżeństwo głębokie, nierozzerwalne, wynikające ze wspólnoty celów i idei uwidoczniło się szczególnie w Armii Radzieckiej w okresie Wielkiej Wojny Narodowej Związku Radzieckiego z hitlerowskimi agresorami i japońskimi militarystami. Żołnierze Radzieckich Sił Zbrojnych w walkach z wrogiem dawali wspaniałe przykłady męstwa i bojowego koleżeństwa. Dobitym przykładem wzajemnych więzi łączących żołnierzy radzieckich była bohaterska obrona Stalingradu.

Jednym z punktów obrony był dom, którego załogą dowodził sierżant Pawłow. Wśród obrońców tego domu byli żołnierze ośmiu narodów Związku Radzieckiego. Złączeni więzami braterstwa powstrzymywali oni w ciągu kilkudziesięciu dni zaciekle ataki hitlerowców. Nie potrafiły ich złamać ani nieprzerwany ostrzał artyleryjski, ani bezpośrednie ataki nieprzyjaciela wsparte przez czołgi.

W swoich pamiętnikach Pawłow, bohater Związku Radzieckiego, pisze: *„Garnizon naszego domu był uosobieniem braterstwa patriotów radzieckich. Chociaż dom otrzymał nazwę od mojego nazwiska, w równym stopniu mógłby ją otrzymać od nazwiska każdego z jego 18 obrońców. Dla nas wszystkich dom ten był jakby maleńką częstką ukochanej ojczyzny i świadomość tego z wielokrotnością nasze siły”*.

Koleżeństwo znalazło swój pełny wyraz w toku walk i działań Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, Armii Polskiej w ZSRR oraz na szlaku bojowym ludowego Wojska Polskiego. Nasi żołnierze zawsze wzajemnie wspierali się w walce, byli so-

Żołnierzy naszego Wojska cechuje koleżeństwo, uczynność i wzajemna życzliwość

lidarni, nie opuszczali rannych, przychodzili z pomocą grupom żołnierzy znajdującym się w trudnych sytuacjach.

Szczególnie jednak w pamięci naszych żołnierzy utkwily takie momenty jak pod Studziankami. Dwa polskie czołgi wdarły się do folwarku Studzianki, siejąc wśród wrogów śmierć i popłoch. Hitlerowcy oprzytomniawszy, pod osłoną ognia artyleryjskiego, podjęli próbę zniszczenia czołgów granatami i pociskami przeciwpancernymi. Sytuacja dla załóg obu naszych czołgów stała się trudna. Wycofanie się było niemożliwe. Z opresji wybawił je pododdział radzieckiej piechoty, który

przyszedszy czołgistom z pomocą odparł atak hitlerowskiej piechoty.

Koleżeństwo i solidarność w całej pełni uwiadaczniają się w armiach ludowych — zarówno w walce z wrogiem, jak i w okresie pokojowego szkolenia, w codziennym życiu żołnierzy. Koleżeństwo i solidarność mają swe istotne źródło w patriotyzmie, w głębokim poczuciu sprawiedliwości społecznej, w przekonaniu, że socjalizm urzeczywistnia najbardziej postępowe, humanitarne dążenia społeczeństwa ludzkiego. Cała służba wojskowa będąca spełnieniem zaszczytnego, patriotycznego obowiązku sprzyja kształtowaniu najbardziej pozytywnych cech osobowych. Toteż koleżeństwo potraktowane zostało przez regulamin służby wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL jako istotna, organiczna cecha żołnierzy naszego wojska. „Koleżeństwo — czytamy w regulaminie — oparte na szacunku, przywiązaniu i trosce o towarzysza broni stanowi jedną z zasadniczych cnót żołnierza. Koleżeństwo zobowiązuje do życzliwej — a gdy potrzeba — i do ofiarnej pomocy każdemu żołnierzowi — towarzyszowi broni. Żołnierz bez względu na niebezpieczeństwo i trudności, szczególnie na polu walki, powinien spieszyć na pomoc koledze, wiedząc, że gdy on sam znajdzie się w potrzebie, każdy żołnierz udzieli mu również pomocy. Powinien zawsze szczerze i odważnie zwracać koledze uwagę, wtedy gdy ten postępuje nieodpowiednio. Żołnierz źle pojmuje koleżeństwo, jeśli pomaga w popełnieniu wykroczeń lub je przemilcza.

Żołnierze polscy — czytamy w następnym punk-

cie regulaminu — zespoleni są nierozzerwalną przy-
jaźnią, koleżeństwem i wzajemnym szacunkiem
z żołnierzami Sił Zbrojnych ZSRR i pozostałych
armii państw Układu Warszawskiego oraz innych
zaprzyjaźnionych państw socjalistycznych”.

Dojrzałe, zgrane kolektywy stanowią poważną
konstruktywną siłę społeczną w wojsku. Są one
dobrą szkołą społecznej odpowiedzialności za rea-
lizację zadań stawianych przed pododdziałem.
Awangardową rolę w tych kolektywach spełniają
członkowie partii oraz Socjalistycznego Związku
Młodzieży Wojskowej.

2. KOLEŻEŃSTWO NIEODZOWNE W CODZIENNYM ŻYCIU ŻOŁNIERZA, W SZKOLENIU I WALCE

Praktyka życia społecznego dowodzi, że grupa,
zespół, kolektyw, w którym panuje prawdziwe ko-
leżeństwo, ma większe możliwości lepszego wy-
konania zadań stojących przed danym zespołem.
Już w czasie nauki w szkole lub w pracy zawo-
dowej można przekonać się o tym naocznie.

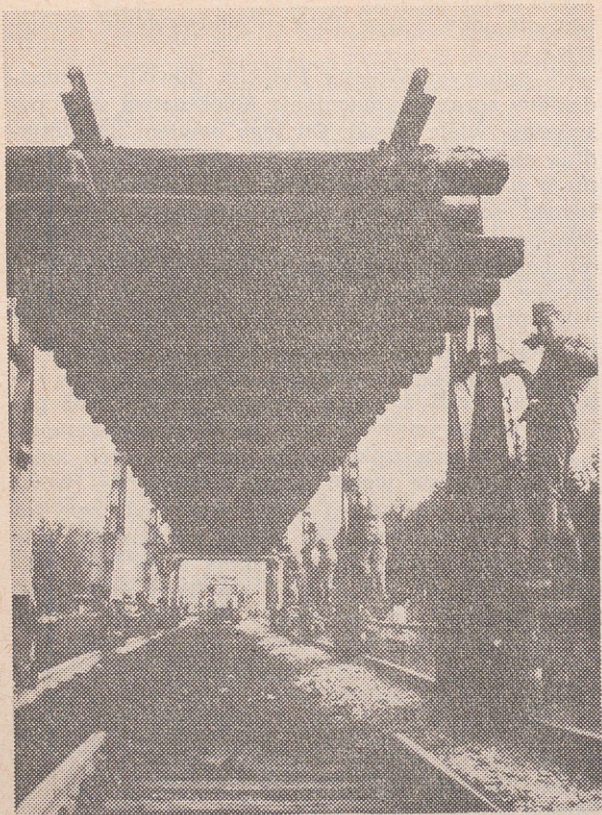
W wojsku koleżeństwo ma jednak znacznie
większe znaczenie, bo specyfika zadań stawianych
wojsku wymaga kształtowania i umacniania żoł-
nierskiego koleżeństwa. Dla żołnierza walka, to
bezpośrednie zagrożenie jego osoby. Musi on być
pewien, że kolega również wykona należycie po-
stawione zadanie, przyjdzie mu z pomocą w nie-
bezpiecznych sytuacjach. Dlatego we wszystkich
armiach świata, umacnianie koleżeństwa wyrobie-
nie konieczności wzajemnego współdziałania trak-

tuje się jako ważną treść wychowywania żołnierzy.

W ludowym Wojsku Polskim dowódcy pododdziałów sprawie umacniania koleżeństwa stale poświęcają wiele uwagi. Od tego bowiem, jak układają się stosunki w danym pododdziale, czy istnieje w nim atmosfera wzajemnej pomocy i życzliwości zależą w poważnym stopniu wyniki wyszkolenia i dyscypliny, gotowości bojowej. Stąd od bezpośrednio zainteresowanych, od żołnierzy danego pododdziału, od ich świadomości, dobrej woli, pryncypialności w sprawach istotnych i tolerancji wobec drobnych, nieistotnych, słabostek kolegów zależy stworzenie zdrowego, silnego kolektywu. Jeśli żołnierze danego pododdziału potrafią przezwyciężyć różne egoistyczne skłonności i życzliwie ustosunkować się wobec swych kolegów, skupią się wokół swego dowódcy — wówczas lepiej i dokładniej wykonywać będą swe zadania, a służba wojskowa będzie prawdziwą, mile przeżywaną i wspominaną szkołą życia. Koleżeństwo sprawi, że w trudnych chwilach znajdą pomoc i wsparcie u towarzyszy żołnierskiej służby.

Ukształtowanie się i umocnienie prawdziwego żołnierskiego, a zarazem zgodnego z moralnością socjalistycznego koleżeństwa zależy więc wyłącznie od świadomości, od zrozumienia wagi tego problemu, od chęci i konsekwencji w przestrzeganiu jego zasad przez żołnierzy danego pododdziału.

Niemal każda czynność, każda czynność wymaga udziału, kolektywu, grupy ludzi rozumiejących się wzajemnie i współdziałających się wzajemnie

Koleżeństwo i wzajemna uczynność pozwalają szybko i sprawnie zgodnie z założeniami zrealizować każde zadanie

i współdziałających z sobą. Pomoc w nauce na ćwiczeniach, na zajęciach w polu i koszarach, pomoc wzajemna w pracy, prawdziwe koleżeństwo oparte na zrozumieniu ideowej więzi łączącej wszystkich żołnierzy ludowej, socjalistycznej armii winny się stać naturalną cechą danego pododdziału.

Istotnym czynnikiem kształtowania poczucia zespołowości jest przyzwyczajanie się do wspólnych działań w składzie drużyny, działonu, załogi, obsługi wyrzutni czy innych kolektywów wojskowych. Rzeczą główną jest wewnętrzne dążenie i gotowość do zgodnego współżycia w zespole i wzajemnego współdziałania celem uzyskania jak najlepszych wyników w szkoleniu i służbie przez dany pododdział i jednostkę.

Kształtowanie poczucia zespołowości jak również pozytywnych cech żołnierza może i powinno być realizowane we wszystkich dziedzinach szkolenia i wychowania wojskowego. Ważne jest przy tym ukształtowanie niejako automatycznego współdziałania, niezbędnego do wykonania skomplikowanych zadań bojowych.

Koleżeństwo wojskowe i przyjaźń bojowa mają istotne znaczenie dla zwycięstwa w boju. Koleżeństwo wojskowe i przyjaźń bojowa umacniają wiarę we własne siły, podtrzymują pogodę ducha oraz psychiczną gotowość żołnierzy do działania w najtrudniejszej sytuacji bojowej. Postawa kolektywów żołnierskich, gotowość do współdziałania, solidarność i koleżeństwo, pewność, że nikt nie będzie zdany wyłącznie na własne siły, będzie miało istotne znaczenie dla wykonywania zadań.

Silny, zwarty kolektyw nie ulegnie panice. Panika, jak wiadomo, wybucha wówczas, gdy osłabnie spójnia, więź wewnętrzna w danym pododdziale czy oddziale. Doświadczenia zwycięskich bitew ludowego Wojska Polskiego wykazały w pełni ogromną rolę koleżeństwa, jego znaczenie dla zwycięstwa w walce, dla wzajemnego ratowania się w trudnych sytuacjach, dla wykonania określonych zadań.

Koleżeństwa żołnierskiego nie można jednak zawężać tylko do jednego pododdziału. W walce z wrogiem na polu walki działać będą żołnierze różnych specjalności, z różnych oddziałów, którzy być może nigdy się ani nie znali, ani się nie poznają. Działać będą w imię słusznej sprawy zwycięstwa nad wrogiem. Będą to być może również żołnierze armii sojusznicznych.

Duże wyrobienie polityczne i głęboki patriotyzm połączony z internacjonalizmem, przekonanie, że interesy naszego kraju pokrywają się z interesami innych krajów socjalistycznych, że wzajemnie musimy sobie okazywać pomoc — odgrywają wielką rolę w ukształtowaniu właściwej sylwetki moralnej i ideowej żołnierza naszego wojska. Świadomość polityczna to istotny czynnik wychowania żołnierza mężnego, ofiarnego, zdyscyplinowanego, zdolnego do poświęceń, koleżeńskiego, gotowego udzielić w walce pomocy kołegom i sojusznikom.

Żołnierze ludowego Wojska Polskiego na całym swym szlaku bojowym właściwie pojmowali koleżeństwo żołnierskie. W żołnierzach sojuszniczej

Armii Radzieckiej widzieli swych towarzyszy broni walczących wspólnie o świętą sprawę wyzwolenia z niewoli hitlerowskiej.

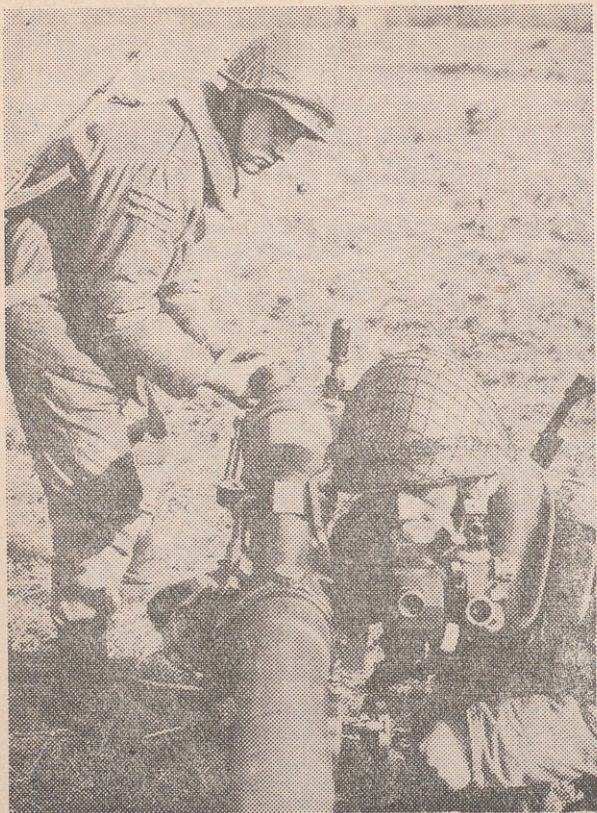
3. ZASADY UMACNIANIA KOLEKTYWU ŻOŁNIERSKIEGO

Kolektyw (od słowa łacińskiego collectivus — zbiorowy, zespołowy) jest rodzajem grupy społecznej. W każdej grupie ujawniają się pewne tendencje w działaniu jednostek — pozytywne lub negatywne. Mogą one zmierzać do wzajemnego współdziałania bądź rywalizacji. O kolektywie możemy mówić wówczas, gdy w poczynaniach tworzących go osób wyraźnie przeważa tendencja wzajemnego współdziałania, spychając rywalizację poszczególnych jego członków na plan drugi.

Cechami kolektywu wyróżniającymi go spośród innych rodzajów grup są:

- wspólne zadania i cele działania;
- silne zespolenie wewnętrzne i świadomość własnej odrębności od innych grup;
- oparcie wzajemnych stosunków w zespole na zasadzie wzajemnej pomocy i ścisłego współdziałania.

Żołnierze, zwłaszcza nowo wcieleni, nie stanowią od razu zwartego kolektywu żołnierskiego. Początkowo jest to jedynie nie skonsolidowana zbiorowość ludzi nie zdających sobie w pełni sprawy z czekających ich zadań, złożona prawie z obcych i obojętnych sobie ludzi, daleka od go-

Współdziałanie, pomoc, życzliwość niezbędne są dla
sprawnego wykonywania każdego zadania szkolenio-
wego i bojowego.

towości do udzielania sobie pomocy i współdziałania, nie przygotowana do walki i poświęceń w imię wykonania wspólnych zadań.

Pododdział żołnierski tym się jednak różni od innych grup formalnych, że nie tylko dąży do realizacji określonych zadań i celów, ale ma posiadającego szeroki zakres uprawnień dowódcę, którego cechuje zawsze duża odpowiedzialność, któremu w pracy nad wychowaniem i wyszkoleniem powierzonego mu zespołu udzielają systematycznej pomocy wyżsi przełożeni, organizacja partyjna i Socjalistyczny Związek Młodzieży Wojskowej.

Toteż każdy pododdział ma potencjalne możliwości, by stać się silnym, zdrowym kolektywem.

Proces kształtowania silnych kolektywów w pododdziałach, które mogłyby sprostać zadaniom, jest trudny i wymaga wspólnych przedsięwzięć tak ze strony dowódców, jak i samych żołnierzy. Jedną z podstawowych metod kształtowania kolektywów stanowi wzajemne współdziałanie dowódców, organizacji partyjnych i SZMW w dziedzinie integracji, a więc skupiania całego pododdziału wokół realizacji postawionych mu zadań.

Każdy żołnierz pododdziału wnosi do życia danej zbiorowości część swego osobowości — uczuć, przeżyć i dążeń, przyzwyczajzeń i charakterystycznych zainteresowań. W zależności od cech charakteru wnosi również zadatki integracji lub rozkładu. Może oddziaływać na spójność i zwartość zespołu pozytywnie lub negatywnie. Korzystne w tej nowej sytuacji, w jakiej znalazł się poborowy, jest takie postępowanie, aby interesy innych żoł-

nierzy i całej zbiorowości były przez niego re-spektowane, aby ta zbiorowość przekształciła się jak najszybciej w pełnowartościowy kolektyw. Wzajemna pomoc w pokonywaniu trudności życia wojskowego, życzliwość, braterstwo będą wówczas zjawiskiem naturalnym w pododdziale.

Wszystkich żołnierzy ludowego Wojska Polskiego łączy wspólna sprawa — obrona Ojczyzny przed imperialistycznymi agresorami i ochrona wszelkich zdobyczy socjalizmu przed zakusami wroga klasowego, tych sił, które pragnęłyby ujarzmić i nadal wyzyskiwać masy ludowe. Sojusznikami naszych żołnierzy są żołnierze wszystkich armii Układu Warszawskiego. Wspólnie z nimi w razie wojny będziemy bohatersko walczyć z wrogiem.

Na co dzień jednak, zarówno w okresie pokojowego szkolenia, jak i w czasie wojny, najbliższym żołnierzowi zespołem jest w zależności od rodzajów sił zbrojnych i wojsk — drużyna, działon, załoga, a w dalszej kolejności — pluton czy kompania (bateria).

Drużyna, załoga, działon stanowią małą społeczność. Zwykle zajmuje ona jedną izbę. Początkowo, przez kilka dni członkowie nawet tak niewielkiego zespołu odnoszą się do siebie z pewną rezerwą, czują się sobie obcy. Z czasem jednak wspólna izba staje się dla nich jakby wspólnym mieszkaniem, a przynależność do jednego zespołu wytwarza naturalną więź łączącą ich wysiłki i zainteresowania, wytwarza wspólnotę celu działania każdego z nich.

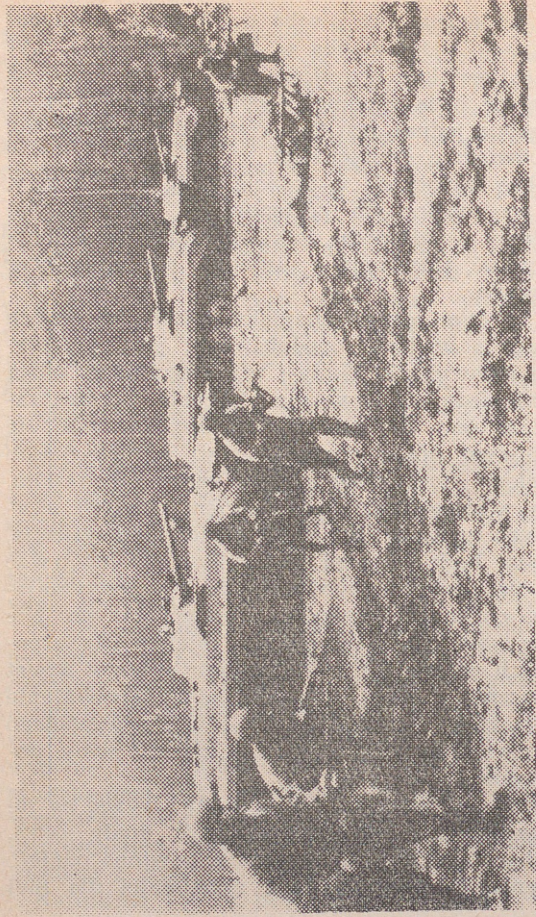
Naturalną rzeczą jest, że skoro pewna liczba

ludzi związana jest z sobą organizacją życia codziennego, skoro z sobą w dodatku mieszka, wykonuje wspólnie określone zadania, to ludzie ci muszą ze sobą zgodnie współżyć i współdziałać. Potrzebna jednak jest tu zarówno dobra wola, jak i odpowiednie umiejętności.

Dobre współżycie w zespole osiągniemy wtedy, jeśli w codziennym postępowaniu kierować się będziemy określonymi zasadami. Są to wzajemna grzeczność, tolerancja i wzajemne ustępstwa oraz uczynność.

W każdym zespole znajdziemy ludzi o różnych zaletach i wadach, upodobaniach, przyzwyczajeniach i nawykach. Wady i przyzwyczajenia mogą być niekiedy uciążliwe dla otoczenia. Sprawą zasadniczą jest tak postępować, aby nie stać się uciążliwym dla otoczenia. Tylko w ten sposób unikniemy konfliktów z kolektywem żołnierskim. Życie w zespole wymaga bowiem ciągłych wzajemnych ustępstw. Nie może istnieć taka sytuacja, że jedni będą grzeczni i uступliwi, drudzy trwać będą przy swoich upodobaniach i przyzwyczajeniach, chcąc żyć wygodnie kosztem innych. Nie ma w kolektywie żołnierskim miejsca dla aspołecznych postaw. Jeśli dostrzegamy u kogoś nawet nieznaczną niechęć do szkolenia, lekceważenie obowiązków, wyperswadujmy mu dla wspólnego i jego własnego dobra, że musi zmienić swoje postępowanie.

Forma, w jakiej zwracamy komuś uwagę na złe zachowanie się nie powinna być nigdy ostra, a osoba, do której się zwracamy, powinna odnieść wrażenie, że czynimy to z życzliwości dla niej

Sprawny przebieg szkolenia, a na wojnie wynik działań bojowych zależne są od więzi łączących żołnierzy — koleżeństwa, wzajemnego współdziałania

mając na względzie interes społeczny. Gdy zaś napotykamy na niezrozumienie, a jesteśmy przekonani, że w określonej sytuacji reprezentujemy słuszną postawę, powinniśmy wytrwać konsekwentnie na naszym stanowisku.

Ważnym elementem koleżeństwa jest wzajemna wyrozumiałość i opanowanie. W każdym zbiorowisku zachodzą różne nieporozumienia. Trudno na gorąco osądzić — czy ma się rację, czy nie. Czasami obie strony mają częściowo rację. Nie należy więc z tego tytułu doprowadzać do kłótni i nieporozumień, a gdy stwierdziło się, że nie ma się racji, należy swego rozmówcę przeprosić. Trzeba jednak podkreślić, że nie wolno na siłę zmuszać kogoś do przyjęcia swej racji ani też nie ustępować komuś zacierzwionemu w jakiejś błahej sprawie. Dzięki temu konflikt szybko wygaśnie. Oczywiście zrozumiałe jest, że urazów osobistych nie można przenosić na teren służbowy. Można kogoś nie lubić, ale w sprawach służbowych wzajemne urazy i niechęci nie mogą odgrywać żadnej roli.

Szczególne znaczenie dla umocnienia koleżeńskich stosunków w zespole, a równocześnie dla realizacji zadań postawionych przed pododdziałem ma uczynność i wzajemna pomoc.

Należy więc pomóc koledze w trudnej sytuacji, dodać mu otuchy, gdy spotkało go niepowodzenie, rozweselić, gdy jest przygnębiony.

Każdy z żołnierzy pragnie osiągnąć jak najlepsze wyniki w szkoleniu i w obsłudze sprzętu. Nie są to sprawy łatwe do zrealizowania. Toteż każdy

żołnierz, który wyprzedził pod tym względem pozostałych, powinien im pomóc.

Chcemy tu wskazać, że nie jest łatwo i prosto sprawy te praktycznie wcielić w życie. W każdej sytuacji trzeba jednak pamiętać o następujących zasadach: Pomoc udzielana innym nie może wypływać z poczucia wyższości ani być krępująca dla tych, którzy z niej korzystają. Należy więc z własnej inicjatywy, w sposób jak najbardziej naturalny, bezpośredni pomagać kolegom w szkoleniu. Wówczas pomoc ta może być nie tylko przyjęta, ale i skuteczna. Niejednokrotnie może się zdarzyć, że od tej pomocy zależeć będą wyniki szkolenia całego zespołu.

Kultura życia w zespole, wzajemna grzeczność wymagają dyskrecji w odniesieniu do spraw osobistych ludzi z nami związanych pracą i służbą, czyli zachowania w tajemnicy pewnych mimowolnie zaobserwowanych spraw. Również zobowiązani jesteśmy do zachowania w tajemnicy zwierzeń osobistych na temat różnych niechwalebnych szczegółów z przeszłości i takich zdarzeń, które ośmieszyłyby lub przedstawiły kolegów w niekorzystnym świetle. Trzeba tu podkreślić, że prawdziwe koleżeństwo nie ma nic wspólnego z przemilczaniem pewnych spraw, o których zobowiązani jesteśmy meldować. To jest nieuczciwość, a nie koleżeństwo. Nie jest koleżeństwem próba uchronienia przed sankcjami kolegów, którzy dopuścili się wykroczeń lub — co gorsza — przestępstw.

Właściwie pojmowane koleżeństwo nigdy nie może się łączyć z oszukiwaniem dowódców i prze-

łożonych. To już nie jest koleżeństwo. To zejście na złą drogę, która wszystkim wyrządza szkodę. Żołnierz źle pojmuje cnotę koleżeństwa, jeśli pomaga w popełnieniu wykroczeń lub przemilcza je. Zazwyczaj takie zatajenie faktu prowadzi do coraz to nowych wykroczeń i naruszeń regulaminu przez niedyscyplinowanego żołnierza. Jeśli więc ktoś z kolegów dopuścił się poważnego wykroczenia, wyrządził krzywdę drugiemu koledze lub działa na szkodę wojska, to regulaminowym obowiązkiem każdego żołnierza jest zameldować o tym dowódcy. Co więcej, jest to przysługa oddana wszystkim innym kolegom, a nawet niejednokrotnie samemu winowajcy, bo chroni go przed zejściem na drogę jeszcze poważniejszych i groźniejszych wykroczeń.

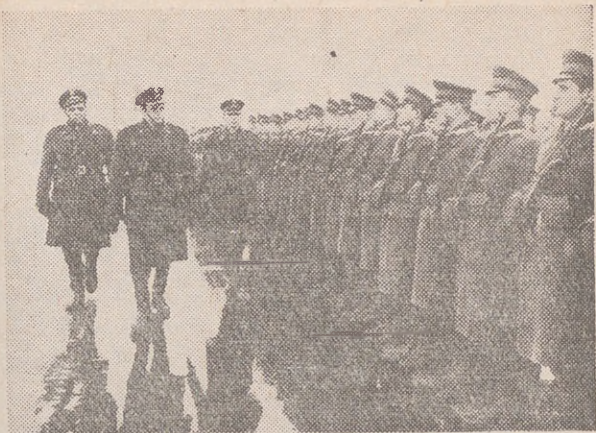
Właściwie pojęte koleżeństwo stanowi nie tylko ważny i istotny czynnik warunkujący sprawniejsze wykonywanie zadań przez pododdział. Jest to również istotny element kształtowania sylwetki moralnej żołnierzy.

PRAWO WOJSKOWE I REGULAMINY PODSTAWĄ ZWARTOŚCI I SIŁY BOJOWEJ WOJSKA

Siła bojowa wojska zależy od wielu czynników. Składa się na nią techniczne wyposażenie, struktura, wyszkolenie, liczebność oddziałów, a także zdyscyplinowanie i stan moralny żołnierzy. Przede wszystkim w wojsku musi być porządek. Od spełnienia tego warunku zależne są: sprawna organizacja, wyszkolenie oraz wysoka dyscyplina. Porządek wojskowy ustala prawo wojskowe zawarte w odpowiednich przepisach i regulaminach. Od funkcjonowania prawa wojskowego i przestrzegania regulaminów zależą więc istotne czynniki siły bojowej wojska.

1. ISTOTA I ZNACZENIE PRAWA

Każda zorganizowana zbiorowość ludzka musi w swym życiu i działaniu kierować się określonym zestawem norm zwyczajowych bądź prawnych. Bez tego nie jest możliwe ani uporządkowane współżycie, ani też pomyślne osiągnięcie wyty-

Żołnierze muszą być zawsze i wszędzie przygotowani do sprawnego wykonania każdego zadania

czonych przed zbiorowością celów. Jest to pewnik pierwszy. Drugi natomiast polega na tym, iż im silniejszy jest stopień zorganizowania ludzkiej zbiorowości, tym większego znaczenia uzyskują przepisy prawne i specjalne przepisy regulujące tok postępowania. W siłach zbrojnych rolę tę spełniają przepisy prawa wojskowego i regulaminy. Oczywiście spełniają wówczas, kiedy wszyscy żołnierze znają te przepisy i nie szczędzą wysiłków aby się do nich jak najlepiej stosować.

Czymże więc jest prawo? Otóż prawo stanowi zbiór norm zawierających reguły postępowania ludzi i orzekających, co jest dozwolone, a co za-

bronione z najsilniejszym akcentem na to ostatnie. Normy te ustanawia i sankcjonuje czyli zatwierdza państwo. W Polsce organem państwowym ustanawiającym przepisy prawne jest Sejm, a najwyższą ustawą państwową Konstytucja. Prawo służy do kształtowania stosunków społecznych i w ogóle stosunków między ludźmi zgodnie z interesami klasy panującej, a także zgodnie z interesami wszystkich uczciwych obywateli, z interesami państwa. Prawo wyraża wolę państwa i musi być przez wszystkich obywateli respektowane. Prawo wojskowe obowiązuje wszystkich żołnierzy.

Prawo traktuje się w nauce jako swoiste odzwierciedlenie społecznego poczucia sprawiedliwości. Ale uwzględnia się również, że znaczenie prawa wykracza poza samo poczucie sprawiedliwości, bowiem stanowi ono również jedno ze skutecznych narzędzi realizowania planowanych zmian w życiu społecznym danej zbiorowości ludzkiej. Wynika to stąd, iż prawo może kontrolować, a nawet poddawać zmianom zwyczajowe zachowania ludzi. Następuje to w ten sposób, że za pewne społecznie niepożądane zachowania prawo przewiduje odpowiednie sankcje.

Przez sankcję rozumie się tę część przepisu prawnego, która określa rodzaj i wysokość kary za czyn prawnie zabroniony. Przez sankcję rozumie się więc zarówno zagrożenie karą, jak też praktyczne jej stosowanie. Sankcje prawne są jednym z istotnych rodzajów nacisku społecznego na jednostkę w celu skłonienia jej do zachowań zgodnych z przepisami prawa. Wszystkie sankcje są wymierzone przeciwko osobnikom skłonnym do

zachowań aspołecznych, natomiast nie stanowią zagrożenia dla tych, którzy prawo szanują i nie przekraczają jego przepisów.

Widzimy więc, że nieprzestrzeganie przepisów prawa zagrożone jest odpowiednimi karami... i to właśnie odróżnia normy prawne od norm moralnych. Kiedy człowiek narusza jakąś normę moralną, powiedzmy w prywatnej drobnej sprawie kłamie, nie podlega karze sądowej.

Natomiast zupełnie inaczej jest kiedy obywatel naruszy normę prawną, kiedy dopuści się przestępstwa wobec określonego przepisu prawa ustanowionego przez państwo, np. kiedy kłamie jako świadek w sądzie. Wówczas organa dochodzeniowe ustalą rodzaj i wielkość przestępstwa oraz wszystkie okoliczności dodatkowe, towarzyszące przestępstwu, a sąd po wnikliwym rozpatrzeniu sprawy wymierzy rodzaj i wielkość kary. Zatem stosowanie się do przepisów prawa nie jest zależne od dobrej woli, chęci, czy nastroju ludzi, ale jest zagwarantowane siłą przymusu państwowego. Tym właśnie normy prawne różnią się od norm moralnych. A prawo mając za sobą siłę aparatu państwowego porządkuje zachowania ludzkie nie pozwalając nikomu działać na szkodę innych ludzi, jak również na szkodę interesu państwowego.

2. PRAWO WOJSKOWE

Wszystkie wymienione wyżej określenia, które pokazują rolę prawa w ogóle, dotyczą w całej rozciągłości także prawa wojskowego. Prawo woj-

skowe stanowi zbiór norm prawnych, które regulują stosunki społeczne w siłach zbrojnych. Jest ono dostosowane do potrzeb, wymogów i zadań organizacji militarnej wydzielonej i przeznaczonej do realizacji obrony państwa. Ponieważ wojsko ma wykonywać zadania szczególnej wagi i być niezawodnym narzędziem w każdej sytuacji, nawet na polu walki, w zagrożeniu, w obliczu nieprzyjaciela zatem w nim przestrzeganie przepisów musi być egzekwowane z całą surowością. Dlatego też w pewnych przypadkach, a może nawet w większości, prawo wojskowe jest bardziej surowe niż inne przepisy prawne. W związku z tym takie same zabronione czyny są ostrzej traktowane przez sądy wojskowe niż przez sądy na terenie cywilnym.

Ostrzejsze traktowanie przestępstw przez prawo wojskowe można zrozumieć w ten sposób, iż nakłada ono na żołnierzy nie tylko odpowiedzialność karną za czyn zabroniony, ale również za to, że dopuszczenie się przestępstwa (czynu zabronionego) godzi w siłę i gotowość bojową danej organizacji wojskowej. Ma to miejsce w każdym przypadku przestępstwa, co można łatwo udowodnić. Powiedzmy, że żołnierz dopuścił się przywłaszczenia mienia wojskowego w postaci produktów żywnościowych, sort mundurowych czy paliwa samochodowego. Wiadomo, że jego przestępstwo wywołuje ujemne skutki w życiu i służbie danego pododdziału. Ten bowiem, kto pogarsza stan wyżywienia oddziału — to tym samym szerzy niezadowolenie, pogarsza nastroje i zdolność do wysiłku innych żołnierzy. To samo czyni ten, kto psuje lub przywłaszcza sorty mundurowe. Zagarnięcie pali-

wa samochodowego zmniejsza jego zapasy i może pogorszyć zdolność manewrową oddziału. Zepsucie, uszkodzenie lub zgubienie broni powoduje skutki ujemne. Zgubienie broni jest ciężkim przestępstwem i hańbą dla żołnierza. Zepsucie lub uszkodzenie sprzętu wojskowego staje się przestępstwem, gdy jest świadome i powodowane złą wolą. Umyślne zepsucie, uszkodzenie lub zniszczenie wojskowego środka łączności z reguły jest ciężkim przestępstwem.

Przestępstwem jest również zgubienie lub ujawnienie treści tajnego dokumentu wojskowego. Mamy wówczas do czynienia z przestępstwem przeciwko ochronie tajemnicy służbowej albo jak to się w wojsku mówi — przeciwko ochronie tajemnicy wojskowej. W dobie współczesnej kiedy możliwe jest stosowanie bardzo silnych środków walki w postaci broni rakietowo-jądrowej ścisła ochrona tajemnic służbowych rozstrzyga o życiu lub śmierci, o zwycięstwie lub klęsce. Przez jednego niedbałego człowieka zginąć mogą tysiące. Dlatego prawo wojskowe stoi na straży ochrony tajemnicy służbowej i wojskowej.

Przestępstwem jest niedbałe pełnienie służby wartowniczej, zaśnięcie na posterunku, lub samowolne zejście z posterunku. Sprawą tą zajmuje się prawo wojskowe i regulaminy. W świetle tych dokumentów „pełnienie służby wartowniczej jest wykonywaniem zadania bojowego”¹ i w ten sposób ma być traktowane przez wszystkich żoł-

¹ *Regulamin Służby Garnizonowej i Wartowniczej Sił Zbrojnych PRL*, Warszawa 1970, s. 56.

Podporządkowanie się woli dowódców — podstawowym obowiązkiem każdego żołnierza, warunkiem realizacji zadań stawianych przed wojskiem

nierzy. Kto więc niedbale pełni służbę wartowniczą, ten dyskwalifikuje siebie jako żołnierza, bowiem, jak głosi regulamin *„służba wartownicza jest sprawdzianem obowiązkowości, wytrwałości i karności żołnierzy”*².

Osobną grupę przestępstw stanowią przestępstwa przeciwko obowiązkowi służby wojskowej. Do tej grupy należą różne formy uchylania się od służby wojskowej, jak dezercje, samowolne opuszczanie jednostki, samouszkodzenia, symulowanie choroby itp. Obrona państwa jest świętym prawem i obowiązkiem każdego obywatela. Od tego obowiązku nikt nie śmie i nie może się uchylać, a w przypadku zaistnienia tego rodzaju przestępstwa sądy wojskowe wymierzają surową karę. W okresie pokoju są to zwykle wieloletnie kary pozbawienia wolności, natomiast w czasie wojny uchylanie się od służby wojskowej zagrożone jest karą śmierci.

Dla sprawności działania organizacji wojskowej niezbędne jest dobre i sprawne kierownictwo. Wojskowym „narzędziem” kierowania ludźmi jest rozkaz. Aby kierowanie było skuteczne, każdy rozkaz dowódcy musi być dokładnie i na czas wykonany. Jak głosi regulamin: *„rozkaz musi być wykonany bezwzględnie, dokładnie i w wyznaczonym czasie”*³.

Ponieważ w wojsku nie może być dowolności wykonawczej, dlatego rozkaz wojskowy znajduje się pod szczególną ochroną prawa wojskowego.

² Tamże.

³ *Regulamin Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL*, Warszawa 1970, s. 25.

Prawo określa czym jest rozkaz i jak kwalifikuje się jego niewykonanie. Kodeks karny (część wojskowa) art. 290 § 3 określa iż: „Rozkazem jest polecenie określonego działania lub zaniechania wydane służbowo żołnierzowi przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza starszego stopniem”⁴. Wynika stąd, że jeżeli dowódca i podwładny bądź starszy i młodszy znajdują się na gruncie prywatnym a nie służbowym, to wówczas polecenia mogą nie mieć mocy rozkazu. Wówczas polecenia — będące w zgodzie z zasadami współżycia ludzi — wykonuje się z poczucia karności wojskowej, przywiązania i szacunku do przełożonego, dla podkreślenia solidarności wojskowej. W służbie natomiast wszystkie polecenia mają moc rozkazu i muszą być bezwzględnie wykonane.

Z rozkazodawczego systemu kierowania jakim posługuje się wojsko wynika znaczenie rozkazu. Jest ono wręcz wyjątkowe. A to sprawia, że rozkazem wojskowym zajmują się zarówno Kodeks Karny jak i regulaminy wojskowe. W dziedzinie wykonawstwa rozkazu nie może być ani dowolności, ani też opieszałości, bowiem od jego realizacji przez pojedynczego żołnierza zależy wykonanie zadania przez duże zbiorowości, sukces albo porażka, zwycięstwo lub klęska. Na polu walki rozstrzygają się rzeczy ostateczne, a zwycięstwo zależy nie tylko od lepiej uzbrojonego i wyszkolonego, ale również bardziej sprawnego organizacyjnie, a więc dysponującego niezawodnym systemem kierowa-

⁴ Podobne określenie podaje *Regulamin Służby Wewnętrznej Sił Zbrojnych PRL*, s. 25, punkt 47.

nia, tj. niezawodnym wykonawstwem rozkazów. Do tego żołnierz musi się przygotować i przyzwyczaić już w czasie pokoju.

Wychodząc ze szczególnego znaczenia rozkazu w życiu wojska Kodeks Karny traktuje jego niewykonanie jako przestępstwo zagrożone ciężkimi karami pozbawienia wolności, a w czasie wojny nawet najwyższym wymiarem kary. W wymienionym dokumencie czytamy (art. 309 § 1): „*Żołnierz, który nie wykonuje lub odmawia wykonania rozkazu, albo wykonuje rozkaz niezgodnie z jego treścią, podlega karze pozbawienia wolności do lat 5*”. To samo przestępstwo popełnione przez żołnierza w sytuacji bojowej zagrożone jest karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż lat 5 albo karą śmierci.

Ponadto omawiany dokument przewiduje możliwość wymuszenia posłuchu dla rozkazu, do którego wydania przełożony był uprawniony. W sytuacji bojowej takie przełamanie oporu podwładnego może nastąpić nawet za pomocą użycia broni. Kodeks Karny art. 291 § 1 określa, że może to być zastosowane wobec takiego żołnierza, który odmawia posłuszeństwa, porzuca broń lub samowolnie opuszcza stanowisko „*jeżeli okoliczności wymagają natychmiastowego przeciwdziałania, a inne środki nie są wystarczające*”.

Żeby móc skutecznie kierować ludźmi — trzeba mieć nad nimi władzę i tę władzę daje dowódcom nasze wojskowe prawo i przepisy regulaminów wojskowych. Jednak istotą władzy nie jest wyłączenie ani nawet głównie, wymuszanie posłuchu. Wymuszanie posłuchu staje się zbędne jeżeli

wszyscy solidarnie współpracują, gdy rozkazy są wykonywane ochoczo, gorliwie, dokładnie i szybko. To jest właśnie naszą normą wojskową na czas pokoju i wojny. Ale prawo musi przewidzieć również odbiegające od normy wyjątki, musi zapewnić, aby dowódca nie był bezradny nawet wobec przypadków wyjątkowych. Przytoczone przepisy nie są więc wymierzone przeciwko karnym i zdyscyplinowanym żołnierzom, ale przeciwko tym, którzy swe niezdyscyplinowanie mogą doprowadzić do granic przestępstwa i nie zawahają się tych granic przekroczyć.

3. PRZEWINIENIA DYSCYPLINARNE A PRZESTĘPSTWO

Nieprzestrzeganie lub niestosowanie się do przepisów zawartych w regulaminach wojskowych nie jest przestępstwem i nie podlega rozpatrywaniu przez sądy wojskowe. Chyba że to niestosowanie się jest również zagrożone odnośnym przepisem Kodeksu Karnego. Wówczas jest przestępstwem, ale na mocy przepisu prawa. W zakresie dyscypliny mamy do czynienia z przewinieniami dyscyplinarnymi, za które kary dyscyplinarne wymierza dowódca. Uprawnienia dyscyplinarne dowódców dokładnie określa regulamin.

Między przewinieniem dyscyplinarnym a przestępstwem jest ogromna różnica jakościowa. Nie znaczy to jednak wcale, że żołnierz ma unikać zachowań przestępczych, a może lekceważyć przewinienia dyscyplinarne. Są to zjawiska inne ja-

kościowo, ale w swej treści znaczeniowej pokrewne, bowiem dotyczą stosunku żołnierza do przepisów prawa bądź regulaminu, ale zawsze przepisu, normy, zasady postępowania. I otóż to pokrewieństwo sprawia, że niekiedy drobne nawet lub inne przewinienia dyscyplinarne stopniowo rozbierają znamion przestępstwa, stają się nimi i pociągają ciężkie następstwa prawne.

Oto kilka przykładów. Żołnierz stał na posterunku w dużym mieście i nie miał żadnego zamiaru dopuścić się przestępstwa, ale niezbyt rygorystycznie przestrzegał przepisów regulaminu. W wyniku wdał się w rozmowę z grupą wyrostków. Pozwolił namówić się na poczęstunek winem — mimo, że rozmów, spożywania posiłków i picia napojów na posterunku zabraniają przepisy. Dopuścił się więc kilku przewinień dyscyplinarnych. Następnie okazało się, że wymieniona grupa działała świadomie przestępczo i kierowała się chęcią zdobycia broni. Wino było zaprawione silnym środkiem nasennym. Śpiącego na ławce żołnierza znalazł rozprowadzający i w dodatku bez broni. Pistolet maszynowy został skradziony, a odnaleziono go dopiero po usilnych staraniach odpowiednich organów włącznie z milicją. Kilka wykroczeń dyscyplinarnych doprowadziło żołnierza do przestępstwa utraty broni na posterunku. Sąd ukarał go za to kilkuletnim pozbawieniem wolności.

W innym przypadku żołnierz w czasie ćwiczeń występując w charakterze łącznika na motocyklu zgodził się podwieźć nieznanego osobnika. Było to zimą, więc grubo ubrany motocyklista nie czuł jak jego pasażer przeciął pas od broni i ją

W wojsku wszystkie rozkazy i zarządzenia i postanowienia regulaminów muszą być skrupulatnie przestrzegane przez wszystkich żołnierzy

zawładnął. W określonym miejscu żołnierz wysadził pasażera i pojechał dalej. Gdy przybył na miejsce, zauważył stratę karabinka. Natychmiast zawiadomił o tym przełożonego, który uruchomił akcję poszukiwania broni. Dzięki energicznej akcji WSW i MO broń odzyskano. Żołnierz poniósł karę za swą lekkomyślność. A przecież przepisy zabraniają zabierania przypadkowych pasażerów cywilnych na wojskowe pojazdy mechaniczne. Niekiedy więc nie tylko zła wola, ale nawet lekkomyślność staje się przyczyną przestępstwa.

Inny szeregowiec pragnął odwiedzić rodzinę, a do

urlopu musiałby jeszcze czekać kilka miesięcy. Wiedział, że samowolnie nie wolno opuszczać koszar. Ale zamierzał udać się tylko na jeden dzień. W domu wiele było spraw, a ponadto dziewczyna, koledzy, wódka. Został również na dzień następny. Tak minął tydzień, później drugi. A w rezultacie — samowolne oddalenie się z koszar przeistoczyło się w dezercję, która jak o tym wiadomo jest już przestępstwem.

Wymienione przykłady nie są wymyślane przez autora. Zdarzyły się one naprawdę i przyniosły gorzkie następstwa dla kilku żołnierzy. Są one pouczające, ponieważ pokazują w jaki sposób nieszanowanie przepisów regulaminu i dopuszczanie się przewinień dyscyplinarnych może nabrać znamion przestępstwa z wszystkimi tego faktu konsekwencjami. Pouczające są również dlatego, ponieważ lepiej jest uczyć się na cudzym doświadczeniu i wyciągać cenne wnioski dla siebie, niż na własnym z ciężkimi konsekwencjami. Oczywiście, w omawianym tu aspekcie.

4. ZNAJOMOŚĆ PRAWA WOJSKOWEGO ORAZ REGULAMINÓW UMACNIA PORZĄDEK WOJSKOWY I DYS- CYPLINĘ

W życiu współczesnego cywilizowanego człowieka wszystkie jego czynności odnoszące się do działania w zespole, pracy, współpracy z innymi ludźmi, a niekiedy również indywidualnie — są ustalone odpowiednimi przepisami, instrukcjami, za-

kresem obowiązków. Od tego zależy sprawność organizacyjna, funkcjonowania danego systemu, a więc porządek i efektywność działania. Zawsze można lepiej, dokładniej i więcej wykonać kiedy wszyscy w danym zespole wiedzą, co do kogo należy i jak mają postępować w różnych sytuacjach.

Prawo rodzinne np. nie pozwala na pewne sposoby zachowania się członka rodziny. Np. karalne jest pozostawianie bez opieki dzieci, zaniechanie świadczeń na ich utrzymanie, jak również pozostawianie bez środków do życia niezdolnych do pracy rodziców. W rodzinie z pewnością brak jest regulaminów. Ale za to rodzice słownie ustalają system wymogów, określają co wolno, a czego nie, i codziennie przydzielają sobie i innym zadania. Natomiast w fabryce, kopalni, urzędzie są szczegółowe instrukcje, a często każdy pracownik podpisuje zakres obowiązków do niego należących i stąd wie, co ma wykonywać, jak ma pracować, jaka na nim spoczywa odpowiedzialność.

Wojsko pod tym względem nie stanowi żadnego wyjątku. Różnica polega jedynie na tym, że w wojsku trzeba bardzo dokładnie i rygorystycznie przestrzegać przepisów oraz że kontrola ich przestrzegania i system egzekwowania są silniejsze. Występuje tu następująca zależność: im silniejsza organizacja — tym dokładniejszego wymaga ustalenia reguł postępowania; im dokładniejsze przepisy — tym większy ma być porządek i sprawniejsza organizacja.

Siły zbrojne są przeznaczone do zadań szczególnych, do obrony kraju. Zadania obronne wykonuje się przez walkę z wrogiem, są to więc zadania

Wojskowa Służba Wewnętrzna spełnia ważną funkcję
w utrzymaniu dyscypliny, porządku w naszym Wojsku,
przestrzegania regulaminów przez żołnierzy

niebezpieczne. I otóż w obliczu niebezpieczeństwa organizacja wojskowa musi być tak samo sprawna i niezawodna jak w czasie pokoju. Dlatego właśnie potrzebna jest żołnierzowi znajomość prawa wojskowego i regulaminów wojskowych. Oczywiście sama znajomość nie wystarczy. Niezbędne jest ściśle ich przestrzeganie w życiu.

* * *

Ściśle przestrzeganie przepisów prawa i postępowanie zgodne z tym, co nakazują regulaminy wojskowe jest podstawą karności i dyscypliny. Znaczenie dyscypliny wojskowej jest dla armii ogromne. Stanowi ona najmocniejszy fundament mocy i zdolności bojowej sił zbrojnych. Zatem osłabianie dyscypliny — to godzenie w siłę, zwartość i sprawność organizacyjną wojska. Właśnie dlatego prawo wojskowe i regulaminy przewidują różne sankcje, które odpowiednie władze lub organa mogą stosować wobec dopuszczających się przestępstw i przewinień.

Natomiast prawo wojskowe i regulaminy w niczym nie zagrażają uczciwym, zdyscyplinowanym żołnierzom, sumiennie wykonującym swoje żołnierskie powinności. Dla nich przewidziane są wyróżnienia i nagrody, dla nich są słowa uznania i mocny uścisk dłoni dowódców. Dla nich jest przeznaczona wdzięczność Ojczyzny i poczucie dobrze spełnionego obowiązku.

WIERNOŚĆ PRZYSIĘDZE I SZTANDAROWI — OBOWIĄZKIEM I CHŁUBNĄ TRADYCJĄ ŻOŁNIERZA POLSKIEGO

*„Ojczyzna jest
to wielki zbiorowy obowiązek”
Cyprian Kamil Norwid*

1. PRZYSIĘGA WOJSKOWA — WIECZYSTYM ŚLUBEM NA WIERNOŚĆ OJCZYŹNIE I NARODOWI POLSKIEMU

Przysięga wojskowa — jest wyrażeniem celów
i zadań postawionych żoł-
nierzowi przez naród.

Przysięga wojskowa — jest źródłem siły moral-
nej żołnierza polskiego.

Na przestrzeni tysiącletnich dziejów zmieniały
się ustroje i epoki, zmieniała się forma i słowa
przysięgi, rosła jej wymowa społeczna i bogactwo
treści. Jej rodowód przebiegał od ślubów wierności
piastowskim władcom do ślubów wierności ziemi
polskiej i narodowi polskiemu a także idei, o którą
toczyła się walka.

Ślubowanie w wojsku polskim wprowadzono dość wcześnie, bo jeszcze za panowania pierwszych Piastów. Składano je w czasie pasowania na rycerza. Młody rycerz ślubował dochować wierności kościołowi, władcy i piastowskiej chorągwi. W okresie walk narodowowyzwoleńczych w treści przysięgi pojawia się idea obrony Ojczyzny.

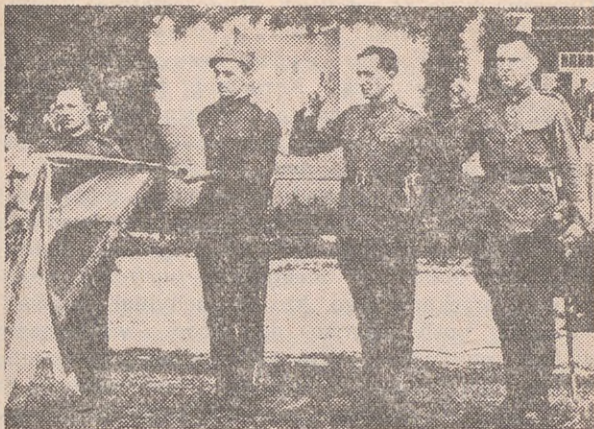
Wiele wydarzeń historycznych związanych z losem kraju nabiera znaczenia symbolu i zajmuje w pamięci narodowej nieprzemijającą doniosłość. Wśród nich na czoło wybija się uroczysta przysięga Tadeusza Kościuszki złożona na rynku krakowskim, w której to Naczelnik przysięgał całemu narodowi polskiemu, „iż powierzonej mu władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyje, lecz jedynie dla obrony całości granic, odzyskania samowładności narodu i ugruntowania powszechnej wolności używać będzie”.

Dużą żywotność zachowały słowa, wypisane na polskich sztandarach z okresu „Wiosny Ludów” — „Za Waszą wolność i naszą”, jak również hasła pisane przez skazańców „Niech żyje Polska”.

Rzuceni na obczyznę Polacy walczący o wolność innych narodów noszą na swych mundurach hasło: „Ludzie wolni są braćmi”. Do nich to w uznaniu poniesionych zasług zwracał się Dyrektoriat francuski w 1797 r.

„Waleczni Polacy nie zdołaliście oswobodzić własnej ojczyzny z jarzma, aleście przysięgli bronić wolności gdziekolwiek jej flaga zawieje”.

Po wielu latach tułaczki, bojach i trudach wracali oni na każdy zew Ojczyzny, by pokazać światu, że są „...tych przodków synami, którzy liczniej-

Przysięga żołnierzy 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki składana w Sielcach nad Oką w dniu 15 lipca 1943 r.

szych wrogów nie rachowali inaczej jeno zwycięskim orężem". Przeświadczenie o wielkiej sprawiedliwości podjętej walki czyniło z oddziałów w okresie powstań narodowych wojsko owiane duchem niezwykłego męstwa i bohaterstwa.

Nadzieja wolności rozniecała święty zapał miłości Ojczyzny, rozbudzała poczucie przynależności i dumy narodowej, wiary we własne siły i możliwości zwycięstwa. Potwierdzeniem tego jest przysięga jaką składali żołnierze powstania styczniowego:

„Ja polski żołnierz, przysięgam walczyć za

Ojczyznę moją do ostatnich sił; do ostatniej kropli krwi mojej, znosić cierpliwie wszystkie trudy, cierpienia, niewygody i słuchać bezwarunkowo naczelników przez Rząd Narodowy postawionych. A gdybym nie dotrzymał tej przysięgi, niech spadnie na mnie przekleństwo współbraci i kości moje niech nie pozostaną na ziemi ojczystej”.

Obok ślubów składanych na wierność ziemi polskiej i narodowi polskiemu, ślubowano karność, męstwo i ludzkość — były to przymioty godne polskiego żołnierza, niegodnym noszenia tego imienia orzekano tego, kto im uchybiał. Bezwarunkowe posłuszeństwo dowódcom, waleczność w boju, wytrwałość w przeciwnościach, oto czego wymagała Ojczyzna od żołnierza — powstańca.

„W waszym męstwie i wytrwałości, żołnierze, spoczywa nadzieja Ojczyzny” — czytamy w odezwie Rządu Narodowego z 1863 r.

W okresie II-giej wojny światowej, w obliczu utraty niepodległości, do walki z najeźdźcą stanął cały naród. Obrona kraju stała się walką spontaniczną, tragiczną i bohaterską.

Żołnierz września krwawił na wielu polach bitew, cofał się i znów podrywał do ataku. Wysokie morale, pogarda śmierci sprawiły, iż obok istniejących w naszych dziejach kart wspaniałego bohaterstwa i zdumiewającej ofiarności społeczeństwa zapisane zostały nowe karty, jak bitwa nad Bzurą, obrona wrześniowa Warszawy, Westerplatte, Helu, Modlina, Kocka, jak dziesiątki epizodów tej nierównej walki gdzie w warunkach wręcz niewiarygodnych bił się polski żołnierz wspierany przez ludność.

Żołnierz polski wierny do końca złożonej przysiędze prowadził walkę od pierwszego do ostatniego dnia wojny. Naród polski zagrożony w swoim istnieniu przez hitleryzm — broni nie złożył, nie pogodził się z klęską i podjął heroiczną walkę o ocalenie i ostateczne zwycięstwo.

„Rozstając się z Wami dziękuję Wam w imieniu Ojczyzny za Waszą krew przelaną i za Wasze trudy. Spełniliście swój obowiązek żołnierski do końca” — czytamy w rozkazie pożegnalnym do żołnierzy Armii „Warszawa”.

W narodowej pamięci na zawsze pozostaną bohaterские postacie żołnierzy Września, krwawe ofiary śląskich harcerzy, którzy poszli do walki obok ojców i starszych braci, choć nie wiązała ich jeszcze przysięga, pokolenia polskich komunistów, którzy tak jak Buczek, prosto zza krat szli do walki z wrogiem, cywilni żołnierze Batalionów Obrony Warszawy, którzy tak jak ich przywódca prezydent Starzyński byli symbolem honoru i męstwa Polaka, nieulękli Czerwoni Kosynierzy Wybrzeża — którzy podobnie jak ich imiennicy z okresu insurekcji kościuszkowskiej niemal gołymi rękoma bronili honoru ginącej Ojczyzny.

Przegrana kampania wrześniowa, ciężkie straty w walce i krwawy terror okupanta nie złamały narodu polskiego. Żołnierz polski obfitą daniną krwi na wszystkich frontach regularnej i partyzanckiej walki z faszyzmem na lądzie, morzu i w powietrzu dochował wierności złożonej przysiędze.

Tragiczny polski wrzesień w całej wyrazistości ukazał bowiem bezdroża, na które sprowadziła nas polityka rządów sanacyjnych. Postawił on przed

narodem alternatywę: biologicznej zagłady bądź zdeterminowanej walki.

Naród polski wybrał jedynie słuszną drogę — drogę walki.

Polska była tym krajem, który pierwszy postawił zbrojny opór wrogowi. Byliśmy krajem, który pomimo poniesionej klęski ani na chwilę nie zaniedbał orężnej walki o swoją niepodległość.

15 maja 1942 roku wyruszył w lasy piotrkowskie pierwszy oddział Gwardii Ludowej pod dowództwem Małego Franka.

Żołnierze tego oddziału oraz następne pokolenia Gwardzistów składali uroczystą przysięgę:

„Ja syn ludu, antyfaszysta, przysięgam, że mężnie i do ostatnich sił walczyć będę o niepodległość Ojczyzny i wolność ludu. Przysięgam, że oddając się pod komendę Gwardii Ludowej z bezwzględnym posłuszeństwem wykonywać będę rozkazy i powierzone mi zadania bojowe i nie cofnę się przed żadnym niebezpieczeństwem. Przysięgam, że dochowam tajemnicy wojskowej i nie zdradzę jej nigdy, nawet wobec najokrutniejszych tortur, że bezlitośnie demaskować będę i ścigać tych, którzy dopuścili się zdrady. W walce o wyzwolenie Ojczyzny i ludu nie spocznę aż do naszego pełnego zwycięstwa”.

Fakty niech świadczą, jak słowa złożonej przysięgi były realizowane w praktyce. Aresztowana w lutym 1944 roku 20-letnia Aniela Załęska — „Dorota” — studentka historii — łączniczka AL — przy której znaleziono materiały obciążające poddana została w Alei Szucha okrutnym torturom. Nie załamała się, nie zdradziła nikogo. Na krótko

przed swą męczeńską śmiercią pisała w grypsie do matki:

„Życie jest ciekawe i piękne. Warto je poznać w różnych formach i odmianach. Ani trochę nie żałuję przeszłości, nie oddałabym ostatniego roku za pięć lat spokojnego życia. Tylko mi mało i dlatego żal”.

18-letnia Zofia Grudzińska — harcerka batalionu „Parasol” chociaż przeszła szczególnie ciężkie śledztwo również nie zdradziła nikogo. Jej rówieśnica Wiesława Sawicka stanowczo odrzuciła propozycję gestapo, kiedy tortury wobec niej okazały się bezskuteczne, aby za cenę zdrady współtowarzyszy uratowała siebie i swoją rodzinę przed zagładą.

Każdego niemal dnia Warszawa — tak jak cała Polska — dostarczała dziesiątków i setek ofiar, lecz nie poddawała się, była coraz bojowsza i dumniejsza.

Moralnym wsparciem narodu w jego heroicznej walce z wrogiem na terenie okupowanego kraju były wieści o bohaterstwie żołnierzy regularnych jednostek polskich walczących na wszystkich frontach II-giej wojny światowej. W tym to czasie żołnierz polski przelewał swą krew w norweskich fiordach i na libijskich piaskach, w walkach powietrznych nad Wielką Brytanią i w morskich bitwach o Atlantyk, by wreszcie pamiętnym bojem pod Lenino rozpocząć u boku Armii Radzieckiej wspaniały szlak bojowy na najważniejszym dla sprawy wyzwolenia Polski — froncie wschodnim. Tę drogę wytyczyła myśl polskiej lewicy społecznej i dzięki niej nasz naród i żołnierz mógł w peł-

ni zdyskontować w owocach zwycięstwa swą heroiczną walkę.

Słuszna koncepcja polityczna pozwoliła kościuszkowcom dojść do kraju drogą najkrótszą. O nich to pisała Wanda Wasilewska w swej książce „Rzeki płoną”, kiedy to 15 lipca 1943 roku składali narodowi polskiemu uroczystą przysięgę:

„Przysięgam ziemi polskiej — słyszysz daleka? Do ciebie mówię, przed tobą się korzę, to ty mi zasnuwasz oczy powłoką łez, przez które trudno dojrzeć zielony las i wiejące na wietrze sztandary. Przysięgam... Wierność sojuszniczą Związkowi Radzieckiemu Ziemi, ziemio olbrzymia, ziemio wspańska, któraś mi dała przytułek w dni burzy i grozy... Któraś mi dała broń, któraś mi dała broń, któraś mi dała broń do walki z wrogiem i mundur żołnierski, któraś z rozbitka, tułacza, wygnańca zrobiła żołnierza”.

Lenino dało żołnierzowi polskiemu historyczną szansę i stąd wiodła go droga do wyzwolenia Ojczyzny, do stworzenia nowej ludowej Polski, stąd prowadził najkrótszy szlak do osiągnięcia pełnego zwycięstwa nad wrogiem.

Nie wszystkie drogi prowadziły jednak żołnierza polskiego do wymarzonej w snach Ojczyzny. Wierny złożonej przysiędze dawał w tej walce z siebie wszystko wierząc, że każdy celny strzał oddany do faszysty przyśpieszał godzinę wyzwolenia Ojczyzny, godzinę zwycięstwa. Żołnierzowi temu nieznane i obce były najczęściej machinacje rządu emigracyjnego, który kierując się klasowym egoizmem szafował szczodrą krwią polską. A krwi tej nie żałował nikt, u źródeł męstwa żołnierzy

Przysięga żołnierzy 1 WDZmech. im. Tadeusza Kościuszki złożona 15 lipca 1973 r. na polach Grunwaldu

polskich legła nienawiść do wroga i gorąca miłość do Ojczyzny.

Najpiękniej wyraził ją nieznany żołnierz poeta w swym liście do matki:

„Myślę, że jeśli wrócę powiem ci Mamo
o Szkocji i o morzu ogromnym jak śpiew,
Dowiesz się, że tęsknota będzie taka sama,
Że wszędzie jednakowo kipi młody gniew.
Poznałem różne nieba, różne widnokręgi
Otwieram świat na oścież i idę ku krwi.
Ja żołnierz wierny głosom najtrwalszej przysięgi —
W sercu mi Polska bije, w oczach żyjesz ty”.

Szlaki wojennych wędrówek na obcej ziemi znaczą dziś cmentarze — największe pomniki żołnierskiej sławy, jak kamienie milowe niełatwej historii narodu polskiego, jak drogowskazy.

Zasłepienie reakcyjnych przywódców, ich nienawiść do Związku Radzieckiego i Polski Ludowej spowodowały, że nie wszyscy żołnierze polscy, uczestnicy wielkiej koalicji antyhitlerowskiej w pełni radości święcili dzień zwycięstwa. Wielu z nich wyrokiem reakcyjnych polityków rzuconych zostało na obczyznę, gdzie niejednokrotnie przeżyło gorycz osamotnienia.

A oto co pisał o tamtych dniach polski pilot alianckiego lotnictwa płk Urbanowicz:

„W tamtym czasie biliśmy się — my, polscy lotnicy nie tylko o drogę do wolności swego kraju i nie tylko o powrót do siebie, biliśmy się także o wolność dla Anglii. Po zakończeniu wojny nasz brytyjski sojusznik skrupulatnie kazał zapłacić sobie złotem z polskiego skarbu państwa należność za każdy samolot, na którym lataliśmy nad Anglią. Za każdy samolot, w którym ginęli moi przyjaciele i koledzy w końcu nie tylko za swój kraj. Wiele rzeczy zrozumiałem, gdy tuż po wojnie zabrakło dla nas Polaków miejsca nawet w tak marginesowej w końcu i symbolicznej historii, jak aliancka „defilada zwycięstwa”.

Obserwowałem ją stojąc na chodniku jako cywil. Stara historia o „Murzynie”, który zrobił swoje i może odejść.

Głupstwo. Nie chciałbym jednak, aby kiedykolwiek kraj mój był takim „Murzynem”.

Jak najwspanialsza perła błyszczy w naszych

ojczystych dziejach udział Polaków w walkach o Berlin, o rozgromienie gniazda ludobójców, którzy rozpętali II wojnę światową. Walka ludowego Wojska Polskiego u boku żołnierzy radzieckich na szlaku bojowym od Lenino do Berlina jest pięknym symbolem chlubnego i zwycięskiego zakończenia przez nasz kraj wojny z hitlerowskim najeźdźcą. To właśnie żołnierz ludowego Wojska Polskiego, reprezentant lewicy polskiej, w imieniu wszystkich żołnierzy polskich biorących udział w II wojnie światowej, w imieniu umęczonego całego narodu polskiego zatknął na pruskiej Kolumnie Zwycięstwa biało-czerwony sztandar obok radzieckiego — czerwonego.

O tym trudzie, o bohaterstwie, o ofiarach żołnierzy nie sposób zapomnieć. Ponad 6 milionów dotkniętych różnymi formami represji hitlerowskich — oto bilans strat i cierpień narodu polskiego w II wojnie światowej. Nie ma w świecie drugiego kraju, który by zapłacił taką wysoką cenę. To jest cena wolności narodu polskiego.

Dziś w panteonie żołnierskiej chwały wypisaliśmy imiona tych wszystkich, którzy bez względu na to, na jakim bili się froncie, walczyli o wolność Polski. Z ich wspólnego wysiłku, z morza krwi i cierpień, z bohaterstwa całego walczącego narodu powstała Polska Rzeczpospolita Ludowa.

2. ZANIM WYPOWIESZ UROCZYSTE SŁOWA PRZYSIĘGI

Dzień złożenia przysięgi na wierność narodowi polskiemu to najdonioślejszy moment w życiu

każdego Polaka. Jest to przecież akt ślubowania złożony na wierność ziemi polskiej, która jest symbolem matki dla wszystkich swoich synów i córek, którzy ramieniem, cnotą, pługiem i mieczem uczynili z niej Ojczyznę Polaków.

Ojczyzna — to pojęcie bardzo szerokie. To nie tylko twoja rodzinna wieś czy miasto, w którym przyszedłeś na świat i wyrosłeś, nie tylko cały obszar ziemi, na którym wyrosli i wychowali się twoi bracia rodacy, nie tylko nasz język narodowy. Ojczyzna to przede wszystkim bezmiar krwi złożonej w ofierze naszym polom, lasom, jeziorom, wzgórzom, dolinom i cmentarzom. Ojczyzna — jak pisał Stefan ŻEROMSKI — to samo życie. Jak krew bije w tętnach, jak serce w piersiach uderza, jak myśl w mózgu przepływa tak w nas żyje Ojczyzna.

Nieraz żołnierz tułacz zmuszony uchodzić na obczyznę brał w garść grudkę ziemi polskiej jako największą relikwię — wierząc, że zawiera ona w sobie potęgę pracy, znoju, walki i nadziei na odzyskanie utraconej wolności. Pozbawieni własnego państwa żyliśmy zawsze sprawami Ojczyzny. Nawet wówczas, gdy walczyliśmy poza krajem. To uczucie celnie wyraził Władysław Broniewski w lapidarnych słowach:

„Wiele się lądów zdeptało
wiele się krajów obeszło,
a ziemia wciąż była, polską,
pod każdą żołnierską podeszwą”.

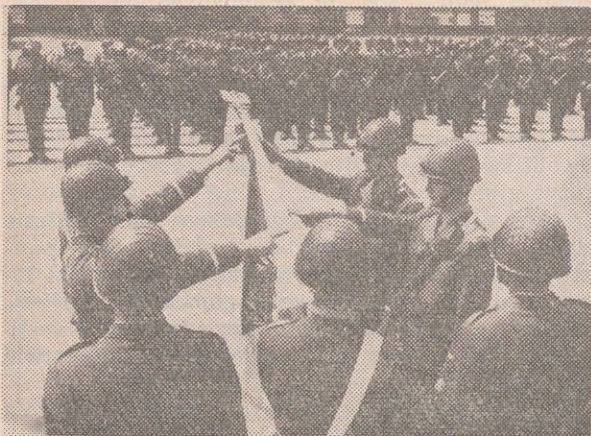
Akt uroczystej przysięgi składać będziecie w obliczu godła państwowego Orła Białego na czer-

wonym polu, który w pradawnych wierzeniach Słowian i obecnie był i pozostał symbolem odwagi i siły, piastunem bohaterkości, majestatu i czystości dążeń narodu i państwa. Do tego Orła Białego, który mówiąc słowami Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „wraz z Młotem i Sierpem” wyzwolił swój kraj. „Orła co zdjął koronę, by ją położyć u stóp ludowi”.

Aktu uroczystej przysięgi dokonywać będziecie na sztandar jednostki oraz w obliczu flagi państwowej. Od niepamiętnych czasów lud polski łączy swe barwy narodowe z głębokim uczuciem, wiąże je z tęsknotami do ulepszenia świata, uczynienia ludzi lepszymi, mądrymi w braterstwie i wspólnocie.

Przysięgać więc będziesz w otoczeniu najdroższych sercu każdego Polaka symboli. Pamiętają o tym, że reprezentują one nasze państwo, a także nasze cechy odrębności i tradycje narodowe. Świadczą również dobitnie o zajmowanym przez nasz kraj miejscu na ziemi.

Aktu uroczystego ślubowania Ojczyźnie dokonasz także w obliczu najbliższych ci osób ojca i matki, dziewczyny i przyjaciół. Nie dziw się, gdy ujrzysz na ich twarzach łzy. Nie wstydź się, gdy wzruszenie wycisnie również łzy z twoich oczu. Dzień twojej przysięgi jest dla wszystkich niezwykle wzruszającym momentem. Nie urońcie nic z ich wzruszenia. Niech dzień waszej przysięgi będzie dniem wielkiego przeżycia dla was i dla waszych bliskich, niech słowa złożonej przysięgi głęboko zapadną w wasze serca i umysły. Niech zawarta w nich treść będzie drogowskazem w wa-

Przysięga podchorążych Wyższej Szkoły Oficerskiej
Wojsk Zmechanizowanych im. Tadeusza Kościuszki
we Wrocławiu

szym dalszym żołnierskim i obywatelskim postę-
powaniu dla dobra naszej umiłowanej Ojczyzny —
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

3. NIGDY NIE ZAWIODĘ CIEBIE OJCZYZNO!

ROTA PRZYSIĘGI WOJSKOWEJ

„JA OBYWATEL POLSKIEJ RZECZYPO-
SPOLITEJ LUDOWEJ, stając w szeregach
Wojska Polskiego, PRZYSIĘGAM NARODO-

WI POLSKIEMU być uczciwym, zdyscyplinowanym, mężnym i czujnym żołnierzem, wykonywać dokładnie rozkazy przełożonych i przepisy regulaminów, dochować ściśle tajemnicy wojskowej i państwowej, nie splamić nigdy honoru i godności żołnierza polskiego. PRZYSIĘGAM służyć ze wszystkich sił Ojczyźnie, bronić niezłomnie praw ludu pracującego, zawarowanych w Konstytucji, stać nieugięcie na straży władzy ludowej, dochować wierności Rządowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. PRZYSIĘGAM strzec niezłomnie wolności, niepodległości i granic Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przed zakusami imperializmu, stać nieugięcie na straży pokoju w braterskim przymierzu z Armią Radziecką i innymi sojuszniczymi armiami i w razie potrzeby nie szczędząc krwi ani życia mężnie walczyć w obronie Ojczyzny, o świętą sprawę niepodległości, woiności i szczęścia ludu.

Gdybym nie bacząc na tę moją uroczystą przysięgę obowiązek wierności wobec Ojczyzny złamał, niechaj mnie osiągnie surowa ręka sprawiedliwości ludowej”.

Mądre i wiele znaczące są słowa przysięgi wojskowej. Dzisiaj przysięgają na nią synowie tych znad Oki, tych spod Lenino, Warszawy, Wału Pomorskiego, Monte Cassino, Nysy, Odry, Berlina. Ważkie i mocne słowa zapadają głęboko w ich serca i umysły. Przecież to przysięga na całe życie, przysięga narodowi, z którego wyrosli, którego praw będą zawsze bronić jako obywatele

i jako żołnierze ludowego Wojska Polskiego — spadkobiercy jego chlubnych bojowych tradycji.

Mając po 19-cie lat jesteście rówieśnikami Nowej Huty, dziesięcioletników wodowanych w Gdańsku. Urodziliście się i wyrosliście wówczas, gdy kraj zaleczył rany wojny i szybko przekształcił swoją strukturę; gdy powstawał wielki przemysł, modernizowało się rolnictwo, budowano tysiące szkół. To właśnie wasi rodzice zaczynali prawie wszystko od początku. Lata wojny wykształciły w nich płomienny patriotyzm. Patriotyzm ten stał się następnie podstawą do racjonalnego działania dla dobra kraju w imię zapewnienia mu dobrobytu i postępu, a zarazem bezpieczeństwa międzynarodowego i ładu wewnętrznego.

Wam, młodemu pokoleniu żołnierzy, które nie znało wojny i okupacji, starsze pokolenie przekazuje całą prawdę o tamtych czasach wojny, czasach pogardy, a zarazem bezgranicznego heroizmu, byście czujnie stali na straży zdobyczy, jakie opłacone zostały morzem krwi i cierpień, poświęcenia i bohaterstwa.

Dziś nie wolno nam ani następnym pokoleniom Polaków zapomnieć tej ogromnej ceny, jaką płacił naród polski za wywalczenie wolności.

Czasy pokojowe nie wymagają tak wielkich poświęceń jak czas wojny, który był największą próbą ideowości, charakteru, odporności psychicznej i odwagi. W czasie pokoju jednak takie wartości, jak patriotyzm, odwaga, poświęcenie, ofiarność w służbie nie utraciły swej aktualności. Gdzie więc szukać czynów i postaw potwierdzających ów prosty, żołnierski patriotyzm w czasie

pokoju? Odnajdujemy go na polach ćwiczeń i na poligonach. W ofiarnej walce z klęskami żywiołowymi, w obronie życia obywateli zagrożonych klęską i w obronie społecznego mienia.

Postawy te można odnaleźć przy budowie setek kilometrów dróg, budowy mostów, węzłów komunikacyjnych i torów kolejowych. Można je zaobserwować niemal w każdym mieście, gdzie żołnierze rozwiązują trudne i skomplikowane problemy rozwoju danego regionu.

Dziś można z całą odpowiedzialnością powiedzieć, że żołnierz ludowego Wojska Polskiego wierny słowom „*Przysięgam służyć ze wszystkich sił Ojczyźnie*” nie opuścił żadnej akcji społecznej, rozwijanej dla wspólnego ogólnonarodowego dobra. Wystarczy choćby wspomnieć, że w wielkiej społecznej akcji budowy szkół tysiąclecia tylko do 1968 r. wojsko przekazało na ten wzniosły cel ze składek społecznych 125 milionów złotych, a wartość żołnierskich czynów społecznych przy budowie szkół szacuje się na sumę ponad 70 milionów złotych.

Pięknym symbolem może tu być również szeroko rozwinięta w wojsku akcja honorowego dawstwa krwi. Hasło „*krw nie jest do sprzedania*” stało się powszechne w większości jednostek LWP. W 1961 roku wojskowi krwiodawcy oddali dla potrzeb szpitali i klinik w całym kraju 3000 litrów krwi, w roku następnym 10 tys. litrów, w 1968 r. i latach następnych już po kilkadziesiąt tysięcy litrów tego cennego leku.

Wśród rozlicznych przejawów żołnierskiego patriotyzmu szczególnego znaczenia nabiera codzien-

ny żołnierski trud przy budowie sztandarowych obiektów przemysłowych, zazębiających się z potrzebami obronnymi, przy rozbudowie dróg, linii kolejowych i mostów. Właściwe służbie wojskowej bohaterstwo przejawia się dobitnie w walce z groźnymi żywiołami i ciągle jeszcze odkrywanymi śmiertcionośnymi pozostałościami wojny.

Źródło żołnierskiej żarliwości i patriotyzmu wiąże się z tym, że żołnierz polski jest wychowany na najpiękniejszych wzorach sławy oręcza polskiego, w duchu obywatelskiego i społecznego zaangażowania w interesy swego kraju. W krajobrazie polskich dokonań żołnierze odnajdują swe miejsce godne wojennej tradycji i wraz z całym narodem biorą na siebie ciężar odpowiedzialności za losy naszej socjalistycznej Ojczyzny.

Pragną mieć oni swój osobisty udział przy budowie „drugiej Polski” — Polski marzeń, pragnień i ambicji każdego Polaka. „Druga Polska” — to nic innego jak podwojenie całego materialnego dorobku dotychczasowych pokoleń, pomnożenie sił wytwórczych kraju. Cel ten osiągnąć może cały naród zespolonym wysiłkiem wszystkich pokoleń.

Nowoczesna, silna i szczęśliwa socjalistyczna Polska, której ślubujecie dochowanie wierności, jest nadrzędnym celem wszystkich Polaków, a praca dla niej wspólnym zbiorowym obowiązkiem.

„Dzięki wysiłkowi narodu — mówił tow. E. Gierek na krajowej naradzie aktywu młodzieżowego — stworzone zostały w ciągu 28 lat istnienia Polski Ludowej niezbędne warunki dla przyspieszenia tempa dalszego rozwoju naszej Ojczyzny.

Sztandary wojskowe, symbole patriotyzmu i internacjonalizmu, symbole wiernej i godnej służby żołnierskiej

Waszą najwyższą powinnością jest te warunki w pełni wykorzystać dla dobra naszego narodu dla dobra socjalizmu. Polska, którą budujemy, będzie przede wszystkim waszym domem. Chcielibyśmy, aby cała polska młodzież rozumiała, że pracując dla Polski pracuje dla siebie. Żeby wiążała wszystkie swoje plany życiowe, wszystkie ambicje z przyszłością Ojczyzny”.

Słowa I Sekretarza Komitetu Centralnego PZPR tow. Edwarda Gierka mają niezwykłą wymowę. Zapadają one głęboko w serca żołnierzy, którzy jak niegdyś ich ojcowie mają do spełnienia równie ważne i odpowiedzialne obowiązki.

Przysięgając strzec niezłomnie wolności i niepodległości przed zakusami imperializmu przyjmujecie na siebie zobowiązanie zapewnienia bezpieczeństwa Ojczyźnie i spokoju jej obywatelom. Obok tego nadrzędnego obowiązku przysięga wojskowa nakłada na każdego żołnierza zadanie ofiarnej pracy i służby dla Ojczyzny. Jest to konkretny sprawdzalny przejaw naszego patriotyzmu, honoru i godności obywatelskiej.

Honor i godność żołnierza polskiego to pojęcie bardzo szerokie. Tu kryje się zadanie wzorowego wypełniania obowiązków i zdyscyplinowania, uczciwości i koleżeństwa oraz gotowości poświęceń dla Ojczyzny. Złamanie przysięgi to nie tylko występki, to sprawa twojego narodowego honoru. Honor i gotowość żołnierza polskiego to sprawa tradycji. Nierzadko pomniejszano te cechy zarzucając nam Polakom skłonność do nadmiernej brawury, prowadzącej do niepotrzebnych ofiar.

My Polacy nie uczyliśmy się z książek umiło-

wania dla Ojczyzny. Przekazywało je nam starsze pokolenie, które przygotowywało swych synów do walki „ZA HONOR I OJCZYZNĘ”. Ojczyzna dla każdego z nas była i pozostanie wartością najcenniejszą a obrona honoru Ojczyzny — najświętszą powinnością żołnierską i obywatelską.

My żołnierze jesteśmy krwią z krwi i kością z kości narodu polskiego. Wyrośliśmy z klasy robotniczej, z chłopstwa, inteligencji pracującej. Z troski o to, żeby już nigdy nie powtórzyły się lata narodowych klęsk i tragedii. Biliśmy się o Polskę, w której każdy obywatel mógłby spokojnie żyć i pracować. Polskę silną jednością narodu i potencjałem ekonomicznym. W okresie minionych 29 lat istnienia Polski Ludowej zawsze byliśmy z narodem, z klasą robotniczą, z partią, z władzą ludową. Do tego zobowiązują nas na całe życie słowa żołnierskiej przysięgi, będące drogowskazem naszego postępowania względem Ojczyzny i Narodu.

With the exception of the first two pages, the manuscript is a continuous record of the events of the day, from the time of the first alarm to the end of the day. The first two pages are a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the names of the persons who were absent. The first page is a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the second page is a list of the names of the persons who were absent. The rest of the manuscript is a continuous record of the events of the day, from the time of the first alarm to the end of the day. The first two pages are a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the names of the persons who were absent. The first page is a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the second page is a list of the names of the persons who were absent. The rest of the manuscript is a continuous record of the events of the day, from the time of the first alarm to the end of the day.

The first two pages are a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the names of the persons who were absent. The first page is a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the second page is a list of the names of the persons who were absent. The rest of the manuscript is a continuous record of the events of the day, from the time of the first alarm to the end of the day. The first two pages are a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the names of the persons who were absent. The first page is a list of the names of the persons who were present at the meeting, and the second page is a list of the names of the persons who were absent. The rest of the manuscript is a continuous record of the events of the day, from the time of the first alarm to the end of the day.

**Nasza Ojczyzna — Polska
Rzeczpospolita Ludowa**

Наша Огневна — Полярна
Республика Ивана

**POLSKA LUDOWA —
PAŃSTWEM LUDZI PRACY**
(Podstawy ustroju politycznego)

Ojczyzna nasza jest państwem demokracji ludowej, w którym władza sprawowana jest przez lud pracujący miast i wsi. Dokumentem określającym zasady ustrojowe, strukturę naczelnych i terenowych organów władzy ludowej i administracji państwowej oraz prawa i obowiązki obywateli jest Konstytucja PRL. Znaczenie Konstytucji wynika nie tylko z faktu, że ustanawia ona najważniejsze zasady związane z organizacją i działalnością ludowego państwa. Odzwierciedla ona także wieloletnie tradycje walki mas pracujących o społeczne i narodowe wyzwolenie.

W zasadach ustrojowych naszego państwa zawarta jest najwyższa wola ludu pracującego, utrwalone owoce jego walki o władzę ludową i prawa społeczno-polityczne, zagwarantowane są jego dążenia, żywotne interesy dnia dzisiejszego i przyszłości. Socjalistyczny rozwój kraju zapewnia równość i sprawiedliwość społeczną, szybki postęp w zaspokojeniu potrzeb socjalno-bytowych, umożliwia wpływ ludzi pracy na życie polityczne

kraju i kierunek jego dalszego rozwoju. Socjalistyczne zasady ustrojowe stwarzają rozległe możliwości i potrzeby bezpośredniego udziału obywateli w rządzeniu krajem, co jest ważnym czynnikiem zespalaającym ogół mas pracujących jako współgospodarzy kraju. Racje państwowe w naszej Ojczyźnie wyrażają potrzeby, dążenia i aspiracje życiowe wszystkich ludzi pracy. Z tego właśnie względu każdy obywatel, środowisko społeczne, urząd i zakład pracy winny kierować się w swoim działaniu stałą troską o umacnianie socjalistycznego ustroju naszego państwa.

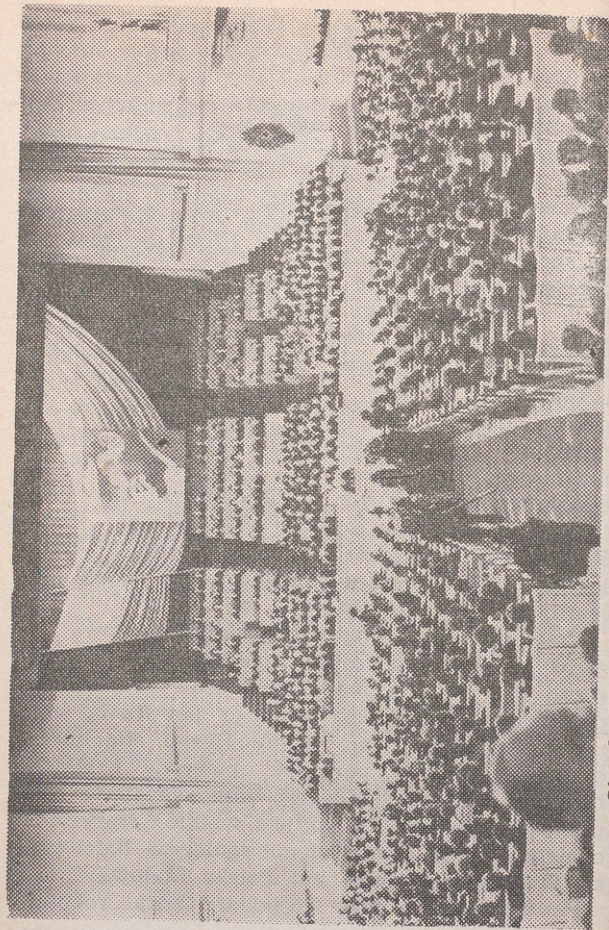
Socjalistyczne przemiany społeczno-polityczne nie rozwiązują jednak — jak uczy doświadczenie — samoczynnie wszystkich spraw gospodarczych i bytowych ludzi pracy. Otwierają one tylko szerokie możliwości nowoczesnego rozwoju, które należy wszechstronnie wykorzystać i wypełnić twórczą pracą całego społeczeństwa. Współgospodarzenie oznacza więc potrzebę zabezpieczenia wysokiej sprawności w zarządzaniu różnymi dziedzinami gospodarki narodowej przez organy władzy i administracji państwowej i gospodarczej oraz społeczną troskę o pomnażanie mienia społecznego, wydajną pracę, porządek społeczny, rozwój oświaty, kultury i kwalifikacji. Socjalizm dał Polsce wielką szansę rozwojową, która wymaga od wszystkich obywateli umiejętności twórczych, aby kraj systematycznie przechodził na coraz wyższe szczeble materialnego i społecznego rozwoju.

1. PODSTAWY I CECHY USTROJU POLITYCZNEGO PRL

Socjalistyczne zasady ustroju społeczno-gospodarczego są zasadniczym źródłem władzy politycznej ludzi pracy i źródłem ekonomicznych przeobrażeń kraju. Wejście Polski Ludowej na drogę socjalizmu umożliwiło dokonanie głębokiej rewolucji społecznej i gospodarczej, której wyrazem jest: przejęcie i utrwalenie władzy przez masy pracujące, nowoczesne uprzemysłowienie i związane z nim rozległe przemiany w warunkach bytowych społeczeństwa. Wnoszą one awans materialny i kulturalny ludności, stwarzają wszystkim chętnym i zdolnym możliwości spełnienia życiowych dążeń i aspiracji. Współczesny kształt i nowoczesny rozwój Polski Ludowej jest owocem trudu ogółu mas pracujących i kierowniczej siły politycznej narodu — Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Polityczne podstawy ustroju i władzy ludowej opierają się na następujących siłach społecznych i zasadach, którymi są:

Przodująca rola klasy robotniczej. Czołowa pozycja klasy robotniczej w społeczeństwie wynika z roli jaką spełniła ona w wieloletniej walce z kapitalizmem. Od chwili swojego powstania była zawsze trzonem ruchu rewolucyjnego, siłą burzącą kapitalistyczny porządek społeczny i władzę burżuazji. W latach drugiej wojny światowej pod przewodnictwem PPR podjęła walkę z faszyzmem o niepodległość i wyzwolenie społeczne ludzi pracy. Owocem tej walki jest Polska Ludowa.

Po wyzwoleniu jako gospodarz kraju robotni-

Obrady VI Zjazdu PZPR — kierowniczej siły narodu polskiego

czym trudem dźwigała z ruin kopalnie, huty, transport, fabryki, porty i miasta. Klasa robotnicza tworzy najważniejsze dobra materialne, kształtuje podstawy bytu oraz społeczne i gospodarcze kierunki rozwoju PRL. Jest także siłą społeczną nieodłącznie związaną z socjalistycznym ustrojem, tworzy go i rozwija. Robotnicze organizacje partyjne stanowią główne źródło siły partii. Partia może skutecznie rozwiązywać podstawowe problemy rozwoju kraju i bytu ludności dzięki oparciu o klasę robotniczą i przy jej aktywnym współudziale. W ustroju socjalistycznym tworzy się nowoczesny model robotnika o wysokich kwalifikacjach, wykształceniu, kulturze i świadomości politycznej. O obliczu i roli współczesnej klasy robotniczej decyduje robotnik wielkoprzemysłowy.

Odpowiedzialność klasy robotniczej za losy i byt narodu jest polityczną zasadą, na której opiera się nasz porządek społeczny, jest zasadą ustrojową odzwierciedlającą najważniejsze racje istnienia i rozwoju socjalistycznej Polski.

Kierownicza rola PZPR w społeczeństwie. Uzewnętrznia się we wszystkich dziedzinach życia społeczno-politycznego i gospodarczego, jej przewodnictwo jest fundamentalną zasadą ustrojową PRL. Kierownicza rola PZPR wynika zarówno z jej rewolucyjnej tradycji historycznej jak i współczesnej roli. Partia prowadziła klasie robotniczej w walce klasowej o społeczne i narodowe wyzwolenie mas. Partia była i jest motorem wielkich przemian społecznych, które wyeliminowały pasożytniczą klasę burżuazji a masom pracującym zapewniły sprawiedliwość, godność, sza-

cunek dla ich pracy i społeczny awans. PZPR jako polityczny kierownik w procesie budownictwa socjalistycznego wypełnia wielorakie doniosłe funkcje, wśród których wymienić można:

- ideologiczną, wyrażającą się w określaniu celów i programu ideowego wychowania mas pracujących w duchu socjalistycznej ideologii marksistowsko-leninowskiej, patriotyzmu i proletariackiego internacjonalizmu. Działalność ideologiczna partii tworzy trwałe powiązania między socjalistyczną ideologią, socjalistycznym rozwojem kraju a postawami obywatelskimi i moralnymi społeczeństwa, pogłębia jego odpowiedzialność za losy Ojczyzny;
- polityczno-organizatorska wyrażająca się wypracowywaniem kierunków i zadań społeczno-gospodarczego rozwoju kraju służącego życiowym interesom ludzi pracy, dąży do pozyskania poparcia całego narodu dla jego realizacji. Rozwija działalność zmierzającą do rozwoju i umacniania ustroju socjalistycznego, sprawnego działania organów władzy i administracji i umacniania demokracji socjalistycznej;
- w polityce zagranicznej partia działa na rzecz zagwarantowania narodowi trwałego bezpieczeństwa i umacniania sił socjalizmu w świecie, kształtuje i umacnia nierozzerwalny sojusz, przyjaźń, jedność i współdziałanie z partiami bratnich krajów socjalistycznych oraz międzynarodowym ruchem robotniczym i komunistycznym;
- na partii spoczywa główna odpowiedzialność za sprawę kraju i społeczeństwa. Prezentując in-

teresy klasy robotniczej PZPR reprezentuje jednocześnie interesy życiowe, dążenia i pragnienia wszystkich mas pracujących, obejmuje zasięgiem swoich wpływów wszystkie środowiska ludzi pracy miast i wsi. Naród wiąże swoje dążenia i cele z ustrojem socjalistycznym i partią, do niej kieruje postulaty, od niej oczekuje inicjatywy, z nią współdziała i widzi swojego przewodnika.

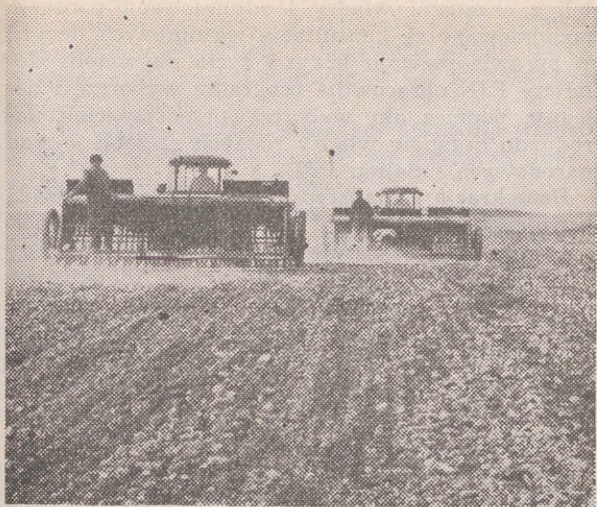
Wywalczony przez partię ustrój socjalistyczny zapewnia stały rozwój kraju, rosnący dobrobyt i kulturę społeczeństwa. Pod kierownictwem partii ustalone zostały także trwałe sojusze i współdziałanie z krajami socjalistycznymi z ZSRR na czele gwarantując Polsce niepodległość, suwerenność i trwałe bezpieczeństwo. PZPR realizuje swoje zadania i cele w sojuszu i współdziałaniu z ZSL i SD. Trójpartyjny system polityczny PRL z przewodnią rolą PZPR w tym sojuszu jest ważnym czynnikiem zespalającym naród wokół zadań budownictwa socjalistycznego.

Sojusz robotniczo-chłopski. Klasa robotnicza i jej partia spełniając główną rolę w budownictwie socjalistycznym podejmuje i realizuje interesy innych warstw społecznych w tym również pracującej ludności wiejskiej. Wspólnota interesów klasowych, politycznych i gospodarczych stwarza polityczny grunt dla rozwoju sojuszu robotniczo-chłopskiego ujmującego w swoje ramy dwie największe klasy ludu pracującego: klasę robotniczą i pracujące chłopstwo. Zespolenie tych dwóch sił społecznych stwarza warunki budowy socjalizmu służącego wszystkim ludziom pracy miast i wsi.

Jest to więc sojusz oparty na wspólnocie interesów klasowych przynoszący obydwu klasom społecznym sprawiedliwe szanse rozwojowe.

Polityczna treść sojuszu jako zasady ustrojowej uwidacznia się w ścisłej współpracy PZPR i ZSL w planowaniu i realizacji socjalistycznych przeobrażeń wsi, nowoczesnego rozwoju i wydajności gospodarki rolnej oraz w udziale chłopów w naczelnych i terenowych organach władzy i administracji państwa. Owocem tego sojuszu jest nowoczesny rozwój gospodarczy i kulturalny wsi, stały wzrost produkcji rolnej w gospodarce chłopskiej, spółdzielczej i państwowej. Realizacja zasad sojuszu dokonuje się na różnych płaszczyznach życia politycznego i gospodarczego. Znaczne środki materialne przeznaczane na intensyfikację produkcji rolnej, rozwój oświaty rolnej, poprawę warunków życia i pracy są najbardziej widocznymi przykładami wielostronnego rozwoju spójni miasta i wsi. Podnoszą one społeczną i zawodową rangę ludności rolniczej, są wyrazem nowoczesnego kierowania sprawami wsi przez PZPR i ZSL.

Front Jedności Narodu. W oparciu o ogólnonarodowy program rozwoju kraju wytyczony przez PZPR, rozwijają działalność w ramach FJN organizacje społeczne: związki zawodowe, organizacje młodzieżowe, kobiece, kombatanckie, społeczno-kulturalne, członkowie partii i stronnictw politycznych, wierzący i niewierzący — wszyscy, których zespala praca dla socjalistycznej Ojczyzny. FJN jest ważnym czynnikiem polityczno-ustrojowym stwarzającym możliwości szerokiego uczestnictwa i współdecydowania obywateli o sprawach

Pomoc w socjalistycznych przeobrażeniach wsi polskiej — oto główna treść sojuszu robotniczo-chłopskiego

rozwoju kraju, miast i wsi. Struktura organizacyjna FJN składa się z komitetu ogólnopolskiego oraz komitetów w województwach, powiatach, miastach i dzielnicach miast i gminach. W osiedlach i rejonach mieszkaniowych miast funkcje ogniw FJN spełniają organy samorządu mieszkańców. Samorządy te mają doniosłe znaczenie w sferze kształtowania współżycia społecznego, wychowania, odpoczynku, ładu, porządku i zagospodarowania miejsc zamieszkania. Poprzez komitety FJN rozwijana jest więź i współdziałanie obywa-

teli z organami władzy i administracji państwa, podejmowane są konsultacje ważniejszych decyzji w sprawie rozwoju kraju i życia obywateli. Komitety FJN opracowują programy wyborcze i delegują poprzez akt wyborczy przedstawiciele narodu do organów władzy różnych szczebli — rad narodowych i Sejmu PRL.

Demokracja socjalistyczna. Jest naczelną zasadą ustrojową i polityczną formą szerokiego współdziałania społeczeństwa w sprawowaniu władzy oraz kontroli społecznej. Demokracja socjalistyczna wyrosła z walk klasowych i ideałów społecznych mas pracujących, realizuje zasady równości i sprawiedliwości społecznej, podnosi godność i rolę człowieka pracy na czołowe miejsce w społeczeństwie. Jest demokracją dla ludu i przez lud sprawowaną, gdyż wszystkie organy władzy powoływane są wolą ludu pracującego i opierają się na współuczestnictwie mas pracujących w rządzeniu krajem. W systemie instytucjonalnych form demokracji socjalistycznej działają przedstawiciele mas pracujących w Sejmie, radach narodowych, samorządach robotniczych, rolniczych, spółdzielczych organizacjach społeczno-politycznych. Gromadzą one w swoich strukturach i formach działania szerokie rzesze ludności stanowiące społeczną bazę władzy ludowej.

2. FORMY SPRAWOWANIA WŁADZY PRZEZ LUD PRACUJĄCY

Wyjaśniając istotę demokracji socjalistycznej odzwierciedlaną w roli i funkcjach organów wła-

dzy państwowej oraz w bezpośrednich formach decydowania obywateli o sprawach kraju, odpowiedzieć należy na zasadnicze w tej sprawie pytania:

1. W jaki sposób lud pracujący sprawuje władzę w kraju? 2. Jakie są praktyczne przejawy ludowładztwa w codziennym życiu?

1. Socjalistyczny system przedstawicielski. Zasadniczą formą, poprzez którą realizowane są zasady demokracji socjalistycznej jest przedstawicielski system władzy. Oznacza to, że do organów władzy wybierani są przez ogół obywateli przedstawiciele (posłowie, radni), którzy sprawują władzę w imieniu swoich wyborców. Demokracja socjalistyczna jeśli chodzi o sprawowanie władzy ma charakter demokracji pośredniej, przedstawicielskiej. Stwierdzenie to należy rozumieć, że lud pracujący sprawuje władzę przez swych przedstawicieli, których w sposób tajny i bezpośredni wybrał i delegował do organów władzy: rad narodowych i Sejmu PRL.

Organy te reprezentują przedstawicieli wszystkich klas i warstw ludu pracującego, zaś pod względem składu politycznego: członków partii, stronnictw politycznych, organizacji społecznych i gospodarczych, przedstawicieli wojska i innych sił społecznych zespolonych we Froncie Jedności Narodu. W Sejmie i radach narodowych skupiona jest całość uprawnień władzy państwowej, im tylko przysługuje prawo wydawania ustaw i uchwał oraz sprawowanie kontroli nad ich wykonaniem.

Z zasady tej wynika również pełne podporządkowanie im pozostałych organów nie pochodzą-

W sposób tajny i bezpośredni wybierani są przedstawiciele do Sejmu i rad narodowych

cych z wyboru: administracji państwowej i gospodarczej.

2. **Bezpośrednie formy decydowania obywateli o sprawach kraju.** Demokracja socjalistyczna stwarza rozległe możliwości bezpośredniego udziału ludności w sprawowaniu władzy na różnych jej szczeblach. Formy demokracji bezpośredniej wyrażają się: w różnych formach współdziałania z organami władzy i administracji, w działalności organizacji partyjnych, organizacji społeczno-politycznych, samorządach, komisjach rad narodowych, kolegiach, organach kontroli.

Współudział ten rozszerza się o różne formy

konsultacji ze społeczeństwem projektów ważniejszych ustaw, planów gospodarczych, w spotkaniach z posłami, radnymi. Lista tych możliwości i form jest bardzo rozległa. Stanowią one nieodłączny element socjalistycznego ustroju, są formą kontroli społecznej i wyrazem opinii mas pracujących. PZPR wyraża szczególną troskę o rozwój demokracji socjalistycznej we wszystkich dziedzinach życia społecznego, aby jej formy nie były ograniczane biurokratyzmem, lekceważeniem zbiorowej mądrości, opinii i doświadczenia społecznego.

3. CHARAKTER WŁADZY I ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ

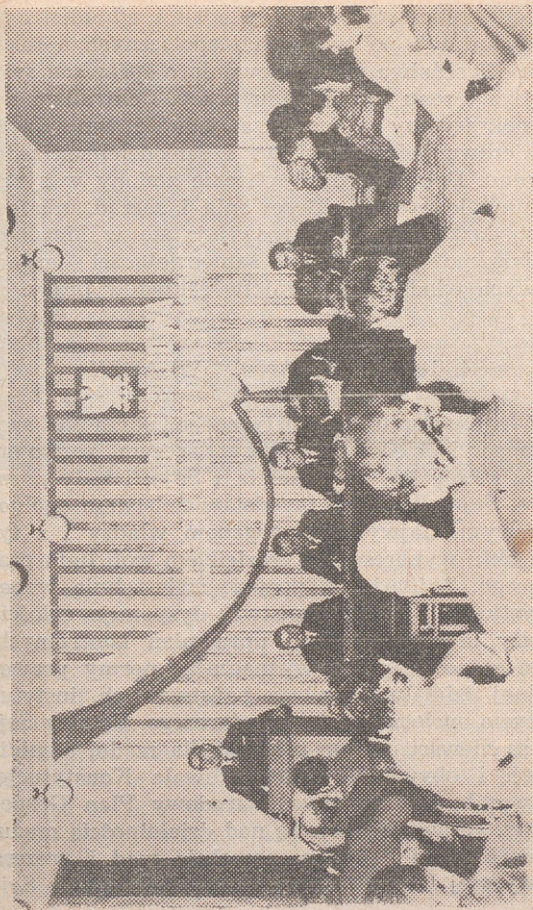
Państwo ludowe spełniając rolę organizatora zbiorowego wysiłku narodu w budownictwie socjalistycznym i zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa posiada odpowiednio zorganizowany aparat państwowy. W jego strukturze wyodrębniamy pięć zasadniczych elementów a mianowicie:

- **organy władzy ludowej**, którymi są: Sejm PRL, Rada Państwa i rady narodowe wszystkich szczebli, przy czym Sejm i rady narodowe są przedstawicielskimi organami władzy;
- **organy administracji państwowej** o charakterze centralnym (Rada Ministrów, ministerstwa, komisje, komitety i urzędy centralne oraz organy terenowe, którymi są prezydia rad narodowych, ich wydziały i inne instytucje),
- **organy kontroli państwowej**, którymi są Naj-

- wyższa Izba Kontroli i jej delegatury wojewódzkie a także resortowe organy kontrolne jak Państwowa Inspekcja Handlowa i inne;
- **sądy powiatowe, wojewódzkie i Sąd Najwyższy.** Są one niezależne od innych organów państwa, sędziowie wydają orzeczenia w imieniu prawa PRL i podlegają tylko ustawom;
 - **prokuratura PRL,** której organy podporządkowane są bezpośrednio Prokuratorowi Generalnemu PRL.

W systemie organów państwowych główną rolę spełniają te, które pochodzą z wyborów i przed społeczeństwem jako ich wyborcami składają sprawozdania. System organów państwowych opiera się na trzech podstawowych zasadach:

1. **Zasada zwierzchnictwa ludowego** oznaczająca, że wszystkie organy władzy powoływane są w wyborach przez ogół obywateli a wybrani mandatariusze są kontrolowani przez swoich wyborców. Organom władzy podległe są wszystkie ogniwa administracji.
2. **Zasada jednolitości władzy państwowej** oznaczająca, że wola ludu pracującego jako źródło tej władzy jest niepodzielna. Organy administracji realizują decyzje organów władzy, które są wyrażane w formie ustaw, dekretów i uchwał rad narodowych. Decyzje organów państwowych muszą być zgodne z prawami obywateli jakie są zawarowane w Konstytucji PRL oraz prawa te zabezpieczać i rozwijać.
3. **Zasada centralizmu demokratycznego,** która wszechstronnie łączy centralne kierownictwo z szerokim zakresem uprawnień i samodzielno-

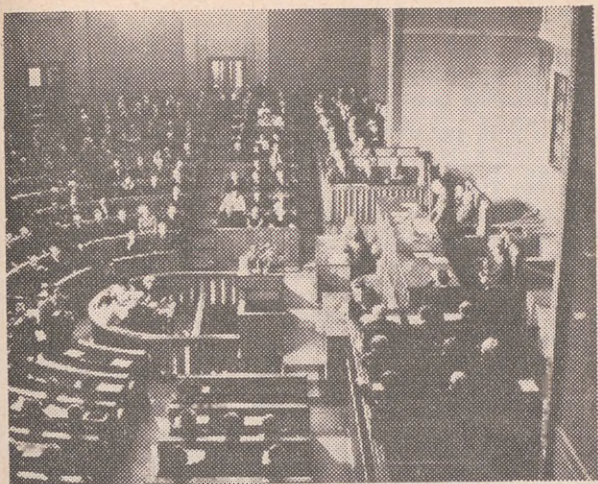

Rady Narodowe są przedstawicielskimi organami władzy ludowej

ści terenowych ogniw władzy i administracji, organizacji politycznych i społecznych a także społeczeństwa w decydowaniu o sprawach swego terenu lub zakładu pracy. Centralizm demokratyczny zabezpiecza jedność centralnego kierowania z inicjatywą i samodzielnością terenu. Dokonujące się obecnie zmiany w systemie planowania, kierowania i zarządzania gospodarką narodową rozwijają się w kierunku dalszego zwiększania samodzielności terenowych władz i kierownictw zakładów pracy.

4. ROLA ORGANÓW WŁADZY

W umacnianiu socjalistycznego porządku społecznego i kierowaniu gospodarczym rozwojem kraju szczególną rolę spełniają Sejm i rady narodowe. Sejm PRL jest przedstawicielstwem ogólnokrajowym, najwyższym organem władzy i z tytułu aktu wyborczego wyrazicielem woli ludu pracującego. Zajmuje on pozycję zwierzchnią wobec wszystkich organów państwa, dysponuje całością władzy ustawodawczej i uprawnień kontrolnych. Sejm stanowi prawa wyznaczając normy praworządnej działalności władz państwowych, instytucji życia społecznego i gospodarczego. Ustawy Sejmu są niewzruszonym prawem dla rządu, administracji i obywateli. Sejm uchwała Konstytucję, ustawy, budżet państwa, Narodowy Plan Gospodarczy, sprawuje kontrolę nad działalnością rządu, wybiera Radę Państwa, powołuje rząd i prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Kontrolne funkcje Sej-

Ogólny widok sali obrad Sejmu PRL

mu wypełniane są przez NIK, Komisje sejmowe oraz przez poselskie interpelacje.

Rada Państwa powoływana jest spośród posłów, spełnia rolę kolegalnej „głowy” państwa, zastępuje Sejm między sesjami, zarządza wybory do Sejmu i rad narodowych, zwołuje sesje Sejmu. Do jej zakresu działania należy mianowanie i przyjmowanie przedstawicieli dyplomatycznych, nadawanie orderów, tytułów honorowych i naukowych a także stosowanie prawa łaski, podejmowanie decyzji o stanie wojny. Rada Państwa sprawuje też nadzór zwierzchni nad radami narodowymi, organami prokuratury, NIK, powołuje sę-

dziów, ratyfikuje umowy międzynarodowe. **Rady Narodowe** są lokalnymi organami władzy stosownie do ich zasięgu terytorialnego. Wywierają one bezpośredni wpływ na gospodarkę narodową, zaspokajanie potrzeb społeczeństwa, konfrontowanie decyzji i kierunków rozwoju z potrzebami terenu, dobrem ludzi pracy i dobrem publicznym. Samodzielność rad narodowych każdego szczebla systematycznie wzrasta. Przykładem tego jest powołanie z dniem 1 stycznia 1973 r. gminnych rad narodowych, którym wyznaczono szerokie zadania i kompetencje w sprawach kierowania rozwojem wsi oraz gospodarką rolną.

Wraz ze wzrostem roli i zadań rad narodowych zwiększają się obowiązki radnych. W szerokiej mierze decydują oni o rozwoju miasta lub wsi, kształtują gospodarność, wpływają na społeczną aktywizację ludności.

5. PAŃSTWO I OBYWATEL. SOCJALISTYCZNY PORZĄDEK PRAWNY

W imię dobra każdego obywatela dokonuje się wszechstronny rozwój Polski Ludowej: ekonomiczny, społeczny, kulturalny i polityczny. Klasa robotnicza, ludzie pracy miast i wsi codziennie dają dowody ofiarności i pracowitości w realizacji zadań nowoczesnego rozwoju kraju jakie wytyczone zostały przez VI Zjazd PZPR. Świadomi jesteśmy faktu, że podstawą socjalistycznego postępu w naszym życiu jest powszechne przestrzeganie: zasad dobrze zorganizowanej pracy i życia

zbiorowego, respektowanie w każdym miejscu i czasie praw i obowiązków, ładu i porządku, poszanowania mienia społecznego i socjalistycznych zasad współżycia społecznego. Obok tychże wymogów widzieć należy zjawiska społeczne, które bezpośrednio lub pośrednio hamują rozwój i pomniejszają owoce ludzkiej pracy. Zjawiska takie stanowią margines życia społecznego, jednakże wyrastają z obcego gruntu klasowego, są sprzeczne z zasadami praworządności i ideałami socjalizmu.

Istota socjalistycznej praworządności. Socjalistyczna praworządność należy do podstawowych zasad ustrojowych naszego państwa. Jej funkcją społeczną jest: a) ochrona i realizacja podstawowych praw obywateli zawarowanych w Konstytucji i innych normach prawnych, b) zapewnienie praworządnego funkcjonowania aparatu państwa i wszystkich instancji składających się na organizację socjalistycznego społeczeństwa, c) zapewnienie postępowania obywateli zgodnie z obowiązującymi prawami i normami współżycia społecznego, d) umacnianie władzy ludowej oraz politycznej i gospodarczej siły państwa. Wymienione funkcje są ze sobą ściśle związane, naruszenie każdej z nich łamie praworządność, rodzi konflikty społeczne.

Gwarancją rozwoju praworządności i warunkiem pełnego rozwoju demokracji socjalistycznej jest umacnianie dyscypliny społecznej tak, aby prawo przestrzegane było przez wszystkie instytucje państwowe i przez ogół obywateli. Nikt nie może pod pozorem korzystania ze swych wolności naruszać porządku prawnego ani uchylać się od

spełnienia konstytucyjnych obowiązków. Rozwój różnych form demokracji socjalistycznej kształtuje uspołecznione postawy i świadomość ideową, pozwala ograniczać motywy egoistyczne, doskonali system kierowania rozwojem społeczno-politycznym i gospodarczym. Socjalistyczny porządek prawny chroni własność i dobro społeczne, kształtuje zgodne współżycie, poszanowanie godności człowieka i stwarza mu realne możliwości rozwoju i współdziałania w życiu społeczno-gospodarczym. Obywatel ma prawo, aby sprawy go dotyczące rozstrzygane były bez opieszałości, sam jednocześnie wyróżniać się winien wzorowym wykonywaniem pracy zawodowej, patriotyczną postawą i odpowiedzialnością na realizację zadań budownictwa socjalistycznego.

Społeczne czynniki rozwoju socjalistycznej prawnorządności. Stwarzanie warunków i klimatu sprzyjającego rozwojowi socjalistycznych stosunków i więzi społecznych jest ważnym zadaniem organów państwowych, organizacji społeczno-politycznych, młodzieżowych i wszystkich obywateli. Udział społeczeństwa w ochronie ładu społecznego i aktywnego działania realizowany winien być poprzez różne formy społecznej kontroli, działalność sądów społecznych, komisje rozjemcze, samorządy społeczne. Uczestniczyć w nich winny załogi robotnicze i organizacje społeczne. Formami realizacji tego zadania jest udział pracowniczych załóg w zarządzaniu i kontroli w zakładach pracy, rozwój racjonalizacji pracy i warunków jej wykonywania, uwzględnianie opinii społecznej i krytyki.

Wykonują wspólne zadania — stoją na straży socjalistycznego porządku prawnego

Formami umacniania socjalistycznego porządku prawnego jest przestrzeganie: przepisów prawa pracy, umacnianie socjalistycznego zaangażowania, reagowanie na przejawy niegospodarności, brak troski o dobro społeczne, popularyzowanie najlepszych wzorów obywatelskiej postawy, utrwalenie stosunków międzyludzkich nacechowanych życzliwością, taktem a jednocześnie właściwą wymagalnością. Jednocześnie skuteczna walka z wypadkami naruszania prawa szczególnie z przestępczością winna iść w parze z likwidacją tolerancji, pobłażliwości wobec przejawów łamania dyscypliny i porządku społecznego. Społeczne źródła socjali-

stycznego porządku prawnego wiążą się z przestrzeganiem przepisów, które chronią nasze życie i mienie, bezpieczeństwo i społeczne dobro, zapobiegają kradzieżom, marnotrawstwu, zwalczają pasożytnictwo społeczne.

Wymienione przykłady nie ujmują wszystkich możliwości umacniania w obyczajowości społecznej zasad praworządnego działania i zdyscyplinowania. Zadania w rozwoju socjalistycznych więzi społecznych wzrastają w miarę rozwoju socjalistycznego budownictwa. Partia sformułowała obszerny program pracy dla organizacji partyjnych, społecznych, zawodowych, młodzieżowych, dla administracji państwowo-gospodarczej i instytucji oświatowych — aby proces kształtowania socjalistycznych zasad współżycia społecznego rozwijał się zgodnie z zasadami ustroju naszego państwa. W sprawie tej władze państwowe zgodnie z naczelną linią polityki partii działają opierając się na zaufaniu do obywateli, odwołując się do ich poczucia dyscypliny, ładu i porządku.

Realizacja zadań rozwoju kraju i warunków życia ludności może przebiegać pomyślnie, gdy twórczej inicjatywie załóg robotniczych towarzyszyć będzie wysoka dyscyplina społeczna i zawodowa, klimat respektowania praw i obowiązków, kultura współżycia między ludźmi. Naczelną zasadą socjalistycznej praworządności jest bowiem jedność praw i obowiązków.

**PRACA ŹRÓDŁEM BOGACTWA KRAJU
I DOBROBYTU LUDNOŚCI**
(Podstawy ustroju społeczno-gospodarczego PRL)

W okresie istnienia Polski Ludowej dokonała się w naszym kraju głęboka rewolucja społeczno-polityczna i gospodarcza, której wyrazem jest: przejęcie i utrwalenie władzy przez masy pracujące, szerokie uprzemysłowienie i związane z nim rozległe przemiany w warunkach życia społeczeństwa. Polska stanęła w rzędzie krajów rozwiniętych, umocniona została jej pozycja międzynarodowa i bezpieczeństwo. Dla socjalistycznych przeobrażeń społeczno-gospodarczych zasadnicze znaczenie miały reforma rolna ustanowiona dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. i nacjonalizacja przemysłu uchwalona przez Krajową Radę Narodową 3 stycznia 1946 r.

W wyniku reformy rolnej i upaństwowienia podstawowych gałęzi gospodarki narodowej zlikwidowana została w Polsce wielka kapitalistyczna i obywatelska własność oraz wyeliminowane z życia politycznego i gospodarczego klasy opierające swój byt na wyzysku innych. Wraz z likwidacją kapitalistycznego systemu masy pracujące uzyskały eko-

Nr 9

引 文 本 體

2 4x16 3 strona 1905 x

• принцип не владения. Подлежит передаче в собственность государства имущество, принадлежащее на праве собственности гражданам, юридическим лицам, государственным и муниципальным учреждениям, предприятиям, организациям, а также имуществом, находящимся в оперативном управлении государственных и муниципальных учреждений, предприятий, организаций;

Art. 3. Dla powyższego odwołania gospo-
darki: nadleśniczy, zaproszenia Państwa nadleś-
niczego: nadleśniczy i podnietnienia czynności
nadleśniczych: nadleśniczy Państwa na własność
państwa: nadleśniczy na nadleśniczych (państwa) nadleśniczy.

Akt 3.8. Koo edimadineks pöördutakse
ni etteantud Päästeväe juhtidele: pra-
vurkile, sõjaväele, kaitseväele, laevade,
abojõe ümber vea jaatidele:

21. Bureau of Agriculture & Forestry, Washington

[illegible]

11/18/80 11:18 AM 11/18/80 11:18 AM 11/18/80 11:18 AM 11/18/80 11:18 AM

51252. *Staphylinidae* *Staphylinidae* *Staphylinidae*
 51253. *Staphylinidae* *Staphylinidae* *Staphylinidae*
 51254. *Staphylinidae* *Staphylinidae* *Staphylinidae*
 51255. *Staphylinidae* *Staphylinidae* *Staphylinidae*

di spallat l'interlocutoru prun ughjellu
mimicu, l'altu ghjellu allu prun
adattatu, l'altu ghjellu, l'altu ghjellu,
si c'è, l'altu ghjellu, l'altu ghjellu

2. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi organami Ministerstwa, może wyznaczyć i odwołać także osoby, których wyznaczenie i odwołanie jest niezbędne do wykonywania zadań, o których mowa w art. 101 § 1 pkt 1).

2. Friedländer, A. & Kopp, A. 1916. 1916.

[illegible]

10. The following table shows the number of people who have been convicted of a crime in the United States since 1970. The number of people convicted is given in thousands.

[Faint, illegible handwritten text]

On jeden z podstawowych aktów prawnych, które
zadecydowały o przeobrażeniach społeczno-gospodarczych
Polski Ludowej

nomiczną niezależność i samodzielność w decydowaniu o sposobie podziału i wykorzystania wytwarzanych przez siebie wartości materialnych. Społeczny charakter gospodarki narodowej stał się materialną bazą socjalistycznego ustroju, główną podstawą i instrumentem władzy politycznej w rękach mas pracujących z klasą robotniczą na czele. Rozwój społeczny i gospodarczy nie jest żywiołowy, przebiega on według określonych zasad i praw rozwoju społecznego. Rozpatrzmy więc niektóre

cechy i zasady funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki narodowej oraz ważniejsze czynniki warunkujące ten rozwój.

1. SPOŁECZEŃSTWO SOCJALISTYCZNE I JEGO CECHY

Pozycję i rolę każdego obywatela w społeczeństwie określa wiele czynników jak zajmowane miejsce w społeczno-zawodowym podziale pracy, kwalifikacje, osobisty stosunek do praw i obowiązków obywatelskich i wiele innych czynników. Jednolitość praw i szans rozwojowych nie powoduje jednorodności w układzie stosunków społecznych. Charakterystyczne cechy obecnego układu stosunków społecznych przedstawić można następująco:

1. **Struktura społeczna Polski Ludowej.** W wyniku rewolucji socjalistycznej ludzie żyjący z pracy własnych rąk uzyskali najwyższą godność, szacunek i prawo decydowania o istotnych sprawach gospodarki, polityki państwa i własnego bytu. W nowej strukturze społecznej centralne miejsce zajęła klasa robotnicza działająca w sojuszu z pracującym chłopstwem i inteligencją. **Klasa robotnicza** w związku z dynamicznym rozwojem gospodarczym, technicznym i społecznym kraju spełnia rolę głównego wytwórcy dóbr i gospodarza. Jej rola stale rośnie, zaś o obliczu i znaczeniu współczesnej klasy robotniczej decyduje robotnik wielkoprzemysłowy o wysokich kwalifikacjach zawodowych, umiejętnościach twórczych i klasowej

świadości politycznej. Czołowe zakłady przemysłowe i ośrodki robotnicze są głównymi społecznymi siłami socjalizmu, głównym czynnikiem w gospodarce i życiu politycznym. Bazą społeczną partii są robotnicy wielkich ośrodków przemysłowych posiadający tradycje walk klasowych, wysoką świadomość klasową, polityczną i kulturę produkcyjną. **Pracujące chłopstwo** uwolnione w wyniku reformy rolnej od obszarniczej zależności aktywnie uczestniczy w życiu politycznym i gospodarczym kraju. Wielki awans gospodarczy, cywilizacyjny, społeczno-kulturalny ludności wiejskiej wiąże się nieodłącznie z polityką władzy ludowej oraz współdziałaniem PZPR i ZSL w kierowaniu polityką rolną. Poważne zadania gospodarcze stawiane przed rolnictwem w zakresie organizacji nowoczesnej kultury i produkcji rolnej stwarzają perspektywę dalszych przeobrażeń wsi. Chłopstwo nie jest jednakże klasą jednolitą a drogą prowadzącą do zniesienia rozwarstwienia społecznego ludności wiejskiej jest umacnianie spółdzielczych form gospodarowania i organizacji produkcji rolnej. **Inteligencja pracująca** grupuje środowiska społeczno-zawodowe związane z pracą umysłową (pracownicy nauki, oświaty, literatury, techniki, zdrowia itp.). Pod względem pochodzenia społecznego wywodzi się ona z klasy robotniczej i chłopstwa i jest z nimi związana więzią klasową, ideową i społeczną. Wielki program zadań gospodarczych i wymogi postępu naukowo-technicznego coraz bardziej zwiększają rolę inteligencji w PRL. Od poziomu jej kwalifikacji zawodowych, wiedzy, twórczych umiejętności, ideowego zaangażowania

żowania oraz wiązania jej wysiłku z trudem ludzi pracy w znacznej mierze zależy dalszy postęp techniczny, organizacja pracy i zarządzania, rozwój kultury, nauki i wychowania.

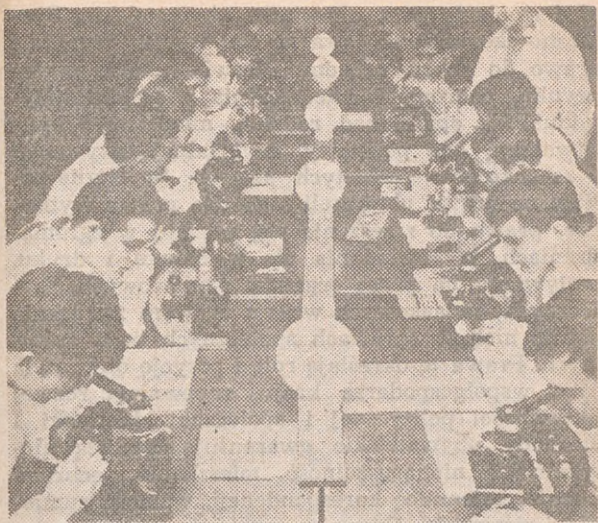
2. Wieź klasowa ludzi pracy. Stosunki między dwiema podstawowymi siłami społecznymi jakimi są klasa robotnicza i pracujące chłopstwo opierają się na sojuszu klasowym, ideowym i przyjaznej współpracy. Układ klasowo-warstwowy społeczeństwa w PRL nie ma więc charakteru antagonistycznego. Istniejące różnice między klasą robotniczą i chłopstwem wynikają ze stosunku do środków produkcji i miejsca w społecznym podziale pracy (chłop jest producentem drobnotowarowym lub spółdzielcą a robotnik pracownikiem społecznego przemysłu). Na gruncie powyższych układów społecznych w wyniku rozwoju oświaty, nauki i kwalifikacji coraz większą rolę zaczyna odgrywać zróżnicowanie społeczeństwa według kryteriów społeczno-zawodowych. Rozwój wykształconej klasy robotniczej i ludności wiejskiej oraz wyrosłej z nich inteligencji wywołuje proces zróżnicowania społeczno-zawodowego określonego przez wykształcenie, kwalifikacje i wykonywany zawód. Cechą naszego społeczeństwa jest więc istnienie podziałów klasowych i społeczno-zawodowych przy całkowitej zbieżności interesów politycznych, społecznych i gospodarczych.

W związku z rosnącym uprzemysłowieniem i postępem techniki dokonuje się szybki ilościowy i jakościowy wzrost szeregów klasy robotniczej. Wymienione procesy społeczno-zawodowego zróżnicowania ludności nie prowadzą oczywiście do za-

niku klasowych cech proletariatu. Wzrost kwalifikacji i poziomu wykształcenia ogólnego robotników pomnaża potencjał intelektualny klasy robotniczej, wzrasta jej świadomość klasowa i rewolucyjne dążenie do przemian społecznych i postępu, wzbogacają się jej wartości humanistyczne i ideowo-moralne. Procesy te sprawiają, że rola klasy robotniczej i jej partii — PZPR w społeczeństwie socjalistycznym wzrasta, robotnicy stanowią zasadniczy trzon społeczności w PRL. Współczesne procesy rozwojowe klasy robotniczej obalają burżuazyjne, rewizjonistyczne teorie o rzekomym zaniku klasowych cech proletariatu w miarę rozwoju techniki i zacierania się różnic między pracą fizyczną a umysłową.

3. Charakter praw i obowiązków obywatelskich. Istotną cechą socjalistycznego ustroju jest jednolitość praw i obowiązków obywatelskich oraz systematyczne rozszerzanie tychże praw w miarę jak wzrastają środki materialne państwa umożliwiające dalsze rozwijanie zdobyczy socjalnych ludzi pracy. Ustrój socjalistyczny gwarantuje pełne urzeczywistnienie podstawowych praw obywatelskich na zasadach równości i powszechności. Gwarancje te wynikają ze społecznej własności środków produkcji i planowego rozwoju gospodarki narodowej.

Zasadniczy sens socjalistycznej sprawiedliwości społecznej wyraża się w tym, że przyznaje się każdemu człowiekowi należne mu prawa wynikające z zasad demokracji socjalistycznej oraz uhonorowanie dla wkładu jego pracy. Realne odzwierciedlenie owych wartości znajduje wyraz

Polska Ludowa przyznaje i gwarantuje równe prawa społeczno-polityczne wszystkim obywatelom

w następujących zasadach: równości prawnej wszystkich obywateli, powszechności praw i obowiązków, ich realność gwarancji zabezpieczających je, jedności praw i obowiązków oraz rozszerzaniu praw obywatelskich w miarę jak w związku z rosnącym uprzemysłowieniem i postępem techniki wzrastają środki państwa na pełniejszą ich realizację. W zespole podstawowych praw i obowiązków obywatelskich znajdują się: społeczno-ekonomiczne, społeczno-polityczne, wolność

ci i swobody oraz obowiązki obywatelskie. **Spółeczno-ekonomiczne prawa obywateli** wyrażają prawo do pracy, ochrony zdrowia, nauki, wypoczynku, ochrony i dziedziczenia własności indywidualnej, opieki nad rodziną, młodzieżą i inne. Stwarzają one podstawy materialnej egzystencji i zaspokojenia osobistych potrzeb. **Spółeczno-polityczne prawa obywateli** stanowią prawa wyborcze, prawo do zrzeszania się, udziału w zgromadzeniach, wypowiedzania się w słowie i druku, wpływania na pracę organów państwowych, społecznych, związkowych wraz z prawem zwracania się do nich w sprawach społecznych bądź osobistych. Prawa te określają rolę i pozycję obywatela jako współgospodarza kraju, zapewniają rozwój aktywności politycznej i społecznej. **Wolności i swobody obywatelskie** gwarantują osobistą nieetykalność, nienaruszalność mieszkania, ochronę mienia, tajemnicę korespondencji, wolność sumienia i wyznania. Prawa te wyrażają godność człowieka, dają obywatelom prawo do obrony i ochrony przed samowolą osób prywatnych bądź funkcjonariuszy państwowych. **Obowiązki obywatelskie** mają charakter nakazów prawnych oraz nakazów honorowych i moralnych. Służą one umacnianiu socjalistycznych zasad współżycia społecznego, świadomego zdyscyplinowania, umacnianiu ludowego państwa i strzeżeniu zdobyczy mas pracujących. Wśród podstawowych powinności obywatelskich wyróżnić należy: obowiązek poszanowania praw PRL, strzeżenie i umacnianie państwa, pomnażanie dorobku i mienia społecznego oraz obrona ojczyzny.

4. **Charakter walki klasowej.** Klasa robotnicza, chłopi i inteligencja pracująca zajmują różne miejsca w społecznym podziale pracy, jednakże cele ich działalności są wspólne. Nie istnieje między nimi materialne podłoże antagonizmów a zakres wspólnych potrzeb i interesów jest tak rozległy, że ich naruszenie szkodziłoby całemu społeczeństwu. Społeczna własność nie obejmuje jednak całej gospodarki. Obok klas i warstw społecznych związanych z własnością społeczną i socjalistyczną ideologią istnieją grupy społeczne opierające swój byt na gospodarce drobnotowarowej. Istnieją także warstwy będące pozostałością burżuazji i obszarnictwa, które pozbawione bazy ekonomicznej i środków władzy, nie rezygnują dobrowolnie z utraconych pozycji. Także w wielu środowiskach i grupach społecznych zachowywane są burżuazyjne postawy moralne i obce socjalizmowi poglądy polityczne. Istnieją także imperialistyczne państwa, które nasilają różne formy dywersji ideologicznej celem powstrzymania socjalistycznych przemian.

Walka o władzę ludu pracującego została pod kierownictwem partii rozstrzygnięta, jednakże walka klasowa w społeczeństwie i stosunkach międzynarodowych nie zakończyła się. We współczesnych czasach walka ideologiczna o poglądy i postawy ludzi jaka rozwija się między systemem socjalistycznym i kapitalistycznym staje się główną płaszczyzną walki klasowej.

Nauka marksistowsko-leninowska mówi, że istotną cechą socjalistycznego państwa jest dyktatura proletariatu. Stwierdzenie to oznacza, że władza

i całokształt polityki państwa socjalistycznego służyć interesom ludu pracującego i zabezpieczają te interesy przed wrogami mas pracujących. Z woli ludzi pracy władza ludowa, działając w interesie większości społeczeństwa, poprzez określone środki ochrony i przymusu broni społeczeństwo przed wszelkimi atakami ze strony wrogów socjalistycznego ustroju. Dyktatura proletariatu jako instrument władzy politycznej sprawowanej przez klasę robotniczą w sojuszu z pracującym chłopstwem stwarza określony system prawno-polityczny ograniczający swobodę działania sił antysocjalistycznych.

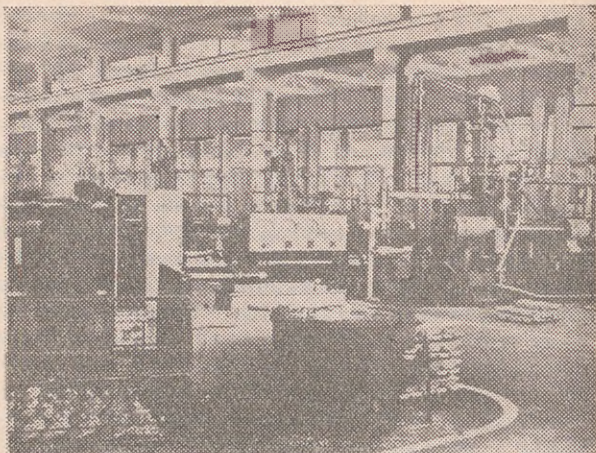
2. CECHY USTROJU GOSPODARCZEGO PRL

Polityka gospodarcza PZPR i władzy ludowej zapewnia nieustanny rozwój materialnych i kulturalnych warunków życia ludzi pracy oraz nowoczesny rozwój ekonomiczny naszego kraju. Podstawowe zasady organizacji socjalistycznej gospodarki charakteryzują się następującymi właściwościami:

1. Społeczna własność środków produkcji. Jest podstawową cechą gospodarki socjalistycznej, jej istnienie pozwala wykorzystać dochód z działalności gospodarczej państwa zgodnie z potrzebami całego społeczeństwa. Dzięki społecznej własności węzłowych dziedzin gospodarki społeczeństwo staje się wytwórcą i dysponentem dóbr materialnych, organizatorem i wykonawcą socjalistycznego budownictwa. Majątek narodowy jako wspólnym

trudem wypracowana własność ma zasadnicze znaczenie dla planowania rozwoju kraju i zabezpieczenia wzrostu poziomu życia ludności. W systemie gospodarczym PRL występują dwa zasadnicze rodzaje własności: społeczna i indywidualna. **Spółeczna własność** środków produkcji i dóbr materialnych jest podstawową bazą ekonomiczną socjalistycznego ustroju. Dzieli się ona na **własność państwową** (ogólnonarodową) i **własność spółdzielczą**. Społeczna własność powstała przez upaństwowanie byłej własności kapitalistycznej oraz przez wysiłek inwestycyjny państwa. Spółdzielcza własność występuje w formie różnych zakładów przemysłowych, gospodarstw rolnych, organizacji handlowych, w drobnym rzemiośle, budownictwie w mieście i na wsi. Spełnia ona doniosłą rolę społeczną i gospodarczą, wytwarza szeroki asortyment dóbr materialnych, jest ważną drogą rozwoju społecznej własności i umacniania socjalistycznego ustroju społeczno-gospodarczego państwa. **Własność indywidualna** wyraża się w posiadaniu ziemi, gospodarstw rolnych, warsztatów rzemieślniczych, małych zakładów produkcyjnych, handlowych, gastronomicznych i innych. Prawo PRL chroni własność indywidualną, umożliwia jej rozwój i zapewnia dziedziczenie. Szczególną troską państwa otaczane są gospodarstwa rolne i rzemiosło.

Państwo ludowe przez politykę finansową i środki administracyjne reguluje granice rozwoju własności indywidualnej. Wspierając indywidualne rolnictwo i rzemiosło, przeciwdziała jednocześnie przekształcaniu się sektora prywatnego w ka-

Podstawową cechą ustroju społeczno-gospodarczego PRL jest społeczna własność środków produkcji

pitalistyczną formę produkcji. Państwowa i spółdzielcza własność zajmuje w systemie naszej gospodarki pozycję dominującą. Jej rozwój jest głównym czynnikiem warunkującym rozwój kraju, jego siłę i dostatnie warunki bytu.

2. Planowy rozwój gospodarki narodowej. Społeczna własność środków produkcji stwarza szczególnie korzystne warunki planowego kierowania rozwojem gospodarki narodowej zgodnie z potrzebami społeczeństwa, państwa i tendencjami rozwojowymi gospodarki światowej. Państwo ludowe poprzez różne organy władzy i administracji kieruje sprawami inwestycji i przyrostu nowych

zdolności produkcyjnych zaopatrzenia, zatrudnienia, płac, kształtowania aktualnych i perspektywicznych warunków bytu społecznego. Planowość gospodarki zapewnia harmonijny jej rozwój, pozwala ustalać prawidłowe proporcje w podziale dochodu narodowego, zapewnia jedność spraw społecznych i produkcji. Cechą rozwijanego systemu planowania jest udział w nim aktywu partyjnego, gospodarczego i załóg robotniczych. Konsultacje i dyskusje nad kierunkami rozwoju kraju mają na celu wykorzystanie doświadczenia i inicjatywy pracowniczych kolektywów i rozwijanie ich aktywności w realizacji zadań. **Planowanie gospodarcze jako narzędzie polityki ekonomicznej partii i państwa służy najlepszemu wykorzystaniu środków wypracowanych przez społeczeństwo, aby najbardziej owocnie służyły one potrzebom ludności i interesom kraju.** Planowy rozwój gospodarki socjalistycznej jest zasadniczym źródłem jej przewagi nad gospodarką kapitalistyczną.

3. Jedność produkcji, gospodarki i polityki społecznej. Generalnym celem socjalistycznej gospodarki jest dążenie do uformowania racjonalnego modelu gospodarczego zapewniającego nowoczesny rozwój kraju i systematyczny wzrost warunków bytowych ludności. **Coraz pełniejsze zaspokajanie potrzeb społeczeństwa jest celem nadrzędnym w gospodarce i polityce naszego państwa.** Dążenie to jest zarówno celem produkcji, jak i istotnym czynnikiem napędowym nowoczesnego rozwoju gospodarczego. Ta podstawowa zasada ekonomiczna i myśl polityczna socjalistycznego budownictwa została szczególnie wyraźnie określona w Uchwale

VI Zjazdu PZPR określającej zadania i kierunki rozwoju społeczno-ekonomicznego PRL w bieżącym pięcioleciu.

Zgodność polityki ekonomicznej z pracą i dążeniami ludzi pracy budzi zaufanie do partii i władzy ludowej. Cel ten jest realizowany przez odpowiednie bodźce wzrostu wydajności pracy i gospodarności a także przez odpowiednią politykę płac, cen, zaopatrzenia rynku, rozwój świadczeń socjalnych itp.

W polityce społeczno-ekonomicznej oprócz troski o wzrost funduszu spożycia indywidualnego szczególnie ważną rolę spełnia fundusz spożycia zbiorowego, z którego korzystają wszyscy obywatele naszego kraju. Spożycie zbiorowe realizowane jest w różnych formach jakimi są: a) powszechna oświata, rozwój szkolnictwa, ośrodków kultury, b) planowo organizowany odpoczynek, opieka zdrowotna, ubezpieczenia społeczne, uprawnienia urlopowe, opieka nad młodzieżą, rozwój warunków socjalnych w zakładach pracy, c) rozwój budownictwa mieszkaniowego i innych obiektów oraz urządzeń użyteczności społecznej. Omawiane formy spożycia społecznego są ważną zdobyczą socjalną ludzi pracy, których pełne rozwinięcie może zabezpieczyć tylko ustrój socjalistyczny. Stwarzają one ludziom pracy poczucie życiowej stabilizacji i bezpieczeństwa socjalnego.

Interesy indywidualne ludności koncentrują się zwykle w kręgu potrzeb dnia bieżącego. Ogólnospołeczny cel polityki ekonomicznej państwa ujmując aktualne interesy indywidualne, rozkłada je odpowiednio w czasie stosownie do realnych mo-

żliwości. Żadne społeczeństwo nie może bowiem zaspokajać wyżej swych potrzeb niż na to zezwalają możliwości wytwórcze i wypracowane wartości materialne. Obok potrzeb bieżących pamiętać należy także o celach przyszłych, wynikających z rozwoju techniki, potrzeb zatrudnienia nowych roczników, wzrostu poziomu kulturalnego ludności itp. Każda próba nadmiernego wzrostu spożycia bieżącego grozi spadkiem dochodu narodowego a tym samym zagraża interesom społeczeństwa w przyszłości. Działalność partii i władzy ludowej zmierza więc do kojarzenia zadań nowoczesnego rozwoju kraju ze stałym podnoszeniem stopy życiowej okresu bieżącego i w perspektywie lat przyszłych. Dlatego udział mas pracujących w zarządzaniu produkcją, w kształtowaniu wydajności pracy, gospodarności czyni ich świadomymi wytwórcami dóbr materialnych oraz pogłębia poczucie zbieżności osobistych interesów i aspiracji życiowych z ekonomicznymi interesami ogólnospołecznymi.

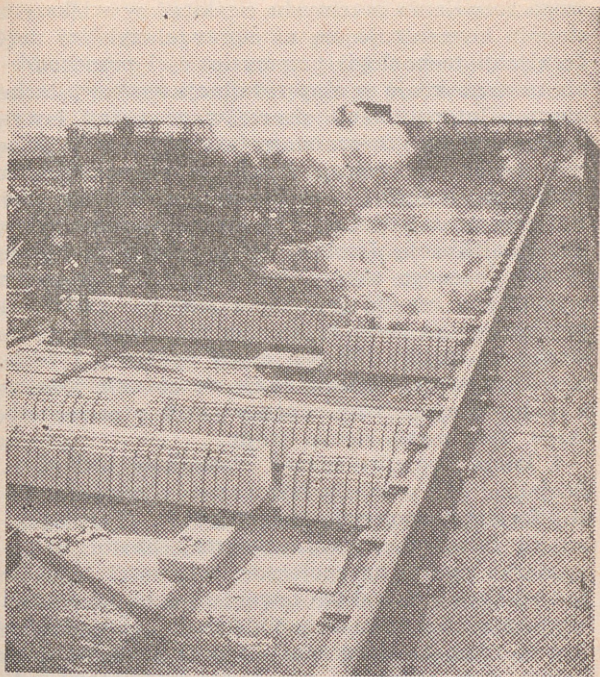
4. Socjalistyczne uprzemysłowienie. Zasada powszechnego uprzemysłowienia kraju jest podstawowym czynnikiem umożliwiającym organizację gospodarki socjalistycznej. W nowoczesnym kraju tylko przemysł stwarza podstawę wszechstronnego rozwoju kraju i materialną bazę wzrostu warunków bytowych społeczeństwa.

Rozbudowa bazy przemysłowej zmienia strukturę społeczno-gospodarczą, unowocześnia technologię. Wnosi też głębokie zmiany w strukturze społecznej kraju, rozwija naukę, oświatę, technikę, kwalifikacje, powiększa szeregi wykształconej

klasy robotniczej i inteligencji. Proces uprzemysłowienia zabezpiecza pełne zatrudnienie jako podstawowe prawo ustroju socjalistycznego. Proces tworzenia nowoczesnej bazy przemysłowej w PRL dokonywał się w dwóch zasadniczych etapach, zgodnie z ogólnymi prawidłowościami rozwoju socjalistycznej gospodarki, które scharakteryzować można następująco:

a) tworzenie podstaw nowoczesnej gospodarki narodowej poprzez powszechne uprzemysłowienie kraju. Etap ten określany także mianem rewolucji przemysłowej miał na celu likwidację zniszczeń wojennych, zacofania i bezrobocia jakie pozosta-wione zostało w spadku po ustroju kapitalistycznym. Cechą charakterystyczną tego okresu był przede wszystkim rozwinięty front budowy kopalń, elektrowni, stoczní, zakładów przemysłu hutniczego, maszynowego, transportu, wielkiej chemii i innych jako głównej podstawy nowej struktury przemysłowej. Była to tak zwana faza rozwoju ilościowego kraju charakteryzująca się znacznymi inwestycjami przeznaczonymi na produkcję środków produkcji (dział A);

b) w wyniku dokonanej rewolucji przemysłowej i wejścia gospodarki na tory nowoczesności, nastąpiło kolejne przejście do wyższego etapu polityki ekonomicznej umożliwiającej oparcie wzrostu gospodarczego na wyzwoleniu czynników jakościowych do których należą: postęp naukowo-techniczny, organizacyjny, modernizacja technologii produkcji, wzrost kwalifikacji i wydajności pracy. Jest to etap charakterystyczny dla obecnego rozwoju gospodarczego PRL, w którym sprawa peł-

Socjalistyczne uprzemysłowienie to główny czynnik rozwoju gospodarczego kraju

nego wykorzystania potencjału wytwórczego jest zadaniem pierwszoplanowym.

W programie obecnego rozwoju gospodarczego, polityka ekonomiczna partii i państwa obok dal-

sze go rozwijania przemysłu ciężkiego w większym stopniu koncentruje się na sprawie szybkiej modernizacji technologii przemysłowej i przechodzenia naszego kraju w etap rewolucji naukowo-technicznej. Intensyfikacja procesów produkcji i wydajności pracy związana została również z polityką systematycznego podnoszenia indywidualnych dochodów ludności i świadczeń socjalnych jako bodźców wydajności pracy i lepszego wykorzystania kwalifikacji. Istotną cechą polityki inwestycyjnej obecnego okresu jest również zwiększony wysiłek na rozwój przemysłu lekkiego (dział B) produkującego rozległy asortyment towarów powszechnego użytku. Wzrost stopy życiowej i zdolności nabywczej ludności staje się obecnie jednym z ważnych czynników napędowych w procesie dalszego uprzemysłowienia kraju.

4. Istota socjalistycznych stosunków produkcji. Socjalizm jest pierwszą fazą rozwoju komunistycznej formacji społeczno-ekonomicznej, charakteryzującą się dwoma podstawowymi cechami: a) gospodarka oparta na społecznej własności środków produkcji ma charakter towarowy z zachowaniem wymogów rachunku ekonomicznego i roli pieniądza w nim; b) społeczna własność środków produkcji daje jednakże gwarancje, że żadna część dochodu narodowego nie może być przywłaszczona z tytułu władania kapitałem, zaś o podziale dochodu narodowego decydują odpowiednie organy państwowe reprezentujące interesy ogólnospołeczne. Społeczna własność i planowy rozwój gospodarki integruje jednostkowe cele ekonomiczne przedsiębiorstw i zakładów, wyznacza im nadrzę-

odne cele wynikające z potrzeb społecznych zawartych w centralnym planie gospodarczym.

Naczelnym zadaniem polityki społeczno-ekonomicznej państwa socjalistycznego jest wszechstronna realizacja zasad sprawiedliwości społecznej zapewniającej: równość szans rozwojowych i awansu społeczno-zawodowego, sprawiedliwe wynagrodzenie i korzystanie z innych świadczeń z tytułu pracy zgodnie z zasadą „każdemu według jego pracy” oraz zabezpieczenie socjalne ludzi, którzy z przyczyn losowych bądź wieku nie mogą pracować. Socjalistyczne więzi międzyludzkie w środowisku pracy zespalają sprawy produkcji z osobistymi aspiracjami. Kształtują one motywacje zaangażowania w sprawy rozwoju gospodarki socjalistycznej i uznanie celów ogólnospołecznych za własne.

III. PRACA ŹRÓDŁEM BOGACTWA KRAJU I DOBROBYTU OBYWATELI

Codzienny trud i racjonalny wysiłek ludzi pracy kształtują losy Polski Ludowej i jej społeczeństwa. Naczelne hasło „aby Polska rosła w siłę a ludzie żyli dostatniej” urzeczywistnia się w twórczej i wydajnej pracy, w aktywności społeczno-politycznej ludzi pracy miast i wsi. Organizatorem zbiorowego wysiłku nad rozwojem gospodarczym kraju i podnoszeniem dobrobytu ludności jest państwo ludowe. W oparciu o uspołecznione środki produkcji i planowy rozwój gospodarki narodowej zabezpieczone są podstawowe zdobycze

ustroju socjalistycznego, sprawiedliwy podział dochodu narodowego, pełne zatrudnienie i rozwój świadczeń socjalnych. Dzięki temu Polska Ludowa mogła w tak niewielkim okresie zlikwidować zacofanie gospodarcze pozostawione przez ustrój kapitalistyczny. Polska została wysiłkiem mas pracujących rozbudowana na miarę współczesnych potrzeb i możliwości narodu. **W socjalizmie jest źródło dotychczasowego dorobku i w nim też jest przyszłość Polski.**

Społeczeństwo nasze, wszyscy ludzie pracy zainteresowani są tym, aby przedsięwzięcia polityczne i gospodarcze ukierunkowane były na zapewnienie nieustannego rozwoju sił wytwórczych, dobrobytu, oświaty, kultury, nauki, umocnienie ustroju socjalistycznego i bezpieczeństwa państwa.

Realizacja zamierzeń politycznych, socjalnych i gospodarczych zależy jest od wysokiej troski ludzi pracy oraz wszystkich instytucji państwowych, społecznych oraz zakładów pracy o pomnażanie mienia społecznego, wydajne gospodarowanie, racjonalne wykorzystanie maszyn, surowców, ziemi i zdolności ludzkich. Rozwój kraju i szansa dalszej poprawy warunków bytowych są nierozdzielnie związane z czynnikami produkcji, ze zwiększoną wydajnością pracy, lepszą organizacją produkcji. Stąd nieodzowność podnoszenia kultury pracy, wydajności, fachowości i dyscypliny pracy, rozwijania szacunku dla umiejętności i kwalifikacji oraz wytwarzanie społecznego nacisku celem zwalczania przejawów bierności, lekceważenia pracy i niesolidności jej wykonywania.

Praca solidna i wydajna jest i pozostanie jedy-

nym istotnym czynnikiem wzrostu dochodu narodowego i dobrobytu. Sumiennosc w wykonywaniu obowiazkow, inicjatywa, oddanie dobru spolecznemu jest swiadcstwem nowej pozycji czlowieka pracy — wspoltworcy i gospodarza socjalistycznej ojczyzny.

1. **Praca miara wartosci i sprawa honoru czlowieka.** Praca jest podstawowym zrodlem zaspokajania materialnych, spolecznych i kulturalnych potrzeb czlowieka, ksztaltuje jego umiejetnosci tworcze i wziesi spoleczne. Socjalizm dokonol najwiekszej w dziejach ludzkosci przemiany niewolniczej pracy dla wyzyskiwaczy w prace dla siebie. Uczynil ja zrodlem godnosci, honoru, spolecznego awansu i czynnikiem rozwoju osobowosci czlowieka, podniosl do rangi najwyzszej wartosci spolecznej, otacza ja szczegolna troska i ochrona.

Celem nadrzednym ustroju socjalistycznego jest dobro czlowieka, jednoczesnie cel ten realizowany jest przez samych ludzi. Urzeczywistnienie humanistycznych idealow socjalizmu tak w wymiarze wspolczesnym jak i w perspektywie lat przyszlych, bezposrednio zalezy od swiadomego wysilku ludzi, aktywnosci produkcyjnej, rzetelnej pracy odpowiadajacej indywidualnym kwalifikacjom i ambicjom oraz spolecznym potrzebom. Socjalizm. rozwija sie na wszystkich plaszczynach zycia spoleczenstwa, jednakze glowne zrodlo jego rozwoju tkwi w sferze materialnej wytwarzanej przez prace. Dlatego wlasnie wszechstronne wykorzystanie mozliwosci rozwoju wynikajace ze spolecznej wlasnosci srodkow produkcji zalezy od wkladu kazdego obywatela w pomnazanie owo-

Zadaniem wszystkich jest pracować lepiej i wydajniej,
pomnażać tym samym dobra naszego kraju

ców zespołowego działania. Praca wydajna, dobrze zorganizowana i zdyscyplinowana jest wielką siłą postępu, stwarza warunki twórczej aktywności, rozwija odpowiedzialność obywateli za sprawy kraju. Solidnie wykonywane obowiązki, wysoka etyka związana z pełnionym zawodem, wrażliwość na sprawy społeczne i dobro publiczne a także odwaga w zwalczaniu zła jest podstawową miarą wartości człowieka, jego roli i pozycji w socjalistycznym społeczeństwie.

Socjalistyczny sens „pracy dla siebie” ukazuje szanse spełnienia indywidualnych dążeń i aspiracji z osobistym wkładem w rozwój socjalistycznego

budownictwa, w zbiorowy dorobek ludzi pracy. W pracy kształtuje się zawodowa ambicja i kwalifikacje, godność, honor i autorytet człowieka, ujawnia się zgodność słów z czynami oraz źródło moralnej satysfakcji z wkładu w rozwój warunków bytu społeczeństwa.

Socjalistyczna jedność praw i obowiązków wzbo-gaca klimat współpracy i współzycia społecznego, pobudza motywację działania nacechowaną ofiar-nością, świadomym zdyscyplinowaniem zespoło-nym z nowatorstwem i inicjatywą. Najcenniejsze wartości ludzkie uzewnętrzniają się w postawach i czynach codziennego trudu pracy.

2. Każdemu według jego pracy. Wszyscy ludzie zespoleni wokół realizacji wspólnych zadań gospodarczych codziennie dają dowody ofiarności i pracowitości w produkcji przemysłowej i aktywizacji gospodarki rolnej. Świadomi jesteśmy faktu, że dalszy rozwój warunków bytowych społeczeństwa i dobro każdego obywatela wymagają wysokiego poczucia odpowiedzialności za wykonywanie obo-wiązków na każdym stanowisku pracy. Upow-szechnienie i egzekwowanie tej odpowiedzialności jest powinnością wszystkich. Wypracowany doro-bek zespołowej pracy dzielony jest w społeczeń-stwie zgodnie z socjalistyczną zasadą: **każdemu według ilości i jakości wykonanej pracy.** Stosow-nie do tej zasady ustalone są kryteria wynagro-dzeń i innych świadczeń socjalnych uwzględnia-jące efektywność, jakość i trudność pracy, kwali-fikacje i odpowiedzialność pracy. Zasada ta ma ważne znaczenie wychowawcze, społeczne i ekono-miczne, gdyż ocenia i wynagradza każdego czło-

wieka według sprawiedliwej miary: pracy i kwalifikacji.

Generalna zasada w ocenie wyników ludzkiej działalności „każdemu według jego pracy, od każdego według jego zdolności” daje możliwość sprawiedliwego podziału wspólnie wypracowanego dochodu. W procesie pracy powstaje dochód narodowy, którego wielkość i stały wzrost zależy od ilości zatrudnionych w bezpośredniej produkcji materialnej. Dochód narodowy w generalnym ujęciu dzielony jest na część służącą zabezpieczeniu płac indywidualnych i świadczeń socjalnych oraz część, którą państwo przeznacza na dalszy rozwój kraju. W gospodarce socjalistycznej ograniczane są i likwidowane dochody otrzymywane bez wykonywania użytecznej dla społeczeństwa pracy. Prawo udziału w dochodzie narodowym przyznane zostało tym, którzy pracują. Polityka państwa zmierza również do tego, aby różnice w wynagrodzeniach były zgodne z poczuciem sprawiedliwości społecznej, wszechstronnie premiowały inicjatywę, umiejętność i wydajność, kształtowały motywacje pracy solidnej i wydajnej oraz budziły społeczne potępienie złej roboty, łamanie dyscypliny i lekceważenia obowiązków.

3. Ideowo-polityczna dojrzałość obywatelska. Każdy obywatel poprzez wzrost ogólnospołecznej produkcji dóbr materialnych może w coraz szerszym wymiarze zaspokajać osobiste potrzeby i dążenia. Uświadomienie tej prawdy stanowi zasadniczy cel obywatelskiego wychowania w duchu socjalistycznych norm moralnych oraz aktywności w realizacji społecznych zadań gospodarczych. Sto-

pnia ideowej dojrzałości obywatelskiej nie można mierzyć konkretnymi wskaźnikami. Można jednakże sformułować główne jej cechy i formy ujawniania się jak:

- a) głęboki patriotyzm, świadome zaangażowanie i aktywność społeczną w służbie socjalistycznej ojczyzny, odpowiedzialność za jej rozwój i obronę,
- b) uczciwość, skromność, poczucie godności własnej i poszanowanie godności innych, życzliwość i bezinteresowna solidarność z ludźmi, przestrzeganie praw i zasad współżycia społecznego,
- c) rzetelność i odpowiedzialność za wykonywaną pracę, troska o pomnażanie mienia społecznego, gospodarność, dyscyplina i inicjatywa produkcyjna, doskonalenie swych kwalifikacji.

Ideowo-polityczna dojrzałość obywatela w społeczeństwie socjalistycznym oznacza także wrażliwość na zło społeczne, odwagę przeciwstawienia się jego przejawom, bezinteresowność służenia społeczeństwu bez stawiania na pierwszym planie osobistych korzyści, eliminację tendencji karierowiczowskich i konsumpcyjnych. Ideowość i zaangażowanie oznacza również aktywność w codziennej działalności społeczno-zawodowej, rozzumną inicjatywę pomnażającą rozwój ekonomiczny, polityczny i kulturalny kraju. Stwarzanie warunków sprzyjających rozwojowi obywatelskiej dojrzałości jest doniosłym zadaniem wychowawczym. W sprawie tej I sekretarz KC PZPR E. Gierek mówił: „historia nauczyła nas cenić bohaterów i zasługi w walce o sprawę narodową i społeczną. Równie wysoko cenić powinniśmy i bę-

Wyrazem ideowo-politycznej dojrzałości obywatelskiej jest bezinteresowne zaangażowanie w pracy społeczno-zawodowej i kulturalnej kraju

dziemy ofiarną pracę i zasługi w rozwoju ojczyzny — bohaterstwo czasu pokoju. Przywróćmy pamięć o pierwszych przodownikach pracy, wpisujemy na karty narodowego i społecznego szacunku nazwiska nowych bohaterów socjalistycznego rozwoju Polski, twórców postępu gospodarki, nauki i techniki, oświaty i kultury narodowej”.

Działalność wychowawcza partii nacechowana jest troską, aby patriotyczne motywacje zaangażowania miały zawsze sprzyjający klimat rozwoju i były upowszechniane jako najlepsze przykłady socjalistycznego wzoru osobowego człowieka pra-

cy. Doniosłym aktem regulującym jedną z najważniejszych dziedzin w zakresie stosunków społecznych stanie się kodeks pracy, którego projekt poddany jest powszechnej dyskusji a następnie przedstawiony zostanie Sejmowi PRL. Stanie się on podstawą dalszego umacniania socjalistycznych stosunków w zakładach pracy, respektowania zasad sprawiedliwości, ochrony praw pracownika i interesów społeczeństwa. Kodeks w pierwszej kolejności wymienia bodźce pozytywnego oddziaływania na postawy pracownicze, co rozwija i pogłębia humanistyczny sens pracy w ustroju socjalistycznym.

* * *

Przyszłość Polski Ludowej zależy od tego, jak będą postępowali ludzie dzisiejsi. **Mamy obecnie Polskę zasobną w trwałe osiągnięcia gospodarcze i możliwości dalszego rozwoju.** Możliwości te tkwią w zasobach mocy produkcyjnych oraz w stale rozwijających się uzdolnieniach społeczeństwa. Młodzież przejmuje od starszego pokolenia Polskę nowocześnie rozbudowaną. Ambicją młodych winno być, aby Polska Ludowa i jej społeczeństwo zdobywało coraz lepsze pozycje społeczne, gospodarcze i polityczne. Aby świadomie uczestniczyć w kształtowaniu losów naszego społeczeństwa, poznawać należy zasady ustroju socjalistycznego, cele i kierunki jego rozwoju, prawa i obowiązki obywatelskie, oraz własne miejsce i zadania w socjalistycznym społeczeństwie. Ich znajomość pozwala pełniej uświadomić sobie odpowiedzialność za swój

los i sprawy kraju. PZPR wniosła obecnie jakościowo nowe wyższe zadania rozwojowe socjalistycznego budownictwa. Wyzwalają one kapitał ludzkich umiejętności i możliwości ambitnego działania w imię żywotnych interesów społeczeństwa i państwa.

W zabezpieczeniu socjalistycznego rozwoju kraju i umacnianiu władzy ludzi pracy szczególnie doniosła rola przypada także żołnierzom Sił Zbrojnych PRL. Podejmując zaszczytny obowiązek obrony pokojowej pracy narodu, rozwijać należy własną dojrzałość ideowo-polityczną oraz umiejętności owocnej służby i pracy dla dobra socjalistycznej ojczyzny. **Ludowe Wojsko Polskie** wyrosłe z mas pracujących związane jest na zawsze z narodem, partią, i władzą ludową. Jest także jednym z ogniw władzy mas pracujących. Nasz trud szkoleniowy zwielokrotniony sojuszem bratnich armii socjalistycznych z Armią Radziecką na czele owocuje pokojem, ochrania pracę narodu, gwarantuje bezpieczeństwo Ojczyźnie.

**SPOŁECZNO-EKONOMICZNE I POLITYCZNE
PODSTAWY OBRONNOŚCI PRL.
ROLA PARTII W UMACNIANIU SIŁ
ZBROJNYCH I OBRONNOŚCI KRAJU**

Blisko trzydzieści lat temu kraj nasz wkroczył na drogę socjalistycznego budownictwa. Dokonane pod kierownictwem partii zmiany ustrojowe i głębokie przeobrażenia społeczne stworzyły trwałe podstawy rozwoju naszej ojczyzny oraz zabezpieczenia jej niepodległego bytu. Dzięki tym przemianom i olbrzymiemu wysiłkowi ludzi pracy, państwo nasze usunęło w szybkim czasie zniszczenia wojenne, uzyskało olbrzymie sukcesy na drodze rozwoju swej gospodarki, kultury, nauki i innych dziedzin życia.

Dążąc do rozwoju naszej ojczyzny jesteśmy zainteresowani w utrzymaniu i utrwaleniu pokoju na świecie. Bowiem tylko w warunkach pokojowych możemy uzyskać najlepsze sukcesy w realizacji zadań socjalistycznego budownictwa. Dlatego też wszelka działalność zmierzająca do zapewnienia bezpieczeństwa kraju, jego niepodległości i pokojowego rozwoju jest częścią ogólnego procesu budowania socjalizmu w Polsce.

Obserwujemy obecnie wzrost tendencji odprę-

żeńiowych w polityce międzynarodowej. Wytrwała walka o wprowadzenie zasady pokojowego współistnienia, prowadzona przez państwa socjalistyczne, poparta siłą ekonomiczną, polityczną i militarną naszej wspólnoty, zmusiła imperializm do zmiany uprawianej poprzednio polityki zimnowojennej. Świadectwem tego są m.in. postępy w sprawie bezpieczeństwa europejskiego. Normalizacji stosunków międzynarodowych nie towarzyszą jednak odpowiednie zmiany w polityce militarnej państw NATO. W stosunku do 1970 r. ich budżety wojskowe wzrosły o ponad 10 mld dolarów. Trwa proces wprowadzania coraz nowszych typów broni ofensywnych w armiach Paktu Północnoatlantyckiego. Wskazuje to dowodnie, że zagrożenie pokoju bynajmniej nie zanikło.

W tych warunkach nie możemy sobie pozwolić na osłabienie czujności. Niezbędna jest nadal stała gotowość obronna państw socjalistycznych — ich zdolność do natychmiastowego podjęcia działania w wypadku zagrożenia niepodległości. Przy obecnym stanie techniki wojennej nie możemy czekać z tworzeniem systemu obronnego do czasu rozpoczęcia agresji imperialistycznej. System taki musi istnieć stale, a jego siła i zwartość uniemożliwia rozpętanie awantury wojennej przez siły wrogie socjalizmowi.

Świadomi nieprzemijającego zagrożenia, podejmujemy i realizujemy w naszym kraju zadania zmierzające do zabezpieczenia niepodległości państwa. Jest to proces bardzo złożony, bowiem obronność kraju nie zależy wyłącznie od ilości i siły wojska. Składa się na nią szereg różnorodnych

czynników: warunków geograficznych, stopnia rozwoju gospodarki kraju, stanu sił zbrojnych, zawartości moralno-politycznej społeczeństwa, polityki państwa, jego zasad ustrojowych itp. W zespole czynników decydujących o obronności kraju występują zatem wartości natury materialnej, jak też czynniki o charakterze ideowo-politycznym. Tak np. zdolność do działań sił zbrojnych zależy od ich uzbrojenia, wyposażenia i wyszkolenia, ale również od świadomości politycznej żołnierzy rodzącej wolę walki i wytrwałość w boju.

Niedostrzeganie zależności i związków między czynnikami społeczno-politycznymi a ekonomicznymi utrudnia prawidłowe kierowanie procesami umacniania obronności. Stąd działalność mająca na celu zapewnienie bezpieczeństwa kraju musi uwzględniać rozwój wszystkich dziedzin życia. Zastanówmy się zatem nad podstawowymi czynnikami społeczno-politycznymi oraz ekonomicznymi i ich wpływem na siłę obronną państwa.

1. MORALNO-POLITYCZNE PODSTAWY OBRONNOŚCI PAŃSTWA

Postawa ideowa i moralna społeczeństwa wpływa w sposób zasadniczy na stan obronności państwa oraz na przebieg i ostateczne rezultaty działań wojennych. Z niej wynika zrozumienie zadań związanych z umacnianiem siły obronnej kraju, jak i gotowość do służenia sprawie bezpieczeństwa narodu swym wysiłkiem, a w razie potrzeby ofiarą krwi i życia. Odgrywa zatem bardzo istotną rolę

Postawa ideowa ludzi biorących udział w walce — to jeden z czynników decydujących o zwycięstwie. Na zdjęciu — manifestacja 1-majowa w Warszawie.

na polach bitew i w głębi walczącego kraju. „W każdej wojnie — pisał Lenin — zwycięstwo jest uzależnione w ostatecznym wypadku od tego, jaki jest stan duchowy mas, które przelewają krew na polu walki”.

Rozpatrując historię wojen i wojska znajdziemy w niej niezliczone ilości przykładów wskazujących, że częstokroć lepiej uzbrojone i liczebnie silniejsze oddziały wojskowe ponosiły klęskę w starciu ze słabszym przeciwnikiem. Współczesnym przykładem tego jest przebieg walki z agresją amerykańską wspierającą reakcyjne rządy w Indochi-

nach. O przebiegu i ostatecznym wyniku wojen decyduje bowiem nie tylko przewaga liczebna i lepsze uzbrojenie. Równorzędnym czynnikiem jest postawa ludzi biorących udział w bojach. Ich wola walki, stopień gotowości do ofiar i ponoszenia trudów wojennych, wiara w słuszność i ostateczne zwycięstwo sprawy, o którą walczą, czyli te wszystkie elementy określane mianem stanu moralno-politycznego, wpływają w istotny sposób na losy wojny.

We współczesnych warunkach znaczenie czynnika moralno-politycznego w wojnie wzrosło niepomrotnie. Im bardziej śmiercionośna jest broń, tym większą rolę odgrywa morale ludzi uczestniczących w działaniach bojowych. O ewentualnej przyszłej wojnie możemy powiedzieć już obecnie, że byłaby ona najwyższą próbą charakterów i dojrzałości moralno-politycznej narodów i ich armii.

Zadania, jakie w wypadku wojny staną przed społeczeństwem oraz przypuszczalny charakter działań, wymagają od niego maksymalnego wysiłku oraz dużej odporności psychicznej. Walory te posiadać może jedynie społeczeństwo o wysokim poziomie ideowym. Osiągnięcie wysokich wartości moralnych społeczeństwa zależne jest w znacznej mierze od ideowo-politycznej jedności obywateli, ich głębokiego patriotyzmu, ugruntowanego przekonania o współzależności między interesami osobistymi a rozwojem i obroną ustroju socjalistycznego.

Powojenne dzieje naszego kraju, a szczególnie historia ostatnich lat udowodniły wyraźnie, że nasze społeczeństwo w umacnianiu socjalizmu widzi

jedyną drogę rozwoju Polski. Postawę tę manifestuje czynnym zaangażowaniem się w realizację wypracowanego na VI Zjeździe Partii programu dynamicznego i wszechstronnego rozwoju Polski, tworzeniem na apel PZPR nowych wartości wzbogacających nasz dorobek.

Obywatele naszego kraju w trosce o rozwój naszego kraju krytykują występujące jeszcze braki i niedomagania, niewłaściwy czasem sposób rozwiązywania ich spraw i bolączek. Nie utożsamiają jednak ujemnych zjawisk z istotą socjalizmu. Toteż poza nielicznym gronem bankrutów politycznych i zdecydowanych wrogów socjalizmu zdecydowanie przeciwstawiają się jakimkolwiek próbom ataku na socjalistyczny ustrój naszego państwa. Prawdę tę zrozumieli nawet politycy i ideolodzy imperializmu. Toteż w swej dywersyjnej propagandzie zaprzestali głosić hasła powrotu do kapitalizmu, szermują natomiast teoriami „poprawy” socjalizmu.

W powojennym ćwierćwieczu umacniała się jedność ideowo-polityczna społeczeństwa i jego spójność wewnętrzna. Procesy te mają olbrzymie znaczenie dla obronności państwa. Ich początki sięgają lat okupacji hitlerowskiej, kiedy w walce o niepodległość prowadzonej pod kierownictwem Polskiej Partii Robotniczej konsolidowały się postępowe siły naszego społeczeństwa. Lata powojenne charakteryzują się umacnianiem zwartości moralno-politycznej narodu. U podstaw tych procesów leżą dokonane w naszym kraju reformy społeczne, które wraz z zachodzącymi w Polsce Ludowej przeobrażeniami ukształtowały nowe, ja-

kościowo odmienne od poprzedniego, społeczeństwo socjalistyczne.

Wraz z nacjonalizacją przemysłu i reformą rolną zmienił się skład socjalny ludności. Likwidacji uległy klasy wyzyskiwaczy — burżuazja i obszarnictwo. Przestały one istnieć jako samodzielne grupy społeczne, stanowiące określoną siłę polityczną. Mimo, że w poprzednim okresie historycznym stanowiły one niewielki procent społeczeństwa (łącznie z rodzinami grupy te liczyły przed wojną około 942 tys. osób), to jednak, panując nad życiem gospodarczym kraju, decydowały o jego polityce. Jak tego dowiodła historia, w swej działalności kierowały się one niemal wyłącznie dążeniem do zaspokojenia własnych, klasowych i egoistycznych interesów.

Przeobrażenia, jakie przeszły podstawowe klasy naszego społeczeństwa w toku budownictwa socjalistycznego, kształtowały jego polityczną zwartość. O przebiegu procesu zadecydowała również ideowa i organizacyjna działalność naszej partii i sojusznicznych ugrupowań politycznych. Jedność ta znajduje m.in. wyraz w rozwijającym się i umacniającym sojuszu robotniczo-chłopskim. Ma on swoje odległe tradycje z okresu wspólnych walk ludu pracującego miast i wsi z wyzyskiem obszarniczo-burżuazyjnym, tradycje kultywowane i pogłębiane w latach powojennych wspólnym wysiłkiem nad umacnianiem i rozwojem naszego kraju. Co prawda jeszcze do dziś występują różnice w warunkach życia ludności miast i wsi. Nie stanowią one jednak żadnej przeszkody w braterskiej współpracy tych grup społeczeństwa, zaś

Ideowy rozwój społeczeństwa zależy jest od wszechstronnej działalności polityczno-wychowawczej

rozwój socjalizmu różnice te systematycznie zacierają.

Z życiem naszego kraju wiąże się ściśle wyrosła z ludu inteligencja. Polska Ludowa otworzyła szeroko przed młodzieżą robotniczą i chłopską bramy szkół i uniwersytetów. Napływowi tej młodzieży sprzyjają wprowadzone od kilku lat i systematycznie doskonalone zasady rekrutacji, które preferują synów chłopów i robotników przy przyj-

mowaniu do szkół wyższych. Absolwenci tych uczelni, wykształceni w Polsce Ludowej, tworzą obecnie zasadniczą grupę pracującej inteligencji. Jest ona związana z socjalizmem i jemu zawdzięcza swój awans.

W sumie więc przemiany społeczne i polityka państwa ukształtowały nowe socjalistyczne społeczeństwo w Polsce. Nie ma w nim klas antagonistycznych, nawzajem ze sobą walczących. Nie ma również przeciwieństw narodowych, charakterystycznych jeszcze dla przedwojennej Polski. Mniejszości narodowe stanowiące nieznaczny procent obywateli naszego kraju mają nie tylko formalnie, ale i faktycznie te same prawa i szanse życiowe. W konsekwencji społeczeństwo nasze cechuje się wewnętrzną spójnością w stopniu dotychczas w historii naszego narodu nie spotykanym. Tej jedności nie są w stanie podważyć występujące jeszcze wśród naszego społeczeństwa siły przeciwnie socjalistycznemu rozwojowi Polski. Nie one bowiem decydują o obliczu narodu.

Obok przemian w uwarstwieniu społecznym i sytuacji poszczególnych klas i grup, lata powojenne są okresem ideowo-politycznego rozwoju społeczeństwa. Wpłynęły na to przemiany społeczne, polityczno-wychowawcza działalność partii, stronnictw politycznych i organizacji, a wreszcie rozwinięty system informacji i komunikacji. Obserwujemy wzrost świadomości społecznej i zaangażowania politycznego szerokich rzesz ludności, szczególnie po decyzjach kierownictwa partii z grudnia 1970 r.

Świadomość i postawa polityczna społeczeństwa

ma poważne znaczenie dla umacniania siły obronnej naszego kraju. Wiedza o pozycji Polski i perspektywach jej rozwoju wiąże obywateli z procesami budownictwa socjalistycznego.

Orientowanie się we współczesnych stosunkach międzynarodowych nie jest jednak łatwe. Potrzebny jest tu duży zasób wiedzy ideowej i politycznej. Ona to pozwala na właściwą interpretację wydarzeń i zjawisk zachodzących na świecie, umożliwia rozeznanie sił wrogich.

W wyniku konsekwentnej polityki państw socjalistycznych obserwujemy wyraźne symptomy odprężenia w polityce międzynarodowej. Przy czym politycy imperialistyczni w oficjalnych wypowiedziach deklarują gotowość utrzymania pokojowych stosunków i nawiązania ściślejszej współpracy z państwami socjalistycznymi. W wielu krajach kapitalistycznych u steru rządów znajdują się partie socjaldemokratyczne. W innych — np. w Grecji, szeregu państw Ameryki Łacińskiej, czy Azji, sprawująca władzę burżuazja maskuje dyktatorski charakter rządów hasłami demokracji i postępu. Znaczna część państw, które niedawno zrzuciły jarzmo kolonialnej zależności głosi program budowania socjalizmu.

Opieranie się jedynie na oficjalnych wypowiedziach sfer rządowych państw imperialistycznych może prowadzić do przesadnie optymistycznej oceny sytuacji międzynarodowej oraz kształtować przekonanie, że sprawa pokoju została już ostatecznie rozstrzygnięta. Taka ocena jest mylna i prowadzi do swoistego „rozbrojenia psychicznego” społeczeństwa. Zamazuje realny obraz situa-

cji, osłabia czujność w sprawach bezpieczeństwa kraju. Obok bowiem oficjalnych wypowiedzi istnieje bardzo silny nurt antysocjalistycznej polityki imperializmu, zagrażający pokojowi światowemu. Ma on licznych zwolenników w sferach rządowych. Obejmuje potężne organizacje i ugrupowania polityczne — np. CDU w Niemieckiej Republice Federalnej. Siły te znajdują poparcie we wpływowych kołach przemysłowych i militarnych.

Mimo wymuszonej zgody na polityczne negocjacje trwa w państwach imperialistycznych rozbudowa sił militarnych i prowadzony jest nadal wyścig zbrojeń. Wyrazem tego jest coraz szersze wprowadzanie na uzbrojenie rakiet z wielogłowiowymi pociskami, czy przyspieszone tempo prac nad uzbrojeniem armii USA w pociski atomowe o stosunkowo niewielkiej sile wybuchu. Jednocześnie państwa imperialistyczne nasiliły antysocjalistyczną propagandę. M.in. skierowaną przeciwko ludowemu Wojsku Polskiemu — ilość audycji atakujących wojsko wzrosła z 87 w roku 1970 do 157 w roku 1972. Wszystkie przytoczone fakty potwierdzają tezę Lenina, iż nieodłączną cechą imperializmu jest dążenie do wojny. Ta złowroga groźba jest nadal realna.

Działalność imperializmu godząc w ustrój socjalistyczny, występuje tym samym przeciwko zdobyczom i najistotniejszym interesom całego naszego narodu. Godzi w klasę robotniczą, która w warunkach socjalizmu przeszła olbrzymie przeobrażenie. Wraz z rozwojem przemysłu zwiększyła się liczebność klasy robotniczej i zmienił jej skład. Systema-

Mimo pewnego odprężenia międzynarodowego nie wolno zapominać o antysocjalistycznej działalności sił imperialistycznych, m.in. rewizjonistycznych ziółkostw w NRF

tycznie polepszają się warunki bytu i pracy. Tylko w latach 1971—1972 podwyżkami płac objęto 7,7 miliona pracowników. Socjalizm na zawsze wyeliminował groźbę bezrobocia. Dzięki rozważnej polityce partii 3,5 miliona młodzieży, która w obecnej pięcioletce wejdzie w wiek produkcyjny, znajdzie zatrudnienie w dynamicznie rozbudowującej się gospodarce.

Antysocjalistyczna polityka imperializmu zagraża interesom chłopów, którzy dopiero w warunkach socjalizmu uzyskali pełną możliwość rozwoju

swej gospodarki i życia wsi. Przyjęty przez partię i władzę ludową program społeczno-gospodarczy stwarza warunki osiągania wysokich wyników w gospodarce rolnej. Służy to interesom kraju i pomnaża dochody ludności wiejskiej. W Polsce Ludowej zlikwidowany został ostatecznie trapiący wieś głód ziemi i groźne w latach przedwojennych zjawisko przeludnienia wsi. W warunkach rozwoju przemysłu problemem staje się dziś powstrzymanie nadmiernego odpływu młodzieży ze wsi do miast.

Socjalizm zapewnił jednocześnie ludziom pracy możliwość sprawowania politycznego kierownictwa. Obywatel naszego państwa stał się pełnoprawnym, politycznie świadomym współgospodarzem kraju. Bezpowrotnie minęły czasy, kiedy człowiek pracy spełniał jedynie rolę siły roboczej. Umocnienie roli organów przedstawicielskich — Sejm i Rady Narodowe, rozwój instytucji samorządowych, wprowadzona po VII Plenum KC PZPR zasada konsultowania istotnych decyzji z obywatelami prowadzi do utrwalenia i pogłębienia demokracji socjalistycznej. Obywatel naszego kraju świadomy swej roli oraz praw jest faktycznym współgospodarzem w życiu własnego środowiska i w życiu państwa.

Imperializm, występując przeciwko socjalizmowi, zagraża więc tym wszystkim zdobyczom ekonomicznym, społecznym i politycznym, jakie uzyskali ludzie pracy. Jego polityka skierowana jest zatem przeciwko całemu naszemu społeczeństwu i jego najbardziej żywotnym interesom. Dla przeciwstawienia się imperialistycznym dążeniom niezbędne jest umacnianie ustroju socjalistyczne-

go. Jedynie na tej drodze kraj nasz zrealizować może myśl zawartą w haśle „Aby Polska rosła w siłę, a ludzie żyli dostatniej”. Świadomość tego faktu jest zarazem podstawą zaangażowania społeczeństwa w prace na rzecz umacniania obronności.

2. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE A OBRONNOŚĆ KRAJU

Obronność państwa zależy głównie od czynników i zjawisk występujących w życiu wewnętrznym kraju. Jest również umacniana właściwą polityką międzynarodową. Już w odległej przeszłości spotykamy się z faktami sojuszów militarnych między poszczególnymi krajami. Były one zwykle powodowane koniunkturalnymi względami, co osłabiało ich trwałość. Jeśli bowiem sojusz ma dawać owoce, to musi być oparty na obustronnej, głębokiej wspólnotcie idei oraz zainteresowań, wykraczających poza chwilowe potrzeby polityczne.

Trwałość i efektywność sojuszów zależy w głównej mierze od charakteru ustroju i polityki zawierających je krajów. Tak np. ekspansywna polityka imperialistyczna nie daje ostatecznych gwarancji wykonywania zobowiązań wynikłych z podpisanych układów. Doświadczył tego nasz kraj. Polska burżuazyjna powiązana była paktami o nieagresji i wzajemnej pomocy z kapitalistycznymi krajami Europy. Wszystkie te paktory okazały się w dniach wrześniowych 1939 r. bezwartościowymi świstkami papieru.

Polska Partia Robotnicza, podejmując w latach okupacji hitlerowskiej walkę o niepodległość, wyciągnęła właściwe wnioski z tych tragicznych doświadczeń. Formułując program walki narodowo-wyzwoleńczej partia przyjęła współpracę ze Związkiem Radzieckim jako podstawową zasadę polityki zagranicznej. Aktem tym przeciwstawiła się tradycyjnej polityce polskiej burżuazji, kierującej się w polityce wrogością do Kraju Rad. Przebieg wypadków potwierdził głęboką rację PPR. **Dzięki sojuszowi ze Związkiem Radzieckim Polska wydzwignęła się z otchłani klęski i mogła podjąć trud tworzenia socjalistycznego państwa w nowych, sprawiedliwych, piastowskich granicach.**

Od zarania Polski Ludowej obronność nasza rozwijała się w ścisłej łączności z systemem obronnym obozu socjalistycznego. Wypadki lat 50-tych przyniosły zacieśnienie współpracy militarnej naszych państw. Jest to bowiem okres potęgowania się agresywnej polityki imperializmu amerykańskiego. Okres napaści na Koreę, zgody na remilitaryzację NRF i włączenie jej do paktu NATO, tworzenia innych paktów i łańcucha baz militarnych opasujących państwa socjalistyczne.

W obliczu niewątpliwego zagrożenia, jakie stwarzała ta polityka dla obozu socjalistycznego, podpisany został 14 maja 1955 r. Układ Warszawski, mający na celu rozwinięcie ścisłej współpracy i koordynację wysiłków obronnych oraz umocnienie bezpieczeństwa wszystkich państw sygnatariuszy Układu. W ten sposób stworzona została potężna siła obronna i polityczna, stanowiąca po dziś dzień jeden z najważniejszych czynników pokoju

i bezpieczeństwa na kontynencie europejskim. Dzieje blisko 20 lat dowiodły, że groźbie agresji imperialistycznej skutecznie przeciwstawiliśmy i przeciwstawiamy siłę naszego obozu, wspólną siłę armii socjalistycznych, a przede wszystkim rakietowo-nuklearną potęgę Związku Radzieckiego.

W wypadku wojny przyszłość naszego kraju zależy będzie nie tylko od nas, lecz w szczególności od walki prowadzonej przez Armię Radziecką i armie innych krajów wspólnoty socjalistycznej. Stąd też granice naszego kraju są i pozostaną nie-naruszalne, gdyż ich utrzymanie leży w interesie całej wspólnoty socjalistycznej. Jednocześnie rozumiemy, że niepodległość naszego państwa bro-niona jest na linii Łaby i zachodniej granicy Czechosłowacji. Próba naruszenia tej rubieży ze stro-ny imperializmu musi się spotkać ze zdecydowa-nym przeciwdziałaniem naszych sił zbrojnych. Zro-zumienie tego faktu nakazuje umacniać i pogłę-biać sojusz państw socjalistycznych oraz przyjaźń i braterstwo broni między żołnierzami naszych armii. Jest to bowiem gwarancją zachowania poko-ju i naszej niepodległości narodowej.

Potrzeba pogłębiania przyjaźni, sojuszu i współ-działania militarnego między państwami socjali-stycznymi nabiera szczególnego znaczenia w świet-le ostatnich wydarzeń politycznych. W sytuacji odprężenia międzynarodowego oraz gdy agresja na terenie Europy nie rokuje imperialistom powodze-nia, podejmują oni intensywne próby rozbicia jedności działania krajów socjalistycznych.

Oslabienie jedności państw socjalistycznych pro-wadzi do ich osamotnienia. Stanowi więc groźne

Obronność naszą łączymy ściśle z systemem obronnym socjalistycznej wspólnoty. Doskonaleniu bojowego współdziałania służą wspólne ćwiczenia i manewry

niebezpieczeństwo dla niepodległości naszych państw. Umacnianie jedności państw socjalistycznych jest więc najważniejszym nakazem w stosunkach międzynarodowych i w życiu krajów socjalistycznych. Jest gwarancją suwerenności narodowej tych państw oraz ich socjalistycznego rozwoju. Świadomość tych zależności ma istotne znaczenie dla umacniania siły obronnej naszego kraju. W życiu wojska musi ona znaleźć odbicie w doskonaleniu bojowego współdziałania między naszymi armiami. Okazję do tego dają prowadzone wspólnie ćwiczenia, stwarzające warunki bezpo-

średniej współpracy w czasie wykonywania zadań. Przykłady z międzysojuszniczych manewrów „Braterstwo broni”, czy „Tarcza — 72” świadczą, że wywodząca się z lat wojny przyjaźń żołnierzy armii socjalistycznych jest godnie umacniana. Podstawą tej przyjaźni jest jedność ideowa oraz wspólnota celów i więzi klasowych łącząca nasze narody i ich siły zbrojne.

3. ROLA GOSPODARKI NARODOWEJ W UMACNIANIU OBRONNOŚCI PAŃSTWA

Wśród czynników decydujących o obronności państwa jedno z zasadniczych miejsc zajmuje jego gospodarka. W toku produkcji — mówiąc w wielkim skrócie i uproszczeniu — wytwarzane są bowiem dobra materialne zapewniające zaopatrzenie wojsk w sprzęt bojowy i ich wyposażenie niezbędne do prowadzenia walki. Od stanu gospodarki zależy przede wszystkim zabezpieczenie potrzeb walczącego kraju. W wojnach współczesnych zwycięstwo rodzi się nie tylko na polach bitew, ale również w zakładach produkcyjnych. Same tylko siły zbrojne, nawet przy najlepszym wyszkoleniu, nie rozstrzygną losów wojny, jeśli zostaną pozbawione systematycznego dopływu sprzętu i zaopatrzenia niezbędnego do prowadzenia działań.

Ekonomiczne zabezpieczenie obronności kraju i działań wojennych wymaga więc dysponowania rozwiniętą bazą produkcyjną, nowoczesnym przemysłem. Bez tego niemożliwe jest wytwarzanie współczesnego uzbrojenia. W tym kontekście po-

wojenny rozwój gospodarczy Polski stanowi trwałą podstawę umacniania obronności kraju. Dzięki temu jesteśmy w stanie zapewnić wyposażenie naszej armii w sprzęt i uzbrojenie równorzędne swą wartością wyposażeniu innych nowoczesnych wojsk.

W rozwoju produkcji obronnej kraj nasz osiągnął znaczne sukcesy przy bardzo niskim stanie wyjściowym. Przemysł zbrojeniowy w Polsce międzywojennej nie stanowił potęgi, a przede wszystkim nie miał oparcia w postaci rozwiniętego zaplecza przemysłowego. W 1939 r. zatrudnionych w nim było około 60 tys. robotników, pracujących w 32 istniejących i 7 budowanych zakładach.

Przemysł ten został w czasie wojny zniszczony niemal doszczętnie. Bezpośrednio po wojnie sytuacja gospodarcza i potrzeby zniszczonego wojną kraju nie pozwalały na odbudowę przemysłu zbrojeniowego. Produkowano jedynie część sprzętu i uzbrojenia na pokrycie bieżących potrzeb wojska. Uruchomiono produkcję pistoletów, amunicji, granatów, materiałów wybuchowych oraz samolotów szkolno-treningowych.

Rozwój produkcji zbrojeniowej w następnych latach wiązał się ze wzrostem zagrożenia kraju, spowodowanego agresywnym kursem polityki imperializmu w początkach lat 50-tych. W tej sytuacji podjęto wysiłek nad odbudową i rozbudową przemysłu zbrojeniowego. Przy olbrzymim wysiłku materialnym i finansowym stworzony został w latach 1950—1955, niemal od podstaw, przemysł obronny naszego kraju. Zmieniła się też zasadniczo struktura przemysłu zbrojeniowego. Podjęto produkcję

dotychczas nie wytwarzanego sprzętu pancernego, lotniczego, urządzeń łączności i radiolokacji. Jednocześnie unowocześniono produkcję w oparciu o nową technologię, wprowadzaną zarówno do uruchamianych w tym czasie obiektów, jak i w zakładach już istniejących i rozbudowywanych.

Rozwój produkcji obronnej osiągnięty w tak krótkim czasie możliwy był jedynie dzięki ogólnemu rozwojowi gospodarczemu kraju. Osiągnięcia Polski w rozbudowie przemysłu stworzyły mocne podstawy dla produkcji zbrojeniowej. Jest ona zespolona z całą gospodarką narodową dzięki czemu ma zapewnione warunki rozwoju i osiągania coraz wyższych wyników, jak też podejmowania produkcji nowych, niezbędnych dla wojska typów uzbrojenia i wyposażenia.

Ekonomiczne podstawy obronności tworzy nie tylko przemysł zbrojeniowy. Każdy rodzaj współczesnego uzbrojenia, czy sprzętu bojowego jest produktem finalnym, powstałym w wyniku współpracy wielu gałęzi przemysłu. W produkcji czołgu np. uczestniczy hutnictwo — dostawa pancernego korpusu i innych elementów; przemysł motoryzacyjny — silniki czołgowe; elektrotechniczny i elektroniczny — elementy i agregaty osprzętu; optyczny i radiotechniczny — elementy wyposażenia wozu bojowego; chemiczny — paliwo i amunicja. Podobnie i inne rodzaje uzbrojenia są wynikiem pracy wielu zakładów przemysłowych.

W tych warunkach rozwój gospodarczy kraju pomnaża siły obronne państwa, każdy więc obiekt produkcyjny wzbogaca nasze możliwości w tej dziedzinie. Przy czym właściwie nie ma gałęzi

Rozwój produkcji obronnej w poważnej mierze zależy od twórczej myśli wojskowych naukowców oraz całokształtu pracy wojskowych zakładów naukowych

przemysłu, która by w sposób bezpośredni lub pośredni nie wiązała się z potrzebami obronności, chociaż nie wszystkie dziedziny naszej ekonomiki w jednakowym stopniu uczestniczą w jej zabezpieczeniu. Do dziedzin gospodarki, których rozwój najbardziej związany jest z umacnianiem siły obronnej państwa zaliczyć należy: przemysł surowcowy, energetyczno-paliwowy, metalurgiczny, maszynowy, motoryzacyjny, chemiczny, elektrotechniczny i elektroniczny.

Doceniając znaczenie surowców w gospodarce kraju, podjęto w latach powojennych szeroko za-

krojone badania i poszukiwania bogactw naturalnych. Przyniosły one dobre wyniki. Dysponujemy poważnymi zasobami węgla kamiennego i brunatnego. Znaleziono nowe złoża rud metali i gazu ziemnego. Są to cenne bogactwa. Największym jednak sukcesem było odkrycie złóż siarki w rejonie Tarnobrzega i pokładów rud miedzi w rejonie Lubina. Siarka, podobnie jak gaz ziemny, jest niezwykle cennym surowcem dla przemysłu chemicznego, w tym również dla produkcji obronnej. Znaczenia miedzi nie trzeba chyba uzasadniać.

W zabezpieczaniu potrzeb obronnych kraju niezwykle istotną rolę odgrywa hutnictwo. Jego produkty stanowią podstawowy surowiec dla wielu gałęzi przemysłu, w tym i przemysłu zbrojeniowego. Wielkość produkcji hutnictwa żelaza i stali warunkuje produkcję wozów bojowych, dział i większości innego sprzętu. Wskaźniki obecnie realizowanego planu pięcioletniego zakładają osiągnięcie 14,7 mln. ton stali. Stworzy to dobre warunki rozwoju innych gałęzi przemysłu.

Ogromne znaczenie ma metalurgia kolorowa, dostarczająca swych wyrobów przemysłowi lotniczemu, elektrotechnicznemu, maszynowemu i innym dziedzinom produkcji. W odniesieniu do potrzeb obronnych szczególnie miejsce zajmuje produkcja miedzi i aluminium. Przed wojną obu tych metali nie wytwarzaliśmy. W 1968 r. produkcja miedzi wynosiła 43,6 tys. ton. Plan na rok 1975 zakłada osiągnięcie 180 tys. ton. Rozwijamy jednocześnie produkcję aluminium w oparciu o rozbudowane zakłady w rejonie Konina.

Bezpośrednim dostawcą szeregu elementów tech-

nicznego wyposażenia wojsk jest przemysł maszynowy i motoryzacyjny. Dostarcza on agregatów, maszyn i urządzeń niezbędnych dla funkcjonowania współczesnej armii. Od niego zależy również zaopatrzenie sił zbrojnych w sprzęt transportowy. Dostarczają go nowo zbudowane fabryki samochodów i zakłady, które po wojnie zostały gruntownie zmodernizowane — w Sanoku, Lublinie, Starachowicach, Jelczu, czy Nysie.

Bez wyrobów przemysłu elektrotechnicznego nie sposób wyobrazić sobie ani współczesnego wojska, ani prowadzenia działań bojowych. Gwarantują one niezawodną łączność i są podstawowym elementem w systemach wykrywania i naprowadzania. Coraz szersze zastosowanie w wojsku znajduje również elektronika. Jej urządzenia wprowadzane są do systemu dowodzenia i przekazywania informacji na polu walki.

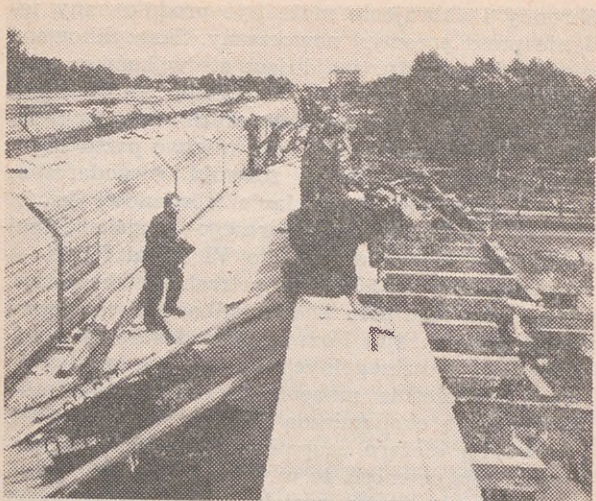
Zwiększa się również znaczenie chemii w umacnianiu obronności kraju. Wynika to przede wszystkim z potrzeby zapewnienia odpowiedniej ilości różnorodnych paliw, bez których nie może być wykorzystany sprzęt bojowy i transportowy. Wzrosło również zapotrzebowanie na materiały kruszące i wybuchowe, przy czym tradycyjny proch czy trotyl coraz szerzej zastępowany jest o wiele skuteczniejszymi środkami. Produkty chemiczne wkroczyły również do innych dziedzin przemysłu zastępując z powodzeniem tradycyjne surowce. W tym aspekcie liczyć się należy ze wzrastającą rolą przemysłu chemicznego w warunkach wojny, kiedy brak surowców naturalnych musi być zrekomensowany wytworami przemysłu chemicznego.

W świetle powyższego powojenny rozwój polskiej chemii — powstanie kombinatów chemicznych w Kędzierzynie, Wizowie, Oświęcimiu, Płocku, Puławach, czy Włocławku — dobrze służy sprawie obronności państwa.

Obok wymienionych gałęzi przemysłu znaczenie obronne posiada również przemysł lekki, zapewniający zaopatrzenie ludności i wojska. Przy określaniu potrzeb obronnych kraju w centrum zainteresowania pozostaje także rolnictwo. Musi ono dostarczyć środków żywności dla ludności cywilnej i wojska oraz surowców dla przemysłu. Szybki rozwój rolnictwa zapewnia realizacja polityki partii określonej na VII i VIII Plenum KC PZPR i ostatecznie sprecyzowanej na VI Zjeździe Partii. Rozwój przemysłu maszynowego, chemicznego i odpowiednia polityka rolna tworzą warunki rozwoju gospodarki wiejskiej, wpływają korzystnie na polepszenie warunków materialnych społeczeństwa.

Z innych dziedzin gospodarki narodowej poważne miejsce dla obronności kraju zajmuje transport. Musi on zapewnić w wypadku wojny sprawny i terminowy przewóz wojska i sprzętu. Zależne jest to od posiadania odpowiedniej sieci dróg kołowych i kolejowych. Musi być ona dostatecznie gęsta oraz stwarzać możliwość wielokierunkowych połączeń. Świadczy choćby o tym praktyka ćwiczeń i przeprowadzanych w czasie ich trwania przegrupowań wojsk.

W warunkach współczesnej wojny liczyć się należy z zdeorganizowaniem komunikacji kolejowej — jest ona bardzo wrażliwa na ataki ze strony przeciwnika. Stąd zasadniczą rolę odegrać może

Odpowiednia sieć dróg kołowych i kolejowych — to poważny czynnik w systemie obronnym kraju

transport kołowy i sieć dróg o dobrej nawierzchni. W tej dziedzinie kraj nasz osiągnął znaczne sukcesy. Z krajobrazu Polski zniknęły przysłowiowe „polskie drogi” okresu międzywojennego. Program rozwojowy przewiduje dalszą rozbudowę sieci autostrad, co polepszy komunikację wewnętrzną. W pracy tej bierze i brać będzie udział wojsko, dając swój wkład w umacnianie obronności.

Przy ocenie wpływu procesów ekonomicznych na obronność kraju warto zwrócić uwagę na elementy pośrednio z tym związane. Współczesny sprzęt

obronny i uzbrojenie może być produkowany jedynie przez przemysł nowoczesny. Skomplikowane zespoły i agregaty, znajdujące się w każdym niemal sprzęcie bojowym i urzędzeniu wojskowym, wymagają opanowania najnowszych zdobyczy techniki. Akcentowana przez kierownictwo partii stawka na nowoczesność w rozwoju gospodarczym sprzyja procesom umacniania obronności kraju.

Celem rozwoju gospodarczego socjalistycznej Polski jest — jak określił to VI Zjazd Partii — wszechstronne zaspokojenie potrzeb społeczeństwa. Osiągnięciu tego celu podporządkowane jest życie ekonomiczne kraju. Rozwój gospodarczy, sukcesy osiągane w poszczególnych dziedzinach produkcji, służą jednocześnie umacnianiu obronności kraju. Tworzą bazę ekonomiczną bezpieczeństwa Polski. Zapewniają bieżące zaopatrzenie wojsk, a jednocześnie dają pewność, że w wypadku napaści przeciwnika na państwa socjalistyczne, armia nasza będzie systematycznie i wystarczająco zaopatrywana w sprzęt i uzbrojenie niezbędne jej do prowadzenia walki.

4. ROLA PARTII W UMACNIANIU OBRONNOŚCI KRAJU

Powstała do życia w latach okupacji Polska Partia Robotnicza podjęła trud walki o wyzwolenie kraju z jarzma hitlerowskiej okupacji oraz przeobrażenie ustroju społecznego naszej Ojczyzny. Realizując ten program stali się komuniści polscy organizatorami walczącej na terenie kraju Gwar-

dii i Armii Ludowej oraz tworzonych na gościnnej ziemi radzieckiej jednostek Wojska Polskiego. W partyzanckich bitwach i potyczkach, na szlaku bojowym od Lenino do Berlina i czeskiej Pragi ludowe siły zbrojne realizowały zadania określone programem partii.

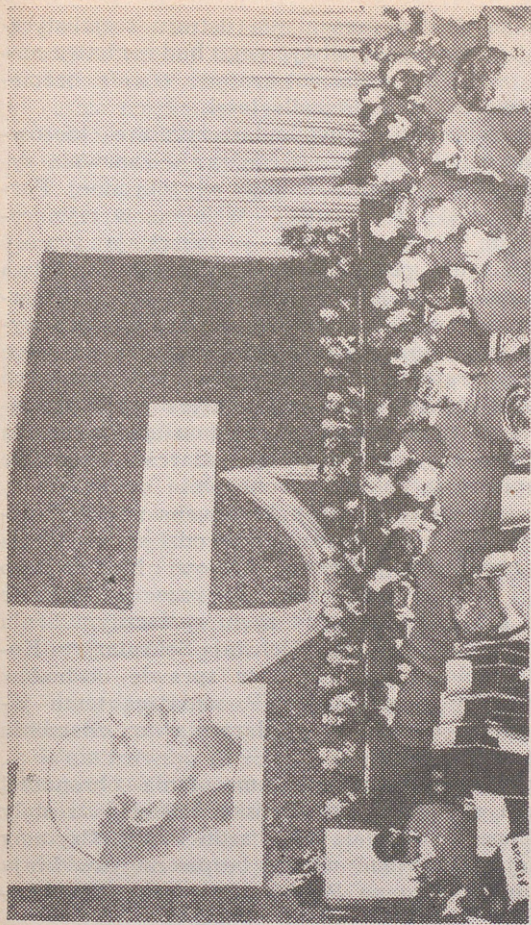
W latach wojny cały wysiłek partii nakierowany był na walkę z hitlerowskim najeźdźcą. Komuniści polscy stanowili główną siłę oddziałów GL i AL oraz oddziałów polskich walczących u boku Armii Radzieckiej. Ich działalność zespalała postępowe siły naszego społeczeństwa w walce o odzyskanie niepodległości. W tym też okresie podejmuje partia walkę o zapewnienie bezpieczeństwa wyzwolonej od wroga Polski, o stworzenie trwałych podstaw jej niepodległości. Wartości takie posiada wypracowany przez PPR program przebudowy ustroju społeczno-politycznego państwa oraz ustalone zasady polityki zagranicznej Polski. Słuszność programu aktywnej walki z okupantem, powiązanej z wprowadzeniem rewolucyjnych reform ustrojowych w wyzwolonej Polsce oraz opartej na przyjaźni i braterskim współdziałaniu ze Związkiem Radzieckim, potwierdziła historia.

Troska partii o rozwój ludowych sił zbrojnych wystąpiła wyraźnie w okresie tworzenia zrębów Polski Ludowej. Z inicjatywy PPR na wyzwolonej w 1944 r. części naszego kraju rozbudowywane jest ludowe Wojsko Polskie. Mimo olbrzymich trudności zorganizowano nową, drugą armię wyposażając ją, przy pomocy Związku Radzieckiego, w niezbędne uzbrojenie i sprzęt. W tym też czasie partia skierowała do wojska około 10 000 młodzieży

robotniczej i chłopskiej, która zasilila szeregi kadry. Dzięki temu wysiłkowi Polska wniosła godny jej wkład w walkę o ostateczne rozbicie hitlerowskiego państwa zbrodni. Wysiłek ten w istotny sposób przyczynił się do zajęcia przez naszą Ojczyznę należnego jej miejsca w powojennej Europie.

Wierność ideom partii wykazało ludowe Wojsko Polskie w latach odbudowy kraju ze zniszczeń wojennych oraz walki o zwycięstwo socjalistycznego kierunku rozwoju Polski. W bojach z siłami reakcji i wspierającym te siły zbrojnym podziemiem ostatecznie utrwalał się socjalistyczny charakter naszych sił zbrojnych. Duże zasługi w tym procesie mieli służący w wojsku działacze partii. Prowadzona przez nich wychowawcza praca kształtowała polityczną świadomość żołnierzy zespalaając siły zbrojne z ideą socjalizmu.

W latach powojennych umacnianie siły obronnej naszego, budującego socjalizm państwa było i jest przedmiotem głębokiej troski partii. Dzięki niej Polska weszła na nową drogę rozwoju, drogę przeobrażeń społecznych, budowy i umacniania ustroju socjalistycznego. Właśnie socjalistyczny ustrój społeczno-polityczny stanowi podstawowy fundament siły obronnej naszego kraju. Na jego bazie wyrasta jedność moralno-polityczna, zwarłość i wysoka ideowość naszego społeczeństwa. Jest ona również podstawą osiągnięć ekonomicznych Polski i jej rozwoju gospodarczego, tworzącego materialne podstawy obronności. Z zasad ustrojowych wypływa pozycja międzynarodowa naszej ojczyzny i jej polityka zagraniczna. Toteż

Wykonując zadania nakreślone przez PZPR — umacniamy siłę obronną kraju, zapewniamy mu wszechstronny rozwój i dobrobyt.

tylko na drodze umacniania ustroju socjalistycznego i postępów socjalistycznego budownictwa możemy zapewnić naszemu krajowi trwale bezpieczeństwo i obronę niepodległości.

Wszechstronne i wielopłaszczyznowe kierownictwo partii życiem naszego kraju zapewnia systematyczne potęgowanie jego siły obronnej. Partia, jej myśl i wytyczne — wcielane w czyn codziennym trudem narodu — określają procesy kształtowania postaw politycznych społeczeństwa i umacniania socjalistycznego patriotyzmu. Z partyjnej idei proletariackiego internacjonalizmu wypływa przyjaźń i klasowy sojusz zespalaający nasze kraje w bratniej rodzinie państw socjalistycznych i potęgujący ich moc obronną. Realizacja wypracowanego przez partię programu przekształciła Polskę w kraj rozwinięty gospodarczo, zdolny do zabezpieczenia potrzeb obronnych.

Ta działalność partii, nakierowana na umacnianie sił obronnych państwa, wywodzi się z dążenia do zapewnienia naszemu krajowi bezpiecznego bytu i pokojowych warunków rozwoju. Uznanie partii dla roli wojska w życiu społecznym kraju najpełniej odzwierciedla Uchwała Sekretariatu Komitetu Centralnego PZPR w sprawie obchodów 30 rocznicy powstania LWP, nadająca temu jubileuszowi charakter wydarzenia o znaczeniu ogólnospołecznym.

Zadania w dziedzinie umacniania obronności kraju i siły ludowego Wojska Polskiego zostały określone w Uchwale VI Zjazdu PZPR. Czytamy w niej: „*Umacniać należy bezpieczeństwo kraju i gotowość obronną Polskiej Rzeczypospolitej Lu-*

dowej, Partia działać będzie na rzecz umacniania siły obronnej ludowego Wojska Polskiego, pogłębiania jego zwartości ideowej, usprawniania procesów wychowania i szkolenia żołnierzy oraz wyposażenia ich w nowoczesny sprzęt bojowy. Umacniać będzie więc wojska ze społeczeństwem, a zwłaszcza z klasą robotniczą, widząc w niej podstawowe źródło siły ideowo-moralnej wojska”.

Kierownictwo partii w procesie rozwoju sił zbrojnych uwidacznia się w wielu płaszczyznach działania. Partia kieruje życiem i działalnością ideowo-polityczną w wojsku. Określone przez nią kierunki i treści pracy wychowawczej, realizowane w codziennej praktyce życia wojskowego, kształtują poglądy i postawy kadry oraz żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, rozwijają ich aktywność i zaangażowanie w wykonywaniu ciężących na nich obowiązków. Wiedza marksistowsko-leninowska, przyswojona przez kadrę, wpływa pozytywnie na kształtowanie jej umiejętności dowódczych i wychowawczych, utrwala właściwe socjalizmowi stosunki międzyludzkie w wojsku. Zgłębiania przez kadrę marksistowską nauka wojenna przygotowuje ją do efektywnego działania na polu walki.

Kierując procesem socjalistycznego budownictwa określa również partia podstawowe zadania w dziedzinie rozwoju sił zbrojnych oraz wielkość środków rozwój ten zabezpieczających. Właśnie dzięki trosce partii i realizacji wytyczonych przez nią dróg rozwoju kraju wojsko nasze może dzisiaj dysponować doskonałym uzbrojeniem i sprzętem. Przewodnictwu partii zawdzięczamy zatem to wszystko, co

składa się na moc obronną kraju i gotowość bojową wojska. Jej działalność zapewnia ideowo-polityczne i materialne podstawy bezpieczeństwa naszej ludowej Polski.

SPIS TREŚCI

ŻOŁNIERSKIE OBOWIĄZKI	3
1. Obrona niepodległości i socjalizmu zaszczytnym obowiązkiem obywateli PRL. (Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL) .	5
2. Godło, symbole narodowe i wojskowe oraz wynikające z nich obywatelskie i ideowo-moralne obowiązki	29
3. Struktura, charakter i zadania Sił Zbrojnych PRL	60
4. Nowoczesna armia, nowoczesny żołnierz. Cechy ideowo-moralne i bojowe żołnierzy ludowego Wojska Polskiego	79
5. Istota rozkazu i posłuszeństwa żołnierskiego	101
6. Bądź czujny, chroń tajemnicę wojskową i państwową	117
7. Istota i znaczenie żołnierskiego koleżeństwa. Zasady współżycia w kolektywie żołnierskim	135
8. Prawo wojskowe i regulaminy podstawą zwartości i siły bojowej wojska	156
9. Wierność przysiędze i sztandarowi — obowiązkiem i chlubną tradycją żołnierza polskiego	173

NASZA OJCZYŻNA — POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA	195
10. Polska Ludowa — państwem ludzi pracy. (Podstawy ustroju politycznego)	197
11. Praca źródłem bogactwa kraju i dobrobytu ludności. (Podstawy ustroju społeczno-go- spodarczego PRL)	219
12. Społeczno-ekonomiczne i polityczne podsta- wy obronności PRL. Rola partii w umac- nianiu sił zbrojnych i obronności kraju .	247

38637/
1